

Zadeve od T-227/01 do T-229/01, T-265/01, T-266/01 in T-270/01

Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava in drugi

proti

Komisiji Evropskih skupnosti

„Državne pomoči – Davčne ugodnosti, ki jih prizna ozemeljska enota države članice – Davčni dobropis v višini 45 % zneska naložb – Odločbe, s katerimi so bile sheme pomoči razglašene za nezdržljive s skupnim trgom in je bilo naloženo vračilo izplačanih pomoči – Poklicno združenje – Dopustnost – Opredelitev novih ali obstoječih pomoči – Načelo varstva legitimnega pričakovanja – Načelo pravne varnosti – Načelo sorazmernosti“

Povzetek sodbe

1. *Postopek – Intervencija – Dopustnost – Preizkus po predhodnem sklepu, s katerim je bila ugotovljena dopustnost*

(Statut Sodišča, člen 40, drugi odstavek)

2. *Postopek – Intervencija – Zainteresirane osebe – Reprezentativno združenje, ki ima za cilj varstvo svojih članov – Dopustnost v zadevah v zvezi z nacionalnimi vprašanji, ki bi lahko zadevala navedene člane*

(Statut Sodišča, člena 40, drugi odstavek in 53, prvi odstavek)

3. *Postopek – Intervencijska vloga – Zahteve obliknosti*

(Poslovnik Sodišča prve stopnje, člen 116(4), drugi pododstavek)

4. *Nižnostna tožba – Fizične ali pravne osebe – Akti, ki jih neposredno in posamično zadevajo – Odločba Komisije, s katero je bila shema pomoči razglašena za nezdržljivo s skupnim trgom – Tožba poklicnega združenja za varstvo in zastopanje njegovih članov*

(člen 230, tretji odstavek, ES)

5. *Pomoči, ki jih dodelijo države – Pojem – Davčna olajšava, ki jo priznavajo javni organi nekaterim podjetjem – Vključitev*

(člen 87(1) ES)

6. *Pomoči, ki jih dodelijo države – Preučitev pritožb – Obveznosti Komisije – Obrazložitev*

(člena 87(2) ES in 253 ES)

7. *Pomoči, ki jih dodelijo države – Vpliv na trgovino med državami članicami – Škodovanje konkurenci – Merila za presojo – Splošen preizkus sheme pomoči*

(člen 87 ES)

8. Pomoči, ki jih dodelijo države – Vpliv na trgovino med državami članicami – Škodovanje konkurenci – Pomoči z majhno pomembnostjo – Začasne pomoči – Nevplivanje

(člen 87(1) ES)

9. Pomoči, ki jih dodelijo države – Pojem – Selektivnost ukrepa – Nacionalna ureditev, ki uvaja davčni dobropis

(člen 87(1) ES)

10. Pomoči, ki jih dodelijo države – Pojem – Pomoči, ki jih dodelijo regionalne ali lokalne enote – Vključitev

(člen 87(1) ES)

11. Pomoči, ki jih dodelijo države – Pojem – Specifičen davčni ukrep – Selektivnost ukrepa – Upravičenost, ki temelji na naravi ali sistematiki davčnega sistema – Izključitev

(člen 87(1) ES)

12. Pomoči, ki jih dodelijo države – Prepoved – Odstopanja – Pomoči, ki jih je mogoče šteti za združljive s skupnim trgom – Diskrecijska pravica Komisije

(člen 87(3) ES)

13. Pomoči, ki jih dodelijo države – Obstoječe in nove pomoči – Opredelitev obstoječe pomoči – Merila – Ukrep, s katerim se je bistveno spremenila obstoječa shema pomoči – Izključitev

(člena 87 ES in 88 ES; Uredba Sveta št. 659/1999, člen 1(b)(ii))

14. Pomoči, ki jih dodelijo države – Obstoječe in nove pomoči – Opredelitev obstoječe pomoči – Merila – Razvoj skupnega trga

(člena 87 ES in 88 ES; Uredba Sveta št. 659/1999, člen 1(b)(v))

15. Pomoči, ki jih dodelijo države – Upravni postopek – Pravica zainteresiranih, da predložijo stališča

(člen 88 ES; Uredba Sveta št. 659/1999, člen 6(1))

16. Postopek – Intervencija – Vloga, katere predmet je podpora predlogov ene od strank

(Statut Sodišča, člen 40, petri odstavek; Poslovnik Sodišča prve stopnje, člen 116(3))

17. Pomoči, ki jih dodelijo države – Preučitev s strani Komisije – Postopek preučitve pred začetkom veljavnosti Uredbe št. 659/1999 – Neobstoje zavezanosti k posebnim rokom – Meja – Spoštovanje temeljnih zahtev pravne varnosti – Obveznost, da se predhodna preučitev, začeta na podlagi pritožbe, konča v razumnem roku

(člen 88 ES; Uredba Sveta št. 659/1999)

18. *Pomoži, ki jih dodelijo države – Vražilo nezakonite pomoži – Pomož, dodeljena v nasprotju s postopkovnimi pravili iz člena 88 ES – Morebitno legitimno pričakovanje prejemnikov – Varstvo – Pogoji in meje*

(člen 88(2), prvi pododstavek, ES)

19. *Pomoži, ki jih dodelijo države – Načrt pomoži – Preučitev s strani Komisije – Predhodna in kontradiktorna faza – Spoštovanje razumnega trajanja postopka*

(člen 88(2) in (3) ES)

20. *Pomoži, ki jih dodelijo države – Vražilo nezakonite pomoži – Kršitev načela sorazmernosti – Neobstoj*

(člen 88(2), prvi pododstavek, ES)

1. Dejstvo, da Sodišče prve stopnje s predhodnim sklepom osebi dovoli, da intervenira v podporo predlogom stranke, ne nasprotuje novi preučitvi dopustnosti njene intervencije.

(Glej točko 81.)

2. Namen široke razlage pravice do intervencije glede združenj, katerih namen je varovanje interesov članov v zadevah, ki odpirajo načelna vprašanja, ki lahko vplivajo na te člane, je omogočanje boljše presoje okvira zadev in obenem preprečevanje številnih posameznih intervencij, ki bi lahko ogrozile učinkovitost in dober potek postopka.

Medsektorska zvezna poklicna organizacija ima upravičen interes za intervencijo v okviru ničnostne tožbe, vložene zoper odločbe Komisije, s katerimi so ureditve davčnih olajšav razglašene za nezakonite in za nezdržljive s skupnim trgom in s katerimi je naloženo vražilo že izplačanih pomoži navedeni organizaciji, katere namen je med drugim predstavljanje in zaščita interesov podjetij, med katerimi so nekatera imela dejanske koristi od pomoži, dodeljenih na podlagi navedenih davčnih ureditev, ta organizacija pa je poleg tega sodelovala v upravnem postopku, v katerem so bile izdane sporne odločbe.

(Glej točke od 83 do 90.)

3. Intervencijska vloga, ki mora v skladu s členom 116(4), drugi pododstavek, Poslovnika Sodišča prve stopnje, obsegati kratek povzetek tožbenih razlogov in trditve intervenienta, mora biti tako kot tožba dovolj jasna in natančna, da toženi stranki omogoča pripravo obrambe in Sodišče prve stopnje, da odloči o tožbi, če je to primerno tudi brez drugih podatkov, ki bi jo podpirali.

Za zagotovitev pravne varnosti in dobrega delovanja sodnega organa morajo biti tako pri tožbi bistveni dejanski in pravni elementi, na katerih temelji intervencijska vloga, v besedilu te vloge pregledno in razumljivo vsaj povzeti. Čeprav je besedilo tožbe glede posebnih vprašanj lahko podprto in dopolnjeno s sklicevanjem na povzetke dokumentov, ki so ji priloženi, splošno sklicevanje na druga pisanja, ki so tudi priložena k tožbi, ne more nadomestiti pomanjkanja bistvenih elementov pravne utemeljitve, ki morajo biti zajeti v tožbi. Poleg tega Sodišče prve stopnje v prilogah ni dolžno iskati ter prepoznavati razlogov in trditev, ki bi jih lahko štelo za podlago za tožbo, ker imajo priloge le dokazno in pomožno funkcijo.

Intervencijska vloga, ki vsebuje splošno sklicevanje na tožbe v zadevah, ki so povezane s tistimi, v katerih je bila vložena intervencija, ne da bi bilo iz intervencijske vloge vsaj v povzetku ali vsebinsko razvidni bistveni pravni ali dejanski elementi, na katerih temelji, ne izpolnjuje teh zahtev.

(Glej točke od 94 do 97, 100 in 101.)

4. Združenje, katerega namen je varstvo kolektivnih interesov podjetij, naeloma lahko vloži nižnostno tožbo zoper končno odlobo Komisije na področju državnih pomoči le, če imajo ta podjetja ali nekatera od njih posamično procesno upravičenje za vložitev tožbe ali če lahko izkaže lastni interes za vložitev tožbe.

Fizična ali pravna oseba lahko trdi, da jo akt posamično zadeva, le če jo ta zadeva zaradi določenih lastnosti, ki so značilne zanjo, ali zaradi dejanskega stanja, ki jo ločuje od katere koli druge osebe in jo zato individualizira enako, kot bi naslovnika akta. V zvezi s tem, čeprav za morebitne upravičence sheme pomoči samo zaradi te lastnosti ni mogoče šteti, da jih odloba Komisije o ugotovitvi nezdržljivosti te sheme s skupnim trgov posamično zadeva, je podjetje, ki ga obravnavana odloba ne zadeva le kot morebitnega upravičenca sporne sheme pomoči, ampak tudi kot dejanskega upravičenca posamične pomoči, dodeljene na podlagi te sheme in katere vračilo je naložila Komisija, v drugem položaju. Poleg tega, ker odloba zavezuje državo članico, da sprejme vse potrebne ukrepe, da obravnavane pomoči izterja od upravičencev, je treba za podjetja, ki so bila upravičena do pomoči, šteti, da jih te odlobe neposredno zadevajo.

Združenje, katerega namen je varstvo interesov podjetij, za katere je ugotovljeno – pa naj bo to v ustnem postopku – da so dejanski upravičenci posamične pomoči, dodeljene na podlagi navedenih shem, in bi sama imela procesno upravičenje, ima procesno upravičenje za izpodbijanje odlobe Komisije o ugotovitvi nezakonitosti shem pomoči in njihovi nezdržljivosti s skupnim trgov ter njihovi ukinitvi in vračilu izplačanih pomoči.

(Glej točke od 107 do 118.)

5. Pojem pomoči v smislu člena 87(1) ES zajema ne le pozitivne dajatve, kot so subvencije, temveč tudi intervencije, ki v različnih oblikah zmanjšujejo stroške, ki običajno bremenijo proračun podjetja, in so zato, ne da bi bile subvencije v pravem pomenu besede, enake narave in imajo enake učinke.

Ukrep, s katerim državni organi države članice določenim podjetjem dodeljujejo davčne olajšave in ki, čeprav ne pomeni prenosa državnih sredstev, upravičence postavlja v ugodnejši položaj, kot ga imajo drugi davčni zavezanci, pomeni državno pomoč v smislu člena 87(1) ES.

Tako je v primeru davčnih dobropisov, s katerimi se želijo spodbujati naložbe, ki podjetjem, ki so upravičenci, zagotavljajo znižanje njihovega davčnega bremena, ki je enako nekemu odstotku upravičene naložbe, s čimer se podjetjem dopušča, da ne plačajo celotnega končnega zneska plačljivega davka in se jih postavlja v ugodnejši položaj, kot ga imajo drugi davčni zavezanci. Dejstvo, da se želi z navedenimi davčnimi dobropisi spodbujati naložbe, zato da bi se na dolgi rok ustvarilo prihodke, ni pomembno, saj cilj, ki ga uresničuje ukrep, temu ne omogoča, da se izogne opredelitvi kot državna pomoč v smislu člena 87(1) ES.

(Glej točke od 124 do 126, 130 in 184.)

6. Obrazložitev, ki je zahtevana na podlagi člena 253 ES, mora biti prilagojena vrsti obravnavanega akta ter mora jasno in nedvoumno odražati razloge institucije, ki je akt izdala, tako da se lahko stranke seznanijo z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in da pristojno sodišče izvrši

nadzor. Zahtevo po obrazložitvi je treba presoјati glede na okoliš?ine posameznega primera, zlasti vsebino zadevnega akta, lastnosti podanih razlogov in interesa za pojasnilo, ki ga imajo lahko naslovniki ali druge osebe, ki jih ukrep neposredno in posami?no zadeva.

Odlo?ba Komisije, s katero je ugotovljeno, da shema pomo?i v obliki dav?nih dobropisov ni zdru?ljiva s skupnim trgov, je glede u?inkov navedenih pomo?i na trgovino in konkurenco zadostno obrazlo?ena, ?e je v njej ugotovljeno, da te pomo?i zaradi navzven odprtega in k izvozu usmerjenega gospodarstva zadevne dr?žave ?lanice, prvi?, krepijo polo?aj podjetij, ki so upravi?ena do njih, v primerjavi z drugimi, njim konkuren?nimi podjetji v trgovini znotraj Skupnosti, in torej vplivajo na to trgovino, ter, drugi?, izboljšujejo donosnost istih podjetij, ki so upravi?ena do njih, zaradi izboljšanja njihovega neto poslovnega izida (dobi?ek po davku), ki pa lahko zato konkurirajo podjetjem, ki niso upravi?ena do navedenih dav?nih dobropisov.

(Glej to?ke od 136 do 138.)

7. Kadar finan?na pomo? dr?žave ali pomo? v obliki dr?žavnih sredstev okrepi polo?aj enega podjetja v razmerju do drugih konkuren?nih podjetij v trgovini znotraj Skupnosti, je treba šteti, da pomo? vpliva na ta podjetja, ?eprav podjetja, ki so upravi?ena do pomo?i, ne sodelujejo v izvozu. Komisija ni dol?na ugotavljati dejanskega vpliva tega ukrepa na trgovino med dr?žavami ?lanicami niti dejanskega izkrivljanja konkurence, ampak mora le preu?iti, ali ta pomo? lahko vpliva na to trgovino in izkrivlja konkurenco.

Komisija v primeru sheme pomo?i lahko preu?i le splošne zna?ilnosti obravnavane sheme in ni dol?na obravnavati vsakega posameznega primera uporabe, zlasti pa, ?e ta shema ni bila priglašena, ni nujno, da s tem povezana obrazlo?itev vsebuje ažurirano presojo u?inkov sheme na konkurenco in vpliv na trgovino med dr?žavami ?lanicami.

(Glej to?ki 142 in 143.)

8. Dejstvo, da so dav?ne olajšave za?asne, da naj bi bil njihov u?inek majhen in nedolo?ljiv ali da niso edini element, ki ga je treba upoštevati, ne izpodbija tega, da se jih opredeli za dr?žavne pomo?i v smislu ?lena 87(1) ES, ker sodna praksa zahteva le, da naj bi bili izkrivljanje konkurence ali mo?nost izkrivljanja ter vpliv na trgovino znotraj Skupnosti pomembni ali bistveni.

(Glej to?ko 148.)

9. Posebnost dr?žavnega ukrepa, to je njegova selektivnost, pomeni eno od zna?ilnosti pojma dr?žavne pomo?i v smislu ?lena 87(1) ES. Zato je treba preu?iti, ali ukrep pomeni olajšave, ki koristijo izklju?no dolo?enim podjetjem ali dolo?enim podro?jem dejavnosti.

Dav?ne ureditve, ki pomenijo prednost v obliki dav?nih dobropisov – do katerih so upravi?ena le podjetja, ki so izvedla nalo?be, ki so presegle dolo?en prag, in imajo torej dovolj finan?nih sredstev, pri ?emer so izklju?ena vsa druga podjetja, tudi ?e vlagajo – in v okviru katerih je poleg tega organom podeljena diskrecijska pravica, ki jim glede na zna?ilnosti nalo?benih projektov, podvr?enih njihovi presoji, omogo?a, da spremenijo znesek ali pogoje za dodelitev dav?ne ugodnosti, pomenijo selektivno prednost, dodeljeno dolo?enim podjetjem, v smislu ?lena 87(1) ES.

(Glej to?ke od 158 do 162 in od 166 do 168.)

10. Dejstvo, da ima notranje dr?žavna enota dav?no avtonomijo, ki mu jo priznava in varuje ustava dr?žave ?lanice, vendarle te enote ne oproš?a tega, da mora spoštovati dolo?be Pogodbe, ki urejajo dr?žavne pomo?i. ?len 87(1) ES, ko navaja pomo?i, ki jih dodeljuje „dr?žava ali ki so podeljene s pomo?jo dr?žavnih sredstev, ne glede na obliko“, se nanaša na vse finan?ne pomo?i,

dodeljene s pomočjo javnih sredstev. Iz tega sledi, da ukrepi, ki jih sprejmejo notranje državne enote (decentralizirane, zvezne, regionalne in druge) držav članic, ne glede na njihov pravni položaj in njihove naslovnike, enako kot ukrepi, ki jih sprejmejo zvezni ali centralni organi, spadajo na področje uporabe člena 87(1) ES, če so pogoji, določeni v tej določbi, izpolnjeni.

(Glej točko 178.)

11. V okviru presoje državnega ukrepa kot državne pomoči je lahko selektivnost pod določenimi pogoji upravičena z „naravo in sistematično sistema“. Če je temu tako, se ukrep izogne uporabi člena 87(1) ES. Tako se specifični davčni ukrep, ki je upravičen z notranjo logiko davčnega sistema – kakršna je progresivnost davka, upravičena z redistributivno logiko takega davka – izogne uporabi člena 87(1) ES.

Dejstvo, da davčni ukrepi temeljijo na objektivnih merilih in so horizontalni, ne zadostuje, da bi se podvomilo v njihovo selektivnost in da bi pomenili ukrepe, upravičljive z notranjo logiko zadevnega davčnega sistema, če so do teh ukrepov upravičena le podjetja, ki so izvedla naložbe, ki so presegla določen prag, in imajo torej dovolj finančnih sredstev, pri čemer so izključena vsa druga podjetja, tudi če vlagajo. Cilj, ki ga uresničujejo obravnavani ukrepi, prav tako tem ne more omogočiti, da se izognejo opredelitvi državne pomoči v smislu člena 87(1) ES, sicer bi državnim organom zadoščalo, da se sklicujejo na zakonitost ciljev, doseženo s sprejetjem ukrepa pomoči, tako da bi se ta ukrep lahko štelo za splošni ukrep, ki se izogne uporabi člena 87(1) ES. Vendar ta določba ne razlikuje med posledicami in cilji državnih intervencij, ampak jih opredeljuje glede na njihove učinke.

(Glej točke 179, 180, 184 in 185.)

12. Komisija ima na področju člena 87(3) ES široko diskrecijsko pravico. Nadzor sodišča Skupnosti se mora omejiti na presojo, ali so bila spoštovana pravila postopka in obveznost obrazložitve, ali so bila dejstva, na katera se opira izpodbijana odločba, točno ugotovljena, ali je bilo kršeno pooblastilo za odločanje po prostem preudarku pri presoji teh dejstev in so bila zlorabljeni pooblastila. Sodišče Skupnosti ne sme nadomestiti presoje Komisije s svojo gospodarsko presojo.

Pri shemah pomoči se Komisija lahko omeji na obravnavo splošnih značilnosti obravnavane ureditve, ne da bi morala preučiti vsak posamezni primer uporabe.

(Glej točki 198 in 199.)

13. Pogodba glede na to, ali so pomoči obstoječe ali nove, uvaja različne postopke. Medtem ko morajo biti nove pomoči v skladu s členom 88(3) ES predhodno prijavljene Komisiji in se jih ne sme začeti izvajati, dokler ni izdana končna odločba v postopku, se obstoječe pomoči v skladu s členom 88(1) ES običajno lahko izvajajo, dokler Komisija ne ugotovi njihove nezdržljivosti. Obstoječe pomoči so torej lahko, odvisno od primera, le predmet odločbe o nezdržljivosti, ki ima učinke za naprej.

Na podlagi člena 1(b)(i) Uredbe št. 659/1999 o uporabi člena 88 ES je obstoječa pomoč „vsa pomoč, ki je obstajala pred začetkom veljavnosti Pogodbe v zadevnih državah članicah, to so sheme pomoči in individualna pomoč, ki se je začela izvajati pred začetkom veljavnosti Pogodbe in se še vedno uporablja“.

Kot obstoječa pomoč v smislu teh določb ni mogoče šteti davčno ureditev v zvezi z davčnimi dobropisi, ki je bila vzpostavljena po začetku veljavnosti Pogodbe v zadevni državi članici, če so bili pogoji uporabe in posledično krog upravičencev, osnova in odstotek ter trajanje bistveno

spremenjeni glede na ureditev, ki je že obstajala pred tem začetkom veljavnosti.

(Glej točke od 228 do 234.)

14. Pojem „razvoj skupnega trga“ iz člena 1(b)(v) Uredbe št. 659/1999 o uporabi člena 88 ES se lahko razume kot sprememba gospodarskega in pravnega konteksta v sektorju, na katerega se nanaša zadevni ukrep. Taka sprememba lahko nastane še posebej pri liberalizaciji trga, ki je bil prvotno zaprt za konkurenco.

Ta pojem pa ne predvideva možnosti, da bi Komisija spremenila presojo le na temelju strožje uporabe pravil Pogodbe, ki se nanašajo na državne pomoči.

Zato tudi ob predpostavki, da je bila dokazana sprememba pristopa Komisije, ki naj bi se zgodila po sprejetju zadevnega ukrepa in ki se nanaša na merila selektivnosti, ki jih je uporabila Komisija pri presoji davčnih ukrepov z vidika člena 87(1) ES, s to spremembo ni mogoče dokazati „razvoja skupnega trga“ v smislu člena 1(b)(v) Uredbe št. 659/1999.

(Glej točke 245, 247 in 250.)

15. Člen 6(1) Uredbe št. 659/1999 o uporabi člena 88 ES določa, da imajo zainteresirane stranke v okviru formalnega postopka preiskave možnost, da Komisiji predložijo stališča. V tej določbi je pojasnjeno, da je treba ta stališča predložiti v določenem roku, ki ga je mogoče v ustrezno upravičenih primerih podaljšati, vendar v njej ni določena možnost zainteresirane stranke, da na svojo pobudo in po izteku roka, določenega v ta namen, Komisiji predloži nova stališča.

Zato za Komisijo dejstvo, da ni upoštevala dodatnih stališč zainteresirane stranke, ker naj bi jih prejela po izteku roka in ker naj navedena stranka ne bi nikoli vložila prošnje za podaljšanje roka na podlagi člena 6(1) Uredbe št. 659/1999 – če ni bilo z natančnimi zagotovili jamčeno, da bodo dodatna stališča, tudi če bodo vložena prepozno, upoštevana tudi ob neobstoju prošnje za podaljšanje roka – ne more pomeniti kršitev načel varstva legitimnih pričakovanj in dobrega upravljanja.

Pravico sklicevati se na načelo varstva legitimnih pričakovanj ima namreč vsak posameznik, pri katerem je uprava Skupnosti vzbudila utemeljena pričakovanja, in na kršitev tega načela se ne more sklicevati nihče, ki mu uprava ni dala natančnih zagotovil.

Poleg tega so med jamstvi, ki jih v upravnih postopkih dodeljuje pravni red Skupnosti, zlasti načelo dobrega upravljanja, s katerim je povezana dolžnost pristojne institucije, da skrbno in neodvisno presodi vse upoštevne dokaze v posameznem primeru. Člen 6(1) Uredbe št. 659/1999 v okviru postopka nadzora državnih pomoči pomeni prevod navedenih načel. V okviru postopka nadzora nad državnimi pomoči zainteresirane stranke ne morejo pričakovati kontradiktorne razprave s Komisijo, kakršna poteka z državo članico, odgovorno za dodeljevanje pomoči, in se ne morejo sklicevati na tako široke pravice, kot je pravica do obrambe kot taka. Splošna pravna načela, kot je načelo dobrega upravljanja, sodišču Skupnosti ne dovoljujejo razširitve procesnih pravic, ki so zainteresiranim strankam podeljene s Pogodbo in sekundarnim pravom v okviru postopka nadzora državnih pomoči.

(Glej točke od 259 do 272.)

16. Člen 40, četrty odstavek, Statuta Sodišča, ki se za Sodišče prve stopnje uporablja na podlagi člena 53 navedenega statuta, in člen 116(3) Poslovnika Sodišča prve stopnje sicer ne nasprotujeta temu, da lahko intervenient navaja drugačne trditve kot stranka, ki jo podpira, vendar

če te ne spremenijo okvira spora in če je intervencija ves čas namenjena podpori predlogom te stranke.

Ugovor, ki ga navaja intervenient, čeprav se razlikuje od ugovorov tožeče stranke, in se nanaša na predmet spora, kot ga je določila tožeča stranka, in torej ne spreminja okvira tega spora, je dopusten.

(Glej točke od 292 do 294.)

17. Čeprav do začetka veljavnosti Uredbe št. 659/1999 o uporabi člena 88 ES za Komisijo niso veljali posebni roki za preužitev ukrepov pomoči, bi morala vseeno paziti, da zaradi spoštovanja temeljne zahteve pravne varnosti neomejeno ne odlašaja izvajanja pooblastil.

Ker je Komisija izključno pristojna za presojo združljivosti državne pomoči s skupnim trgov, je v interesu dobre uporabe temeljnih pravil Pogodbe v zvezi z državnimi pomočmi dolžna skrbno in nepristransko preužiti prijavo o pomoči, ki ni združljiva s skupnim trgov. Iz tega sledi, da Komisija ne sme neomejeno podaljševati predhodne preužitve državnih ukrepov, ki so predmet prijave. Ali je bilo trajanje predhodne preužitve prijave razumno, je treba presojati glede na posebne okoliščine vsake zadeve in predvsem glede na njen kontekst, različne faze postopka, ki jim mora slediti Komisija, in zapletenost zadeve.

Med trenutkom, ko je bila Komisija obveščena o obravnavanih shemah pomoči, in začetkom formalnega postopka iz člena 88(2) ES je preteklo 38 mesecev, to obdobje pa glede na okvir, v katerega se uvrščajo navedene sheme, ni nerazumno dolgo in ne vodi do tega, da se s postopkom formalne preiskave krši načelo pravne varnosti in zato tudi ne načelo dobrega upravljanja, če, prvič, so obravnavani ukrepi zahtevali poglobljeno preužitev zadevne nacionalne zakonodaje in, drugič, je treba trajanje postopka vsaj delno pripisati nacionalnim organom, ki so zlasti prosili za podaljšanje roka za odgovor na zahteve Komisije za podatke.

(Glej točke od 296 do 309.)

18. Na pravno utemeljeno prižakovanje glede zakonitosti pomoči se je mogoče sklicevati le, če je bila ta pomoč odobrena ob spoštovanju postopka, ki ga določa člen 88 ES. Skrben regionalni organ in gospodarski subjekt morata namreč običajno imeti možnost, da se prepričata, ali je bil ta postopek spoštovan. Ker torej člen 88 ES ne razlikuje med tem, ali so to sheme pomoči ali individualne pomoči, se ta načela lahko uporabijo tudi za sheme pomoči.

Vendar za prejemnike pomoči, ki so nezakonite zato, ker niso bile prijavljene, ni mogoče izključiti, da se zato, da bi se izognili njihovem vračilu, sklicujejo na izjemne okoliščine, ki bi lahko utemeljile njihovo pravno utemeljeno prižakovanje, da so te pomoči zakonite.

(Glej točke od 310 do 314.)

19. Razumno trajanje postopka nadzora na področju državnih pomoči, pa naj gre za fazo predhodne preužitve ali formalnega postopka preiskave, je treba presojati glede na okoliščine vsake zadeve, zlasti pa glede na okvir, v katerega se umešča, različne faze postopka, ki jih opravi Komisija, ravnanje strank v postopku, zapletenost zadeve in pomembnost zadeve za zainteresirane stranke.

Postopek preizkusa, ki v celoti traja pet let in en mesec, pri čemer faza predhodne preužitve traja 38 mesecev, formalni postopek preiskave pa 23 mesecev, upoštevajoč kontekst, zapletenost obravnavanih ukrepov in pomembnost zadeve, in glede na to, da so nacionalni organi s svojim ravnanjem vsaj delno pripomogli k podaljšanju postopka preizkusa, ni nerazumno dolg. To trajanje

ne pomeni izjemne okoliš?ine, na podlagi katere bi lahko nastalo pravno utemeljeno pri?akovanje zakonitosti teh pomo?i.

(Glej to?ke od 336 do 342 in 347.)

20. Odprava nezakonite pomo?i z vra?ilom je logi?na posledica ugotovitve njene nezakonitosti. Posledi?no izterjave nezakonito dodeljene pomo?i zaradi ponovne vzpostavitve prejšnjega položaja na?eloma ni mogo?e obravnavati kot ukrep, ki je nesorazmeren glede na cilje dolo?b Pogodbe, ki urejajo državne pomo?i.

Prejemnik z vra?ilom izgubi olajšavo, ki je bil glede na svoje konkurente deležen na trgu, in znova se vzpostavi položaj pred dodelitvijo pomo?i. Iz te funkcije vra?ila prav tako izhaja, da Komisija s tem, da državi ?lanici naloži, da zahteva vra?ilo nezakonitih pomo?i, praviloma – razen v izjemnih okoliš?inah – ne krši diskrecijske pravice, ki ji jo priznava sodna praksa, saj zgolj vzpostavlja prejšnje stanje.

Res je, da na?elo sorazmernosti zahteva, da akti institucij Skupnosti ne prestopijo meje tistega, kar je primerno in potrebno za uresni?itev želenega cilja, pri tem pa velja, da se je treba takrat, kadar je mogo?e izbrati med ve? ponujenimi primernimi ukrepi, zate?i k tistemu, ki je najmanj omeju?.

Vendar vra?ila nezakonitih pomo?i, katerega namen je vzpostavitev prejšnjega položaja, praviloma ni mogo?e šteti za nesorazmeren ukrep glede na cilje dolo?b Pogodbe, ki urejajo državne pomo?i. Tak ukrep, tudi ?e se izvaja dolgo po dodelitvi sporne pomo?i, ne pomeni sankcije, ki je pravo Skupnosti ne predvideva.

(Glej to?ke od 372 do 375.)

SODBA SODIŠ?A PRVE STOPNJE (peti razširjeni senat)

z dne 9. septembra 2009(*)

„Državne pomo?i – Dav?ne ugodnosti, ki jih prizna teritorialna enota države ?lanice – Dav?ni dobropis v višini 45 % zneska naložb – Odlo?be, s katerimi so bile sheme pomo?i razglašene za nezdržljive s skupnim trgom in je bilo naloženo vra?ilo izpla?anih pomo?i – Poklicno združenje – Dopustnost – Opredelitev novih ali obstoje?ih pomo?i – Na?elo varstva legitimnih pri?akovanj – Na?elo pravne varnosti – Na?elo sorazmernosti“

V zadevah od T?227/01 do T?229/01, T?265/01, T?266/01 in T?270/01,

Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava (Španija),

Comunidad autónoma del País Vasco – Gobierno Vasco (Španija),

ki ju je sprva zastopal R. Falcón Tella, nato M. Morales Isasi in I. Sáenz-Cortabarría Fernández, odvetniki,

tože?i stranki v zadevi T?227/01,

ob intervenciji

Cámara Oficial de Comercio e Industria de Álava (Španija), ki jo zastopata I. Sáenz?Cortabarría Fernández in M. Morales Isasi, odvetnika,

in

Confederación Empresarial Vasca (Confebask) s sedežem v Bilbao (Španija), ki sta jo sprva zastopala M. Araujo Boyd in R. Sanz, nato M. Araujo Boyd, L. Ortiz Blanco in V. Sopeña Blanco, odvetniki,

intervenientki,

Territorio Histórico de Vizcaya – Diputación Foral de Vizcaya (Španija),

Comunidad autónoma del País Vasco ? Gobierno Vasco, ki ju je sprva zastopal R. Falcón Tella, nato M. Morales Isasi in I. Sáenz-Cortabarría Fernández, odvetniki,

tože?i stranki v zadevi T?228/01,

ob intervenciji

Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Vizcaya (Španija), ki jo zastopata I. Sáenz?Cortabarría Fernández in M. Morales Isasi, odvetnika,

in

Confederación Empresarial Vasca (Confebask) s sedežem v Bilbao, ki sta jo sprva zastopala M. Araujo Boyd in R. Sanz, nato M. Araujo Boyd, L. Ortiz Blanco in V. Sopeña Blanco, odvetniki,

intervenientki,

Territorio Histórico de Guipúzcoa – Diputación Foral de Guipúzcoa (Španija),

Comunidad autónoma del País Vasco ? Gobierno Vasco, ki ju je sprva zastopal R. Falcón Tella, nato M. Morales Isasi in I. Sáenz?Cortabarría Fernández, odvetniki,

tože?i stranki v zadevi T?229/01,

ob intervenciji

Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Guipúzcoa (Španija), ki jo zastopata I. Sáenz?Cortabarría Fernández in M. Morales Isasi, odvetnika,

in

Confederación Empresarial Vasca (Confebask) s sedežem v Bilbao, ki sta jo sprva zastopala M. Araujo Boyd in R. Sanz, nato M. Araujo Boyd, L. Ortiz Blanco in V. Sopeña Blanco, odvetniki,

intervenientki,

Confederación Empresarial Vasca (Confebask) s sedežem v Bilbao, ki jo zastopajo M. Araujo Boyd, L. Ortiz Blanco in V. Sopeña Blanco, odvetniki,

tože?a stranka v zadevah T?265/01, T?266/01 in T?270/01,

proti

Komisiji Evropskih skupnosti, ki jo je sprva zastopal J. Buendía Sierra, nato F. Castillo de la Torre in C. Urraca Caviedes, zastopniki,

tožena stranka,

ob intervenciji

Comunidad autónoma de La Rioja (Španija), ki jo je sprva zastopal A. Bretón Rodríguez, nato J. Criado Gámez in I. Serrano Blanco, odvetniki,

intervenientka,

v zadevah T?227/01 in T?265/01 zaradi predloga za razglasitev ni?nosti odlo?be Komisije 2002/820/ES z dne 11. julija 2001 o shemi državnih pomo?i, ki jo je Španija izvajala v korist podjetij province Araba v obliki 45-odstotnega dav?nega dobropisa za investicije (UL 2002, L 296, str. 1), v zadevah T?228/01 in T?266/01 zaradi predloga za razglasitev ni?nosti odlo?be Komisije 2003/27/ES z dne 11. julija 2001 o shemi državnih pomo?i, ki jo je Španija izvajala v korist podjetij province Biskaja v obliki 45-odstotnega dav?nega dobropisa za investicije (UL 2003, L 17, str. 1), in v zadevah T?229/01 in T?270/01 zaradi predloga za razglasitev ni?nosti odlo?be Komisije 2002/894/ES z dne 11. julija 2001 o shemi državnih pomo?i, ki jo je Španija izvajala v korist podjetij province Gipuzkoa v obliki 45?odstotnega dav?nega dobropisa za investicije (UL 2002, L 314, str. 26),

SODIŠ?E PRVE STOPNJE EVROPSKIH SKUPNOSTI (peti razširjeni senat),

v sestavi M. Vilaras, predsednik, M. E. Martins Ribeiro, sodnica, F. Dehousse (poro?evalec), D. Šváby, sodnika, in K. Jürimäe, sodnica,

sodni tajnik: J. Palacio González, glavni administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 16. januarja 2008

izreka naslednjo

Sodbo

Pravni okvir

I – *Skupnostna ureditev*

1 ?len 87 ES dolo?a:

„1. Razen ?e ta pogodba ne dolo?a druga?e, je vsaka pomo?, ki jo dodeli država ?lanica, ali kakršna koli vrsta pomo?i iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva s skupnim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami ?lanicami.

[...]

3. Kot združljivo s skupnim trgov se lahko šteje naslednje:

a) pomož za pospeševanje gospodarskega razvoja območij, kjer je življenjska raven izjemno nizka ali kjer je podzaposlenost velika;

[...]

c) pomož za pospeševanje razvoja določenih gospodarskih dejavnosti ali določenih gospodarskih območij, kadar takšna pomož ne spreminja trgovinskih pogojev v obsegu, ki bi bil v nasprotju s skupnimi interesi;

[...]“

2 člen 88 ES določa:

„1. Komisija v sodelovanju z državami članicami redno preverja vse sisteme pomoži, ki obstajajo v teh državah. Slednjim predlaga ustrezne ukrepe, ki so potrebni za postopen razvoj ali delovanje skupnega trga.

2. Če Komisija po tem, ko je pozvala zadevne stranke k predložitvi pripomb, ugotovi, da pomož, ki jo je dodelila država članica, ali pomož iz državnih sredstev ni združljiva s skupnim trgov glede na člen 87, ali če se takšna pomož zlorablja, odloči, da mora zadevna država članica takšno pomož odpraviti ali spremeniti v roku, ki ji ga določi.

[...]

3. Komisija mora biti obveščena o vseh načrtih za dodelitev ali spremembo pomoži dovolj zgodaj, da lahko predloži pripombe. Če meni, da takšen načrt glede na člen 87 ni združljiv s skupnim trgov, nemudoma sproži postopek iz odstavka 2. Zadevna država članica ne sme izvajati svojih predlaganih ukrepov, dokler v tem postopku ni sprejeta dokončna odločitev.“

3 člen 1 Uredbe Sveta (ES) 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 Pogodbe ES (UL L 83, str. 1) določa:

„V tej uredbi:

[...]

b) ‚veljavna pomož‘ pomeni:

i) [...] brez poseganja v člena 144 in 172 Akta o pristopu Avstrije, Finske in Švedske vso pomož, ki je obstajala pred začetkom veljavnosti Pogodbe v zadevnih državah članicah, to je sheme pomoži in individualno pomož, ki se je začela izvajati pred začetkom veljavnosti Pogodbe in se še vedno uporablja;

ii) odobreno pomož, to je sheme pomoži in individualno pomož, ki sta jo odobrila Komisija ali Svet;

[...]

v) pomož, za katero se šteje, da je veljavna, ker je mogoče ugotoviti, da takrat, ko se je začela izvajati, ni bila pomož, pozneje pa je postala pomož zaradi razvoja skupnega trga in je država

Žlanica ni spremenila. Če nekateri ukrepi postanejo pomoč zaradi liberalizacije dejavnosti s pravnimi predpisi Skupnosti, se takšni ukrepi ne štejejo kot veljavna pomoč po datumu, določenem za liberalizacijo;

c) „nova pomoč“ pomeni: vsako pomoč, to je sheme pomoči ali individualno pomoč, ki ni veljavna pomoč, vključno s spremembami veljavne pomoči;

[...]

f) „nezakonita pomoč“ pomeni: novo pomoč, ki se izvaja v nasprotju s členom 93(3) Pogodbe;

[...]“

4 V skladu s členom 2(1) in členom 3 Uredbe št. 659/1999 mora „zadevna država žlanica vsak načrt za dodeljevanje nove pomoči pravočasno prijaviti Komisiji“ in te ne more izvajati „preden Komisija sprejme ali se šteje, da je sprejela, odločbo o odobritvi takšne pomoči“.

5 Glede ukrepov, ki niso bili priglašeni, člen 10(1) Uredbe št. 659/1999 določa, da „če ima Komisija podatke iz katerega koli vira o domnevni nezakoniti pomoči, te podatke brez odlašanja preveri“. V členu 13(1) te uredbe je določeno, da se ta pregled zaključi, če je primerno, z odločbo o začetku formalnega postopka preiskave. Člen 13(2) iste uredbe določa, da v primerih nezakonite pomoči Komisije ne zavezuje rok, ki se uporablja pri predhodni preužitvi in pri formalnem postopku preiskave prijavljene pomoči.

6 V členu 14(1) Uredbe št. 659/1999 je določeno:

„če se v primerih nezakonite pomoči sprejmejo negativne odločbe, Komisija odloči, da mora zadevna država žlanica sprejeti vse potrebne ukrepe, da upravičenec vrne pomoč (v nadaljnjem besedilu „odločba o vračilu“). Komisija ne zahteva vračila pomoči, če bi bilo to v nasprotju s splošnim načelom prava Skupnosti“.

7 Obvestilo Komisije o uporabi pravil o državni pomoči za ukrepe, ki se nanašajo na neposredno obdavčitev podjetij (UL 1998, C 384, str. 3, v nadaljevanju: obvestilo iz leta 1998 o davčnih olajšavah za podjetja) med drugim vsebuje določbe, ki razlikujejo med državnimi pomočmi in splošnimi ukrepi. Točki 13 in 14 tega obvestila določata:

„(13) Davčni ukrepi, ki veljajo za vse gospodarske subjekte, ki poslujejo v državi žlanici, so na celoma splošni ukrepi [...] Naslednji ukrepi ne pomenijo pomoči, če se brez razlike uporabljajo za vsa podjetja in za proizvodnjo vsega blaga:

- davčni ukrepi izključno tehnične narave [...],
- ukrepi, ki sledijo ciljem splošne ekonomske politike s pomočjo znižanja davčne obremenitve za nekatere proizvodne stroške [...]

(14) Dejstvo, da imajo nekatera podjetja ali sektorji zaradi teh davčnih ukrepov večje koristi kot druga, ne pomeni nujno, da so zajeti v pravila o konkurenci, ki urejajo državno pomoč. Zato imajo ukrepi, namenjeni zmanjševanju obdavčenja delovne sile za vsa podjetja, precej večji vpliv na delovno intenzivne gospodarske panoge kakor na kapitalsko intenzivne gospodarske panoge, pri tem pa ne pomenijo nujno državne pomoči [...]

8 Pomoči za naložbe so v opombi 1 Priloge I k Smernicam o državni regionalni pomoči (UL 1998, C 74, str. 9), kakor so bile spremenjene (UL 2000, C 258, str. 5, v nadaljevanju: Smernice iz leta 1998), opredeljene tako:

„Davčna pomoč se lahko šteje kot pomoč, povezana z investicijo, če temelji na znesku, ki se investira v območje. Tako je lahko vsaka davčna pomoč povezana z investicijo, če je zgornja meja izražena v odstotku zneska, ki se investira v regiji [...]“

II – Nacionalna ureditev

9 Davčna ureditev, ki velja v španski deželi Baskiji, temelji na finančnem sporazumu s centralno vlado, zapisanem v španskem zakonu Ley 12/1981 (španski zakon št. 12/1981) z dne 13. maja 1981, ki je bil naknadno spremenjen z Ley 38/1997 (španski zakon št. 38/1997) z dne 4. avgusta 1997.

10 V skladu s to zakonodajo lahko zgodovinska ozemlja Araba, Biskaja in Gipuzkoa (Španija) pod določenimi pogoji same urejajo davčne sisteme na svojih območjih. V tem okviru so sprejele različne ukrepe davčnih olajšav, med njimi zadevne 45-odstotne davčne dobropise, ki so predmet te tožbe.

A – Davčni dobropisi, ki jih uvaja davčna zakonodaja zgodovinske pokrajine Arabe

11 Šesta dodatna določba k Normi Foral št. 22/1994 z dne 20. decembra 1994, o izvrševanju proračuna za zgodovinsko ozemlje Araba za leto 1995 (v nadaljevanju: šesta dodatna določba k Normi Foral št. 22/1994 ozemlja Araba) določa:

„Za naložbe v osnovna sredstva, izvedene med 1. januarjem in 31. decembrom 1995, ki presegajo 2,5 milijarde [španskih pezet], se na podlagi sporazuma Diputación Foral de Álava pri dokončnem izračunu davka za plačilo, prizna olajšava v obliki davčnega dobropisa v višini 45 odstotkov zneska naložbe, ki ga potrdi Diputación Foral de Álava.

Vsi odbitki, ki se jih ne uporabi, ker ne dosegajo višine končnega plačljivega davka, se lahko uveljavijo v devetih letih, ki sledijo letu, v katerem je bila izdana odločba Diputación Foral de Álava.

Ta odločba Diputación Foral de Álava določa roke in omejitve, ki se uporabljajo v vseh primerih.

Olajšave, priznane na podlagi te določbe, so nezdružljive z vsako drugo davčno olajšavo, povezano z istimi naložbami.

Diputación Foral de Álava določa tudi trajanje naložbenega procesa, ki lahko zajema tudi naložbe, izvedene v fazi priprave projekta, ki je podlaga za te naložbe.“

12 Veljavnost te določbe je bila za leto 1996 podaljšana s peto dodatno določbo predpisa Norma Foral št. 33/1995 z dne 20. decembra 1995, kakor je bila spremenjena s točko 2.11 določbe o enkratnem odstopanju Norme Foral št. 24/1995 z dne 5. julija 1996, s katero je bila odpravljena navedba devetih let, ki se nahaja v drugem odstavku šeste dodatne določbe k Normi Foral št. 22/1994 pokrajine Araba. Za leto 1997 je bil ukrep podaljšan s sedmo dodatno določbo Norme Foral št. 31/1996 z dne 18. decembra 1996.

13 Davčni dobropis v višini 45 odstotkov zneska naložb je bil, še posebej z osmo dodatno določbo Norme Foral št. 33/1997 z dne 19. decembra 1997 in s sedmo dodatno določbo Norme Foral št. 36/1998 z dne 17. decembra 1998, brez sprememb ohranjen za leti 1998 in 1999. Ti določbi med drugim določata:

„[...] za naložbe, ki so bile izvedene po 1. januarju [1998/1999], ki presegajo 2,5 milijarde [španskih pezet], se prizna davčna olajšava v višini 45 odstotkov zneska naložbe. Ta davčni dobropis se nanaša na končni znesek plačljivega osebnega davka.

[...]

V okvir naložbenega procesa se lahko uvrstijo tudi naložbe, ki imajo, če so izvedene v fazi priprave projekta, ki je osnova za te naložbe, potrebno in neposredno zvezo z navedenim procesom.

Davčni dobropis, ki ga določa ta določba, je mogoče uporabiti, če Diputación Foral de Álava na obrazcu, ki ga je v ta namen odobril Diputado Foral de Hacienda, Finanzas y Presupuesto, to sporoči davčnemu zavezancu.“

14 Tega davčnega dobropisa ni mogoče podaljšati za leta po letu 1999.

B – *Davčni dobropisi, ki jih uvaja davčna zakonodaja zgodovinskih ozemelj Biskaje in Gipuzkoe*

15 Četrta dodatna določba Norme Foral št. 7/1996 Biskaje z dne 26. decembra 1996, ki je bila podaljšana z drugo dodatno določbo Norme Foral št. 4/1998 z dne 2. aprila 1998, in podobno deseta dodatna določba Norme Foral št. 7/1997 Gipuzkoe z dne 22. decembra 1997, določata:

„Za naložbe v osnovna sredstva, izvedene po 1. januarju 1997, ki presegajo 2.500 milijonov [španskih pezet], se za končni znesek plačljivega davka na podlagi sporazuma Diputación Foral de [Biskaja/ Gipuzkoa] prizna olajšava v obliki davčnega dobropisa v višini 45 % zneska, ki ga določa ta zadnji.

Vsi odbitki, ki se jih ne uporabi, ker ne dosega višine končnega plačljivega davka, se lahko uveljavijo v davčnih obdobjih, ki so zaključena v roku petih let, ki sledijo letu, v katerem je bil odbitek odobren.

Datum, ko začne teči rok za uporabo zadevnega odbitka, se, ob spoštovanju zastaralnega roka, lahko prenese v prvo obdobje, v katerem so bili doseženi pozitivni rezultati.

Sporazum, naveden v prvem odstavku, določa roke in omejitve, ki se uporabljajo v vsakem primeru.

Olajšave, priznane na podlagi te določbe, so nezdružljive z vsako drugo davčno olajšavo, povezano z istimi naložbami.

Diputación Foral de [Biskaja/Gipuzkoa] določa tudi trajanje naložbenega procesa, ki lahko zajema tudi naložbe, izvedene v fazi priprave projekta, ki je podlaga za te naložbe, na podlagi katerih se podeli davčna olajšava.“

16 Te določbe so bile na zgodovinskem ozemlju Biskaje razveljavljene z Normo Foral št. 7/2000 z dne 19. julija 2000 in na zgodovinskem ozemlju Gipuzkoe z Normo Foral št. 3/2000 z dne 13. marca 2000.

Dejansko stanje sporov

17 V postopkih, začetih na podlagi pritožb, vloženih junija 1996 in oktobra 1997 zoper uporabo, na zgodovinskem ozemlju Arabe, 45-odstotnih davčnih dobropisov za družbo Daewoo Electronics Manufacturing España SA (Demesa) in družbo Ramondín SA ter družbo Ramondín Capsulas SA (Ramondín), se je Komisija seznanila z obstojem določenih davčnih dobropisov. Na to se je sklicevala v uvodni izjavi 1 odločbe 2002/820/ES z dne 11. julija 2001 o shemi državnih pomoči, ki jo je Španija izvajala v korist podjetij province Araba v obliki 45-odstotnega davčnega dobropisa za investicije (UL 2002, L 296, str. 1); 2003/27/ES z dne 11. julija 2001 o shemi državnih pomoči, ki jo je Španija izvajala v korist podjetij province Biskaje v obliki 45-odstotnega davčnega dobropisa za investicije (UL 2003, L 17, str. 1) in 2002/894/ES z dne 11. julija 2001 shemi državnih pomoči, ki jo je Španija izvajala v korist podjetij province Gipuzkoe v obliki 45-odstotnega davčnega dobropisa za investicije (UL 2002, L 314, str. 26) (v nadaljevanju skupaj: izpodbijane odločbe). Prav tako je prejela neformalne podatke, da so podobni ukrepi obstajali na zgodovinskem ozemlju Biskaje in Gipuzkoe (uvodna izjava 1 odločbe 2003/27 in 2002/894).

18 Komisija je 17. marca 1997 sprejela predstavnike vlade in socialne partnerje province La Rioja (Španija).

19 Komisija je z dopisi z dne 15. marca 1999, poslanimi stalnemu predstavništvu Kraljevine Španije, zahtevala dodatne podatke o ukrepih, ki sta jih sprejeli zgodovinski ozemlji Biskaje in Gipuzkoe.

20 Španski organi so z dopisi stalnih predstavništev 13. aprila 1999 in 17. maja 1999 dvakrat zaprosili za podaljšanje roka za odgovor. Službe Komisije so z dopisom z dne 25. maja 1999 zavrnilo drugo podaljšanje.

21 Španski organi so z dopisi stalnega predstavništva 2. junija 1999 posredovali podatke o zadevnih davčnih dobropisih.

22 Komisija je z dopisi z dne 17. avgusta 1999 obvestila Kraljevino Španijo o odločitvi, da začne postopek formalne preiskave treh ureditev, ki uvajajo zadevne davčne dobropise. Te odločbe o začetku postopka formalne preiskave (odločbe Komisije o davčnih dobropisih, določenih v zakonodaji zgodovinskih ozemelj Biskaje in Gipuzkoe (UL 1999, C 351, str. 29), in o davčnih dobropisih, določenih v zakonodaji zgodovinskega ozemlja Arabe (UL 2000, C 71, str. 8)) so bile predmet ničnostnih tožb, ki jih je Sodišče prve stopnje zavrnilo (sodba Sodišča prve stopnje z dne 23. oktobra 2002 v združenih zadevah Diputación Foral de Guipúzcoa in drugi proti Komisiji, T-269/99, T-271/99 in T-272/99, Recueil, str. II-4217).

23 V odložbi o začetku postopka formalne preiskave, ki se nanaša na davčne dobropise, določene v zakonodaji zgodovinskega ozemlja Arabe, je Komisija od Kraljevine Španije med drugim zahtevala, da ji posreduje podatke o morebitnih davčnih olajšavah v obliki davčnih dobropisov, ki so veljale med letoma 1986 in 1994, o odložbah o dodelitvi pomoči med letoma 1995 in 1997 ter o sporočilih zainteresiranih, poslanih v obliki uradnega obrazca za obdobje med letoma 1998 in 1999. Prav tako je zahtevala, da navede naravo stroškov naložb, upravičenih do pomoči, znesek davčnega dobropisa za vsakega upravičenca, pomoči, ki so bile izplačane vsakemu upravičencu, in saldo tistih pomoči, ki jih je treba še izplačati, značaj podjetja v težavah, upravičenega do pomoči v skladu s smernicami Skupnosti o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah, natančne navedbe o primerih kopiranja (znesek, upravičene stroške, sheme pomoči, ki so bile morebiti uporabljene, itd.) ter natančno in podrobno opredelitev izrazov „naložba“ in „naložbe v fazi priprave“.

24 Španski organi so z dopisi stalnih predstavništev z dne 9. novembra 1999, ki so prispeli 12. novembra 1999, predstavili stališča, v skladu s katerimi ni šlo za državne pomoči, zato jim po njihovem mnenju ni bilo treba posredovati podatkov o odložbah o dodelitvi davčnih dobropisov, ki jih je Komisija zahtevala v odložbah o začetku postopka formalne preiskave.

25 Po objavi odložbe o začetku postopka formalne preiskave v *Uradnem listu Evropske unije* (glej točko 22 zgoraj) je Komisija januarja 2000 prejela stališča tretjih v zvezi z ukrepi, ki sta jih sprejela zgodovinski ozemlji Biskaje in Gipuzkoe, ter marca in aprila 2000 stališča v zvezi z ukrepi, ki jih je sprejelo zgodovinsko ozemlje Arabe.

26 Z dopisom z dne 1. marca 2000, ki se je nanašal na zgodovinski ozemlji Biskaje in Gipuzkoe, in dopisom z dne 18. maja 2000, ki se je nanašal na zgodovinsko ozemlje Arabe, je Komisija ta stališča posredovala Kraljevini Španiji in ji dala možnost, da jih komentira. Čeprav so španski organi vložili prošnjo za 20-dnevno podaljšanje roka za odgovor, niso posredovali stališča.

Izpodbijane odložbe

27 Z izpodbijanimi odložbami je Komisija davčne dobropise v višini 45 % naložb, ki so jih uvedla zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe, opredelila kot državne pomoči, ki niso združljive s skupnim trgom.

28 V izpodbijanih odložbah je Komisija, prvič, menila, da zadevni davčni dobropisi pomenijo državne pomoči. Navedla je, da upravičencem nudijo olajšave v obliki znižanja stroškov, ki običajno bremenijo njihov proračun, ter pomenijo izgubo davčnih prihodkov zadevnih javnih financ. Ta olajšava naj bi vplivala tudi na konkurenco in na trgovino med državami članicami. Zadevni davčni dobropisi naj bi bili selektivni, saj naj bi dajali prednost določenim podjetjem, ki so izvajala naložbe, katerih višina je presegla prag 2,5 milijarde španskih pezeta (ESP). Podredno, ta posebni značaj naj bi izhajal tudi iz obstoja diskrecijske pravice davčnih organov pri izvajanju spornih shem in iz njihove diskrecijske pravice pri določenju zneska naložb in naložbenega procesa, saj ti pojmi niso natančno opredeljeni. Komisija dodaja, da davčni dobropisi določajo cilj gospodarske politike, ki ni povezan z obravnavano davčno ureditvijo in ga ni mogoče upravičiti z naravo in sistematiko španskega davčnega sistema.

29 Drugič, Komisija ugotavlja, da davčni dobropisi pomenijo nezakonite pomoči. Meni, da ni mogoče uporabiti pravila *de minimis* in da ne gre za obstoječe pomoči. Prav tako zavrača trditev v zvezi s kršitvijo načela varstva legitimnih pričakovanj in pravne varnosti, saj gre za nove pomoči, ki niso bile prijavljene, in ugotavlja, da ji ni bilo posredovano nobeno natančno zagotovilo, na podlagi katerega bi se lahko pričakovali zakonitost in združljivost zadevnih pomoči.

30 Tretji?, Komisija meni, da so zadevne sheme pomo?i nezdružljive s skupnim trgov. Po njenem mnenju se za dav?ne dobropise zdi, da vsaj delno izpolnjujejo pogoje, ki jih dolo?ajo Smernice iz leta 1998 (glej to?ko 8 zgoraj), saj so njihova osnova po eni strani stroški naložbe in po drugi strani znašajo do 45 odstotkov naložbe. Ne bi pa zanje mogla veljati ena izmed regionalnih izjem, dolo?enih v ?lenu 87(3) ES. Za zgodovinsko ozemlje Arabe, Biskaje in Gipuzkoe naj namre? ne bi veljale regionalne izjeme, dolo?ene v ?lenu 87(3)(a) ES, ker naj bi bil njihov bruto proizvod na prebivalca previsok. Sporne pomo?i naj ne bi mogle biti odobrene niti na podlagi ?lena 87(3)(c) ES, ker naj bi obseg dav?nih dobropisov presegal zgornjo mejo, dolo?eno v shemah regionalnih pomo?i. Poleg tega sporne dolo?be ne dolo?ajo naložb za nadomestitev ter stroškov, povezanih z „naložbenim procesom“ ali z „naložbami v fazi priprave“. Ker natan?nih opredelitev teh pojmov ni, ni mogo?e izklju?iti, da predmet zadevnih pomo?i vklju?uje stroške, ki jih ob uporabi pravil Skupnosti na tem podro?ju ni mogo?e šteti za stroške naložb.

31 Poleg tega naj bi bilo v zvezi s pomo?mi za stroške naložb, ki ne ustrezajo opredelitvi po pravu Skupnosti, treba ugotoviti, da bi se jih moralo šteti za pomo?i za teko?e poslovanje, ki so na?eloma prepovedane. Komisija v zvezi s tem meni, da pogoji za uvrstitev med izjeme, dolo?ene v ?lenu 87(3)(c) ES, v tem primeru niso izpolnjeni. Poleg tega navaja, da se zdi, da s 45-odstotnimi dav?ni dobropisi sektorska pravila – zaradi odsotnosti sektorskih omejitev – ne bodo nujno izpolnjena. Komisija nazadnje navaja, da za obravnavane pomo?i ne morejo veljati druge izjeme, dolo?ene v ?lenu 87(2) in (3) ES, in so zato nezdružljive s skupnim trgov.

32 Zato Komisija v ?lenu 1 izpodbijanih odlo?b meni, da sporne Normas Forales pomenijo državno pomo?, ki jo je Kraljevina Španija nezakonito izvajala v provincah Araba, Biskaja in Gipuzkoa in ki je nezdružljiva s skupnim trgov.

33 ?len 2 izpodbijanih odlo?b dolo?a, da mora Kraljevina Španija odpraviti shemo pomo?i, na katero se nanaša ?len 1, ?e ta še velja.

34 ?len 3 izpodbijanih odlo?b tako dolo?a vra?ilo pomo?i:

„1. [Kraljevina] Španija sprejme vse potrebne ukrepe, da upravi?enci vrnejo pomo?i iz ?lena 1, ki so jim bile nezakonito dodeljene.

[Kraljevina] Španija mora za?asno odložiti izpla?ilo vseh še neizpla?anih pomo?i.

2. Vra?ilo se izvede nemudoma in v skladu s postopki nacionalnega prava, ?e omogo?ajo takojšnjo in u?inkovito izvršitev te odlo?be. Pomo?i, ki jih je treba vrniti, vklju?ujejo obresti od dneva, ko so jih upravi?enci prejeli, do dneva, ko so bile vrnjene. Obresti se izra?unajo na podlagi referen?ne obrestne mere, ki se uporablja za izra?un subvencije, enakovredne regionalnim pomo?em.“

35 ?len 4 izpodbijanih odlo?b dolo?a, da mora Španija v roku dveh mesecev od dneva vro?itve te odlo?be obvestiti Komisijo o ukrepih, ki jih je sprejela za uskladitev s tem obvestilom. V ?lenu 5 Odlo?be 2002/820 je navedeno, da se ne nanaša na pomo?i, dodeljene družbama Demesa in Ramondín. V ?lenu 5 odlo?b 2003/27 in 2002/894 ter ?lenu 6 Odlo?be 2002/820 je navedeno, da je naslovnica izpodbijanih odlo?b Kraljevina Španija.

36 V okviru tožbenega postopka, ki ga je za?ela Komisija, je Sodiš?e ugotovilo, da Kraljevina Španija ni izpolnila obveznosti izvršitve izpodbijanih odlo?b (sodba Sodiš?a z dne 14. decembra 2006 v združenih zadevah Komisija proti Španiji, od C?485/03 do C?490/03, ZOdl., str. I?11887).

Postopek

- 37 Zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe ter Comunidad autónoma del País Vasco – Gobierno Vasco so 25. septembra 2001 v sodnem tajništvu Sodiš?a prve stopnje vložili tri tožbe v zadevah od T-227/01 do T-229/01.
- 38 Confederación Emresarial Vasca (Confebask) je 22. oktobra 2001 v sodnem tajništvu Sodiš?a prve stopnje vložila tožbe v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01.
- 39 Comunidad autónoma de La Rioja je 21. decembra 2001 v sodnem tajništvu Sodiš?a prve stopnje vložila vlogo za intervencijo v postopku, ki se nanaša na zadeve od T-227/01 do T-229/01, v podporo predlogom Komisije.
- 40 Círculo Empresarios Vascos, Cámara Oficial de Comercio e Industria de Álava ter zgodovinski ozemlji Baskije in Gipuzkoe so 4. januarja 2002 v sodnem tajništvu Sodiš?a prve stopnje vložili vlogo za intervencijo v tožbenem postopku v zadevi T-227/01 v podporo predlogom tože?ih strank; Círculo de Empresarios Vascos, Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Vizcaya in zgodovinski ozemlji Arabe in Gipuzkoe so vložili vlogo za intervencijo v tožbenem postopku v zadevi T-228/01 v podporo predlogom tože?ih strank; Círculo de Empresarios Vascos, Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Guipúzcoa in zgodovinski ozemlji Arabe in Biskaje so vložili vlogo za intervencijo v tožbenem postopku v zadevi T-229/01 v podporo predlogom tože?ih strank.
- 41 Confebask je 11. januarja 2002 v sodnem tajništvu Sodiš?a prve stopnje vložil vloge za intervencijo v tožbenem postopku v zadevah od T-227/01 do T-229/01 v podporo predlogom tože?ih strank.
- 42 Comunidad autónoma de La Rioja je 16. januarja 2002 v sodnem tajništvu Sodiš?a prve stopnje vložila vloge za intervencijo v tožbenem postopku v zadevah od T-265/01 do T-270/01 v podporo predlogom Komisije.
- 43 S sklepi z dne 10. septembra 2002 je predsednik tretjega razširjenega senata Sodiš?a prve stopnje odlo?il, da prekine postopek v vsaki od zadev od T-227/01 do T-229/01, T-265/01, T-266/01 in T-270/01, dokler Sodiš?e ne bo odlo?ilo o pritožbah zoper sodbe Sodiš?a prve stopnje z dne 6. marca 2002 v združenih zadevah Diputación Foral de Álava in drugi proti Komisiji (T-127/99, T-129/99 in T-148/99, Recueil, str. II-1275, v nadaljevanju: sodba Demesa), in Diputación Foral de Álava in drugi proti Komisiji (T-92/00 in T-103/00, Recueil, str. II-1385, v nadaljevanju: sodba Ramondín). V teh dveh sodbah je Sodiš?e prve stopnje odlo?ilo o tožbah zoper odlo?bi Komisije, ki je državne pomo?i, dodeljene družbama Demesa in Ramondín na zgodovinskem ozemlju Arabe, v obliki dav?nih olajšav, razglasila za nezdržljive s skupnim trgom (odlo?ba Komisije 1999/718/ES z dne 24. februarja 1999 o državni pomo?i, ki jo je Španija izvajala v korist družbe Demesa (UL L 292, str. 1), in odlo?ba Komisije 2000/795/ES z dne 22. decembra 1999 o državni pomo?i, ki jo je Španija izvajala v korist družb Ramondín SA in Ramondín Cápsulas SA (UL 2000, L 318, str. 36)).
- 44 Ker so se sestave senatov Sodiš?a prve stopnje spremenile, je bil sodnik poro?evalec razporejen v peti senat in predložene zadeve so bile dodeljene petemu razširjenemu senatu.

45 S sodbama Sodiš?a z dne 11. novembra 2004 v združenih zadevah Demesa in Territorio Histórico de Álava proti Komisiji (C?183/02 P in C?187/02 P, ZOdl., str. I?10609) ter Ramondín in drugi proti Komisiji (C?186/02 P in C?188/02 P, ZOdl., str. I?10653) so bile zavrnjene pritožbe zoper sodbi Demesa in Ramondín, to?ka 43 zgoraj.

46 V okviru ukrepov procesnega vodstva je Sodiš?e prve stopnje (peti razširjeni senat) 10. januarja 2005 zaslišalo stranke o posledicah, ki bi jih sodbi Demesa in Territorio Histórico de Álava proti Komisiji in Ramondín in drugi proti Komisiji, to?ka 45 zgoraj, lahko imeli za to tožbo.

47 Tože?e stranke so z vlogo z dne 3. februarja 2005, potem ko so posredovale stališ?a o teh sodbah, vztrajale pri tožbi.

48 Zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe ter Comunidad autónoma del País Vasco so se odpovedali prvima tožbenima razlogoma v zadevah od T-227/01 do T-229/01.

49 Predsednik Sodiš?a prve stopnje (peti razširjeni senat) je s sklepi z dne 9. septembra 2005 dopustil intervencijo Confebask v tožbenem postopku v zadevah od T-227/01 do T-229/01 v podporo tože?im strankam. Intervenientka je vložila vloge, tože?e stranke v zvezi s tem niso posredovale posebnih stališ?, Komisija pa je predložila stališ?a v dolo?enih rokih.

50 Predsednik petega razširjenega senata Sodiš?a prve stopnje je s sklepoma z dne 9. in 10. januarja 2006 dopustil intervencijo Comunidad autónoma de La Rioja v podporo trditvam Komisije v postopkih, ki se nanašajo na zadeve T-265/01, T?266/01 in T-270/01 ter na zadeve od T-227/01 do T-229/01. Intervenientka je predložila vložila svoje vloge. Tože?a stranka v zadevah T-265/01, T-266/01 in T?270/01 je predstavila svoja stališ?a. Tože?e stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 so navedle, da nimajo stališ?, ki bi jih predložile. Komisija ni predložila stališ?.

51 Predsednik petega razširjenega senata Sodiš?a prve stopnje je s sklepi z dne 10. januarja 2006 dopustil intervencijo Cámara Oficial de Comercio e Industria de Álava, Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Vizcaya ter Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Guipúzcoa v zadevah T?227/01, T-228/01 in T-229/01, vendar je zavrnil vlogo za intervencijo Círculo de Empresarios Vascos ter vloge zgodovinskih ozemelj Arabe, Biskaje in Gipuzkoe. Intervenientke so predložile svoje vloge. Tože?e stranke v zvezi s tem niso posredovale posameznih stališ? in Komisija je predložila svoja stališ?a v dolo?enem roku.

52 Stranke so bile 27. aprila 2006 pozvane, naj predložijo stališ?a o združitvi tožb v zadevah od T-227/01 do T-229/01, T-265/01, T-266/01 in T-270/01 za namene ustnega postopka in, morebiti, za namene sodbe. Te zadeve so bile v skladu s ?lenom 50 Poslovnika Sodiš?a prve stopnje za namene ustnega postopka združene s sklepom predsednika petega razširjenega senata Sodiš?a prve stopnje z dne 13. julija 2006.

53 Sodiš?e prve stopnje je 14. februarja 2007 v okviru ukrepov procesnega vodstva tože?e stranke pozvalo, naj mu v vsaki od zadev od T-227/01 do T-229/01, T?265/01, T-266/01 in T-270/01 posredujejo dolo?ene podatke o upravi?encih obravnavanih shem pomo?i.

54 Confebask je z dopisom z dne 26. februarja 2007 zahteval revizijo ukrepa procesnega vodstva. Tože?e stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 so z dopisom z dne 6. marca 2007 odgovorile, da preu?ujejo upoštevnost tega ukrepa.

55 Sodiš?e prve stopnje je 2. aprila 2007 potrdilo ukrep procesnega vodstva z dne 14. februarja 2007 in pozvalo tože?e stranke v vsaki od zadev od T-227/01 do T?229/01, T-265/01, T-266/01 in T-270/01, da mu predložijo zahtevane podatke. Tože?e stranke so odgovorile z dopisi z

dne 23. aprila 2007.

56 Sodišče prve stopnje je 31. julija 2007 strankam v okviru ukrepov procesnega vodstva postavilo vprašanja, na katera so te odgovorile oktobra 2007.

57 Na podlagi poročila sodnika poročevalca je Sodišče prve stopnje sklenilo, da začne ustni postopek. Stranke so na obravnavi 16. januarja 2008 podale stališča in odgovorile na vprašanja, ki jim jih je postavilo Sodišče prve stopnje.

58 Sodišče prve stopnje je strankam na tej obravnavi določilo rok za posredovanje določenih podatkov o upravičencih obravnavanih ukrepov, ki se je iztekel 28. januarja 2008. To je bilo zabeleženo v zapisniku obravnave.

59 Predsednik petega razširjenega senata je po končani obravnavi odločil, da odloži konec ustnega postopka.

60 Tožene stranke so z dopisoma z dne 24. januarja 2008 za zgodovinsko ozemlje Biskaje in z dne 28. januarja 2008 za zgodovinsko ozemlje Arabe in Gipuzkoe posredovale dokumente, ki jih je Sodišče prve stopnje zahtevalo na obravnavi. Confebask je odgovoril z dopisom z dne 29. januarja 2008. Komisija je po podaljšanju roka, ki ga je določilo Sodišče prve stopnje, predstavila svoja stališča o predloženih dokumentih.

61 Predsednik petega razširjenega senata je 12. marca 2008 zaključil ustni postopek. Stranke so bile o tem obveščene z dopisi z dne 14. marca 2008.

62 Sodišče potem, ko je v zvezi s tem zaslišalo stranke, meni, da je v skladu s členom 50 Poslovnika za namene sodbe treba združiti tožbe v zadevah od T-227/01 do T-229/01, T-265/01, T-266/01 in T-270/01.

63 Na obravnavi so tožene stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 obnovile svoj predlog Sodišču prve stopnje, da pozove Komisijo, naj predloži določene dokumente. Vendar Sodišče prve stopnje meni, da je bilo o tem delu spisa predloženih že dovolj dokazov.

Predlogi strank

I – V zadevah od T-227/01 do T-229/01

64 Zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe ter Comunidad autónoma del País Vasco Sodišču prve stopnje predlagajo, naj:

- izpodbijane odločbe razglasi za nižne;
- podredno, člen 3 izpodbijanih odločb razglasi za nižnega;
- Komisiji naloži plačilo stroškov.

65 Confebask, intervenient v podporo trditvam tožnih strank v zadevah od T-227/01 do T-229/01, Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- izpodbijane odločbe razglasi za nižne;
- Komisiji naloži plačilo stroškov.

66 Cámara Oficial de Comercio e Industria de Álava, Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Vizcaya ter Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Guipúzcoa, ki

podpirajo tožbe stranke v zadevah T-227/01, T-228/01 in T-229/01, Sodišču prve stopnje predlagajo, naj:

- izpodbijane odločbe v vsaki od teh zadev razglasi za nižne oziroma, podredno, razglasi za nižen člen 3 teh odločb;
- Komisiji naloži plačilo stroškov.

67 Komisija in Comunidad autónoma de La Rioja, ki podpira Komisijo, Sodišču prve stopnje predlagata, naj:

- tožbe, ki so jih vložili zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe, zavrne kot neutemeljene;
- tožbe, ki jih je vložila Comunidad autónoma del País Vasco, razglasi za nedopustne ali pa jih – podredno – zavrne kot neutemeljene;
- tožbe strankam naloži plačilo stroškov.

II – V zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01

68 Confebask, tožba stranka, Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- izpodbijane odločbe razglasi za nižne;
- podredno, člena 3 in 4 izpodbijanih odločb razglasi za nižna;
- Komisiji naloži plačilo stroškov.

69 Komisija in Comunidad autónoma de La Rioja, intervenientka v podporo Komisiji, Sodišču prve stopnje predlagata, naj:

- tožbe razglasi za nedopustne;
- podredno, tožbe zavrne kot neutemeljene;
- tožbi stranki naloži plačilo stroškov.

Pravo

I – *Dopustnost tožb*

70 Najprej je treba preučiti dopustnost tožb v zadevah od T-227/01 do T-229/01 in nato dopustnost tožb, ki jih je vložil Confebask v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01.

A – *Dopustnost tožb v zadevah od T-227/01 do T-229/01*

71 Najprej je treba preučiti dopustnost nižnostnih tožb in nato dopustnost intervencije Confebaska v zadevah od T-227/01 do T-229/01.

1. Dopustnost nižnostnih tožb v zadevah od T-227/01 do T-229/01

a) Trditve strank

72 Komisija, ki jo podpira Comunidad autónoma de La Rioja, ne da bi pri tem podala formalni ugovor nedopustnosti v smislu člena 114 Poslovnika, ugotavlja, da Comunidad autónoma del País

Vasco ni imela procesnega upravičenja za vložitev nižnostnih tožb v zadevah od T-227/01 do T-229/01. Na podlagi dejstva, da naj bi prekoračila „pristojnosti glede davčne koordinacije in harmonizacije med zgodovinskimi ozemlji“, naj bi ne bilo mogoče sklepati, da se izpodbijane odločbe neposredno in individualno nanašajo nanjo. Zadevne sheme pomoči naj bi namreč sprejela izključno zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe. V zvezi s tem se sklicuje na točki 54 in 55 sodbe Demesa, točka 43 zgoraj.

73 Komisija kljub temu priznava, da so zgoraj navedene tožbe dopustne, ker so jih skupaj vložila zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe, ki po njenem mnenju imajo procesno upravičenje.

74 Tožbe stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 predlagajo, naj se njihove tožbe razglasijo za dopustne.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

75 Ugotoviti je treba, da tožbe stranke, to so zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe ter Comunidad autónoma del País Vasco, niso naslovnice izpodbijanih odločb.

76 Ugotoviti je treba, da dopustnost tožbe, ki so jo vložila zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe, ni sporna. Izpodbijane odločbe se namreč nanašajo na sheme pomoči, ki so jih dodelili. Poleg tega jim izpodbijane odločbe preprečujejo prižakovano izvajanje pristojnosti, ki jih uživajo neposredno v skladu s španskim pravom (glej v tem smislu sodbo Sodišča prve stopnje z dne 30. aprila 1998 v zadevi Vlaams Gewest proti Komisiji, T-214/95, Recueil, str. II-717, točki 29 in 30; zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Demesa, točka 50, in sodbo Sodišča prve stopnje z dne 23. oktobra 2002 v združenih zadevah Diputación Foral de Álava in drugi proti Komisiji, od T-346/99 do T-348/99, Recueil, str. II-4259, točka 37). Tožbe so torej dopustne glede zgodovinskih ozemelj Arabe, Biskaje in Gipuzkoe.

77 Ker je tožba za vsako od zadev od T-227/01 do T-229/01 ista, ni treba preučiti procesnega upravičenja Comunidad autónoma del País Vasco (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 24. marca 1993 v zadevi CIRFS in drugi proti Komisiji, C-313/90, Recueil, str. I-1125, točka 31, in sodbo Sodišča prve stopnje z dne 15. septembra 1998 v združenih zadevah European Night Services in drugi proti Komisiji, T-374/94, T-375/94, T-384/94 in T-388/94, Recueil, str. II-3141, točka 61).

78 Iz tega sledi, da so nižnostne tožbe v zadevah od T-227/01 do T-229/01 dopustne.

2. Dopustnost intervencije Confebaska v zadevah od T-227/01 do T-229/01

a) Procesno upravičenje Confebaska za intervencijo

79 V okviru ustnega postopka je Komisija navajala, da kadar se tožbe glavnih strank nanašajo le na vračilo obravnavanih pomoči in to vračilo ne zadeva nobenega od članov Confebaska, Confebask nima procesnega upravičenja za intervencijo.

80 Na podlagi vprašanj, postavljenih na obravnavi, je Confebask predložil določene dokumente. Prav tako je predložil dokumente generalnega direktorja za finance (Director General de Hacienda) vsakega od treh zgodovinskih ozemelj, ki so dokazovali, da so določena podjetja imela koristi od obravnavanih davčnih dobropisov. Ti dokumenti dokazujejo, da se izpodbijane odločbe, zlasti njihov člen 3, s katerim je naloženo vračilo, nanašajo na ta podjetja. Potrdilo, ki ga je podpisal generalni sekretar in predsednik Confebaska, poleg tega za vsako od teh podjetij potrjuje, da so med predstavitvijo vlog za intervencijo imela status člana Confebaska.

81 Spomniti je treba, da to, da je predsednik petega razširjenega senata Sodišča prve stopnje izdal sklep z dne 9. septembra 2005, s katerim je bila Confebasku dovoljena intervencija v podporo predlogom tožečih strank v zadevah od T-227/01 do T-229/01, ne nasprotuje novi preužitvi dopustnosti njegove intervencije v sodbi, s katero se bo končal ta postopek (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 8. julija 1999 v zadevi Hüls proti Komisiji, C-199/92 P, Recueil, str. I-4287, točka 52).

82 Na podlagi člena 40, drugi odstavek, Statuta Sodišča, ki na podlagi člena 53, prvi odstavek, tega statuta velja za Sodišče prve stopnje, imajo pravico do intervencije vse osebe, ki izkažejo upravičen interes za rešitev spora.

83 V skladu z ustaljeno sodno prakso je intervencija vseh predstavniških združenj, katerih namen je varovanje interesov članov v zadevah, ki odpirajo nova vprašanja, ki lahko vplivajo na te člane, dopustna (sklepa predsednika Sodišča z dne 17. junija 1997 v združenih zadevah National Power in PowerGen, C-151/97 P(I) in C-157/97 P(I), Recueil, str. I-3491, točka 66, in z dne 28. septembra 1998 v zadevi Pharos proti Komisiji, C-151/98 P, Recueil, str. I-5441, točka 6; sklep četrtga senata Sodišča prve stopnje z dne 19. aprila 2007 v zadevi MABB proti Komisiji, T-24/06, neobjavljen v ZOdl., točka 10).

84 Poleg tega je treba spomniti, da je namen široke razlage pravice do intervencije glede združenj omogočanje boljše presoje okvira zadev in obenem preprečevanje številnih posameznih intervencij, ki bi lahko ogrozile učinkovitost in dober potek postopka (zgoraj v točki 83 navedeni sklep National Power in PowerGen, točka 66, in sklep Sodišča prve stopnje z dne 26. julija 2004 v zadevi Microsoft proti Komisiji, T-201/04 R, ZOdl., str. II-2977, točka 38).

85 V tem primeru je Confebask medsektorska zvezna poklicna organizacija, katere namen je predstavljanje, koordinacija, obveščanje in zaščita splošnih in skupnih interesov podjetnikov organizacij španske dežele Baskije, ki jo sestavljajo. Njen namen je še zlasti predstavljanje in zaščita interesov baskovskih podjetij nasproti državni upravi ter socialnim in poklicnim organizacijam.

86 Ni sporno, da gre za predstavniško organizacijo podjetij španske dežele Baskije.

87 Poleg tega je treba ugotoviti, da iz dokumentov, predloženih v okviru ustnega postopka, izhaja, da so določena podjetja, ki so bila člani Confebaska, medtem ko je ta vložil svojo vlogo za intervencijo, imela koristi od pomoči, dodeljenih na podlagi zadevnih davčnih ureditev v tem primeru.

88 Torej bi vložitev te tožbe lahko vplivala na interese teh podjetij, ki so bila istočasno člani Confebaska in so imela dejanske koristi od obravnavanih davčnih ukrepov.

89 Poleg tega je Confebask sodeloval v upravnem postopku, v katerem so bile izdane izpodbijane odločbe.

90 Zato je treba šteti, da ima Confebask upravičen interes za rešitev spora in njegova intervencija v podporo tožnim strankam je dopustna.

b) Dopustnost intervencijske vloge Confebaska

Trditve strank

91 Komisija meni, da intervencijske vloge Confebaska v zadevah od T-227/01 do T-229/01 ne vsebujejo nobene pravne utemeljitve, saj le napotujejo na priloge. Komisija na podlagi tega sklepa, da te vloge ne izpolnjujejo zahtev, določenih v členu 44 Poslovnika.

92 Podredno, če bi Sodišče prve stopnje za intervencijske vloge Confebaska v zadevah od T-227/01 do T-229/01 na splošno odločilo, da so dopustne, Komisija trdi, da številni razlogi, ki jih je navedel Confebask kot intervenient, niso dopustni, ker spreminjajo okvir spora, določenega s tožbami v teh zadevah.

Presoja Sodišča prve stopnje

93 Člen 116(4), drugi odstavek, Poslovnika določa:

„[...]“

Intervencijska vloga obsega:

(a) predlog intervenienta, s katerim ta delno ali v celoti podpira predloge stranke ali jim nasprotuje;

(b) razloge in trditve intervenienta;

(c) po potrebi dokazne predloge.“

94 V skladu z ustaljeno sodno prakso v zvezi s tožbami, ki se po analogiji lahko uporablja tudi za intervencijske vloge (sodba Sodišča prve stopnje z dne 15. junija 2005 v zadevi Regione autonoma della Sardegna proti Komisiji, T-171/02, ZOdl., str. II-2123, točka 186), mora biti kratek povzetek tožbenih razlogov dovolj jasen in natančen, da toženi stranki omogoča pripravo obrambe in Sodišču prve stopnje, da odloči o tožbi, če je to primerno tudi brez drugih podatkov, ki bi jo podpirali (glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 14. decembra 2005 v zadevi Honeywell proti Komisiji, T-209/01, ZOdl., str. II-5527, točka 55 in navedena sodna praksa).

95 Da bi bila tožba dopustna, morajo biti v skladu z ustaljeno sodno prakso za zagotovitev pravne varnosti in dobrega delovanja sodnega organa bistveni dejanski in pravni elementi, na katerih temelji, v besedilu tožbe pregledno in razumljivo vsaj povzeti (glej zgoraj v točki 94 navedeno sodbo Honeywell proti Komisiji, točka 56 in navedena sodna praksa). Čeprav je besedilo tožbe glede posebnih vprašanj lahko podprto in dopolnjeno s sklicevanjem na povzetke dokumentov, ki so ji priloženi, splošno sklicevanje na druga pisanja, ki so tudi priložena k tožbi, ne more nadomestiti pomanjkanja bistvenih elementov pravne utemeljitve, ki morajo biti na podlagi zgoraj navedene določbe zajeti v tožbi (sklep Sodišča prve stopnje z dne 21. maja 1999 v zadevi Asia Motor France in drugi proti Komisiji, T-154/98, Recueil, str. II-1703, točka 49). Poleg tega Sodišče prve stopnje v prilogah ni dolžno iskati ter prepoznavati razlogov in trditev, ki bi jih lahko štelo za podlago za tožbo, ker imajo priloge le dokazno in pomožno funkcijo (glej zgoraj v točki 94 navedeno sodbo Honeywell proti Komisiji, točka 57, in sodbo Sodišča prve stopnje z dne 11. julija 2007 v zadevi Asklepios Kliniken proti Komisiji, T-167/04, ZOdl., str. II-2379, točka 40 in navedena sodna praksa; v tem smislu glej tudi sodbo Sodišča z dne 28. junija 2005 v združenih

zadevah Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdL., str. I-5425, točke od 97 do 99).

96 V tem primeru je Confebask v intervencijskih vlogah, vloženih v zadevah od T-227/01 do T-229/01, napovedal svojo intervencijo v podporo predlogom tožečih strank v vsaki od teh zadev. Predlaga razglasitev ničnosti izpodbijanih odločb in naložitev plačila stroškov Komisiji. Confebask iz razlogov smotrnosti meni, „da bi bilo zato, da bi Sodišče prve stopnje prihranilo čas in sredstva za prevajanje“, treba napotiti k tožbam, ki jih je vložil v zadevah od T-265/01, T-266/01 in T-270/01, ki so priložene k njegovim intervencijskim vlogam. V njih Confebask med drugim predstavlja stališča v zvezi s kršitvijo načela varstva legitimnih pričakovanj.

97 Ugotoviti je treba, da razen stališča v zvezi z legitimnim pričakovanjem v intervencijskih vlogah ni niti v smislu povzetka niti vsebinsko podan noben bistveni pravni ali dejanski element.

98 Poleg tega, čeprav so bile zadeve od T-227/01 do T-229/01, T-265/01, T-266/01 in T-270/01 združene 13. julija 2006, to je po intervenciji Confebaska, te še vedno ohranjajo svojo avtonomnost (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 21. junija 2001 v združenih zadevah Moccia Irme in drugi proti Komisiji, od C-280/99 P do C-282/99 P, Recueil, str. I-4717, točka 66, in zgoraj v točki 94 navedeno sodbo Honeywell proti Komisiji, točka 71).

99 Nazadnje, zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe ter Comunidad autónoma del País Vasco – tožeče stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 – in Cámara Oficial de Comercio e Industria de Álava, Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Vizcaya ter Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Guipúzcoa (v nadaljevanju skupaj: Cámaras Oficiales de Comercio e Industria) – intervenientke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 – niso stranke v tožbenih postopkih T-265/01, T-266/01 in T-270/01, na katere napotuje Confebask. Istovetnost strank pa je bistveni pogoj dopustnosti tožbenih razlogov, ki naj bi se jih uveljavljalo z napotilom na pisanja, vložena v drugi zadevi (zgoraj v točki 94 navedena sodba Honeywell proti Komisiji, točka 67).

100 V teh okoliščinah splošno napotilo na druge vloge, ki so priloge k intervencijskim vlogam, ne more nadomestiti pomanjkanja bistvenih elementov pravnega utemeljevanja, ki morajo biti na podlagi člena 116(4), drugi pododstavek, črka (b), Poslovnika navedeni v intervencijski vlogi.

101 Iz tega sledi, da so intervencijske vloge Confebaska nedopustne v delih, v katerih napotujejo na tožbe v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01, ter dopustne v delih, v katerih napotujejo na kršitev načela varstva legitimnih pričakovanj. Zato tudi ni treba odločiti o navedbah, ki jih je podredno navedla Komisija, da naj bi bili številni tožbeni razlogi Confebaska nedopustni, ker naj bi spreminjali okvir spora, določen s tožbami.

B – Dopustnost Confebaska za vložitev ničnostne tožbe v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01

1. Trditve strank

102 Komisija in Comunidad autónoma de La Rioja, ki formalno nista vložili ugovora nedopustnosti v smislu člena 114 Poslovnika, trdita, da so tožbe, ki jih je vložil Confebask, nedopustne. Po njunem mnenju naj podjetje ne bi moglo vložiti tožbe zoper odločbo o nezdržljivosti sheme pomoči, katere upravičenci niso določeni posamezno, ampak splošno in abstraktno. Zato naj Confebask ne bi mogel zatrjevati procesnega upravičenja, ki bi izhajalo iz tega, da so se izpodbijani akti neposredno in posamezno nanašali na podjetja, ki ga sestavljajo. Poleg tega naj Confebask ne bi uveljavljal nobenega lastnega interesa. Nazadnje, intervencija Confebaska v zadevah od T-227/01 do T-229/01 izpolnjuje zahtevo sistematike postopka, ki

upravi?uje priznanje pravice za vložitev tožbe za združenja.

103 Confebask nasprotno meni, da ima procesno upravi?enje. Navaja namre?, da zastopa interese podjetij, ki imajo prav tako procesno upravi?enje, ker so dav?ni zavezanci obravnavane dav?ne ureditve in so lahko tudi dolžni vrniti prejeto pomo?.

104 V odgovoru na vprašanje Sodiš?a prve stopnje je Confebask najprej navedel, da nima podatkov glede vprašanja, ali so nekateri izmed njegovih ?lanov dejansko bili upravi?enci obravnavanih ukrepov. Poudarja, da je edini pogajalec med špansko državno upravo in baskovskimi podjetji, ki jih predstavlja, ki so naslovniki spornih norm. Vsekakor naj njegovo procesno upravi?enje ne bi bilo sporno, ker že od za?etka dejavno sodeluje v celotnem postopku, ki ga je za?ela Komisija.

105 Po ustni obravnavi in na zahtevo, ki jo je že tretji? podalo Sodiš?e prve stopnje, kar je povzročilo podaljšanje ustnega postopka, je Confebask predložil potrdila generalnega direktorja za finance za vsako od treh zgodovinskih ozemelj, v katerih je bilo potrjeno, da so se vse izpodbijane odlo?be in še posebej sklep o vra?ilu zadevnih dav?nih dobropisov nanašali na dolo?ena podjetja, za katera je bilo dodatno dokazano, da so bila ?lani Confebaska ob vložitvi tožb v zadevah T?265/01, T-266/01 in T-270/01 (glej to?ko 80 zgoraj).

106 Komisija v stališ?ih glede dokumentov, ki jih je Confebask posredoval po ustni obravnavi, meni, da ne vsebujejo dokazov, da se je sklep o vra?ilu nanašal na obravnavane upravi?ence.

2. Presoja Sodiš?a prve stopnje

107 V zvezi, v tem primeru, z ni?nostno tožbo, ki jo vloži združenje, je treba spomniti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso obramba splošnih interesov ne zadostuje za ugotovitev dopustnosti take tožbe (glej v tem smislu sodbi Sodiš?a z dne 14. decembra 1962 v združenih zadevah Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes in drugi proti Svetu, 16/62 in 17/62, Recueil, str. 901, 919 in 920, in z dne 10. julija 1986 v zadevi DEFI proti Komisiji, 282/85, Recueil, str. 2469, to?ke od 16 do 18).

108 Združenje, kakršno je Confebask, katerega namen je varstvo interesov baskovskih podjetij, na?eloma lahko vloži ni?nostno tožbo zoper kon?no odlo?bo Komisije na podro?ju državnih pomo?i le, ?e imajo podjetja, ki jih predstavlja, ali nekatera od njih, posami?no procesno upravi?enje za vložitev tožbe ali ?e lahko izkaže lastni interes za vložitev tožbe (glej sodbo Sodiš?a z dne 22. junija 2006 v združenih zadevah Belgija in Forum 187 proti Komisiji, C?182/03 in C?217/03, ZOdl., str. I?5479, to?ka 56 in navedena sodna praksa).

109 Ali ima Confebask v tem primeru procesno upravi?enje, je treba presoditi na podlagi enega od teh na?el.

110 V zvezi z vprašanjem, ali imajo ?lani Confebaska ali ?lani njegovih ?lanov posami?no procesno upravi?enje za vložitev tožbe zoper izpodbijane odlo?be, je treba preu?iti, ali jih izpodbijane odlo?be posami?no in neposredno zadevajo v smislu ?lena 230, ?etrty odstavka, ES.

111 Fizi?na ali pravna oseba lahko trdi, da jo akt posami?no zadeva, le ?e jo ta zadeva zaradi dolo?enih lastnosti, ki so zna?ilne zanjo, ali zaradi dejanskega stanja, ki jo lo?uje od katere koli druge osebe in jo zato individualizira enako, kot bi naslovnika akta (glej sodbi Sodiš?a z dne 15. julija 1963 v zadevi Plaumann proti Komisiji, 25/62, Recueil, str. 197, 223, in z dne 29. aprila 2004 v zadevi Italija proti Komisiji, C?298/00 P, Recueil, str. I?4087, to?ka 36 in navedena sodna praksa).

112 V zvezi s tem za morebitne upravičence sheme pomoči samo zaradi te lastnosti ni mogoče šteti, da jih odločba Komisije o ugotovitvi nezdržljivosti te sheme s skupnim trgov posamično zadeva (glej sklep Sodišča prve stopnje z dne 10. marca 2005 v združenih zadevah Gruppo ormecciatori del porto di Venezia in drugi proti Komisiji, T-228/00, T-229/00, T-242/00, T-243/00, od T-245/00 do T-248/00, T-250/00, T-252/00, od T-256/00 do T-259/00, T-265/00, T-267/00, T-268/00, T-271/00, od T-274/00 do T-276/00, T-281/00, T-287/00 in T-296/00, ZOdl., str. II-787, točka 34 in navedena sodna praksa).

113 Vendar je podjetje, ki ga obravnavana odločba ne zadeva le kot morebitnega upravičenca sporne sheme pomoči, ampak tudi kot dejanskega upravičenca posamične pomoči, dodeljene na podlagi te sheme in katere vračilo je naložila Komisija, v drugačnem položaju (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 19. oktobra 2000 v združenih zadevah Italija in Sardegna Lines proti Komisiji, C-15/98 in C-105/99, Recueil, str. I-8855, točka 34, in zgoraj v točki 111 navedeno sodbo Italija proti Komisiji, točki 38 in 39).

114 Vendar v tem primeru iz dokumentov, ki jih je Confebask posredoval po ustni obravnavi, izhaja, da za določena podjetja, ki so bila ob vložitvi tožb v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01 njegovi člani, kot za dejanske upravičence posamične pomoči, dodeljene na podlagi obravnavane davčne sheme, katerih vračilo je naložila Komisija, veljajo obravnavani davčni ukrepi iz vsake od izpodbijanih odločb. Potrdila generalnega direktorja za finance zgodovinskih ozemelj Arabe, Biskaje in Gipuzkoe namreč navajajo podjetja, ki so imela koristi od 45-odstotnih davčnih dobropisov, in potrjujejo, da so jih izpodbijane odločbe zadevale.

115 Treba je torej šteti, da izpodbijane odločbe posamično zadevajo ta podjetja. Ker Sodišče skupnosti lahko kadar koli po uradni dolžnosti preizkusi pogoje za dopustnost tožbe, mu, kot v tem primeru, ni ne preprečuje, da upošteva dodatne navedbe, ki so bile – v tej zadevi – podane na obravnavi (glej v tem smislu sodbo Sodišča prve stopnje z dne 12. decembra 2006 v zadevi Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid in Federación Catalana de Estaciones de Servicio proti Komisiji, T-95/03, ZOdl., str. II-4739, točka 50).

116 Glede pogoja neposredne zadevnosti je treba navesti, da izpodbijane odločbe Kraljevino Španijo zavezujejo, da sprejme vse potrebne ukrepe, da obravnavane pomoči izterja od upravičencev. Za podjetja, ki so bila upravičena do pomoči, je torej treba šteti, da jih te odločbe neposredno zadevajo (glej v tem smislu zgoraj v točki 113 navedeno sodbo Italija in Sardegna Lines proti Komisiji, točka 36, in sodbo Sodišča prve stopnje z dne 20. septembra 2007 v zadevi Salvat père & fils in drugi proti Komisiji, T-136/05, ZOdl., str. II-4063, točka 75).

117 Iz tega sledi, da bi bilo za podjetja, ki so člani Confebaska, treba šteti, da imajo procesno upravičenje.

118 Ker Confebask torej predstavlja podjetja, izmed katerih imajo vsaj nekatera posamično procesno upravičenje, ima tudi Confebask procesno upravičenje za izpodbijanje izpodbijanih odločb.

II – Utemeljenost tožbe

119 Pred preučijo tožbenega razloga v zvezi s kršitvijo postopka in v zvezi s kršitvijo načel pravne varnosti, dobrega upravljanja, varstva legitimnih pričakovanj in enakega obravnavanja, navedenih v zadevah od T-227/01 do T-229/01 ter v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01, je treba preučiti tožbene razloge v zvezi z neobstojem državne pomoči, združljivostjo zadevnih shem s skupnim trgov, zlorabo pooblastil Komisije in z znanim že obstoječim zadevnih pomoči, na katere se sklicuje Confebask, točaka stranka v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01, in nato

tožbeni razlog v zvezi s kršitvijo načela sorazmernosti, na katerega se sklicujejo tožeče stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01.

A – Tožbeni razlog v zvezi z neobstojem državne pomoči v smislu člena 87 ES (zadeve T-265/01, T-266/01 in T-270/01)

120 V tožbah v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01 se Confebask najprej sklicuje na dejstvo, da obravnavani davžni dobropisi ne pomenijo nikakršnega zmanjšanja davžnih prihodkov. Drugič, trdi, da naj Komisija ne bi zadostno dokazala, da obravnavani ukrepi vplivajo na trgovino v Skupnosti in izkrivljajo konkurenco. Tretjič, prereka posebno naravo obravnavanih davžnih ukrepov. Četrto, sklicuje se na dejstvo, da narava in sistematika davžnega sistema upravičujeta obravnavane davžne dobropise. Petič in nazadnje, podaja ožitek neuporabnosti člena 87 ES v tem primeru.

1. Prva navedba v zvezi s tem, da se davžni prihodki niso zmanjšali

a) Trditve strank

121 Confebask trdi, da trditev Komisije v izpodbijanih odločbah, da naj bi davžni dobropisi povzročili znižanje davžnih prihodkov, temelji na predpostavki, da obstaja splošna davžna stopnja, glede na katero bi vsaka davžna olajšava pomenila izgubo sredstev in posledično državno pomoč. Vendar Confebask trdi, da takšne davžne stopnje ni, in poudarja, da v vseh zakonodajah držav članic obstajajo oblike oprostitov. Poleg tega naj bi bil cilj prerekanih Normas Forales spodbujanje investicij. Tako naj bi ustvarjale prihodke, saj naj bi bile same obdavčene.

122 Komisija prereka utemeljenost te trditve.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

123 V skladu s členom 87(1) ES je vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva s skupnim trgom, če prizadene trgovino med državami članicami.

124 Iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da pojem pomoči zajema ne le pozitivne dajatve, kot so subvencije, temveč tudi intervencije, ki v različnih oblikah zmanjšujejo stroške, ki običajno bremenijo proračun podjetja, in so zato, ne da bi bile subvencije v pravem pomenu besede, enake narave in imajo enake učinke (sodba Sodišča z dne 19. maja 1999 v zadevi Italija proti Komisiji, C-6/97, Recueil, str. I-2981, točka 15).

125 Ukrep, s katerim državni organi določenim podjetjem dodeljujejo davžne olajšave in ki, čeprav ne pomeni prenosa državnih sredstev, upravičence postavlja v ugodnejši finančni položaj, kot ga imajo drugi davžni zavezanci, pomeni državno pomoč v smislu člena 87(1) ES (sodba Sodišča z dne 15. marca 1994 v zadevi Banco Exterior de España, C-387/92, Recueil, str. I-877, točka 14).

126 V tem primeru je dovolj ugotoviti, kot Komisija v izpodbijanih odločbah pravilno navaja, da 45-odstotni davžni dobropis podjetjem, ki so upravičenci, zagotavlja znižanje njihovega davžnega bremena, ki je enako 45 % zneska upravičene naložbe (točka 54 Odločbe 2002/820; točka 62 odločb 2003/27 in 2002/894). Če tega davžnega dobropisa ne bi bilo, bi podjetje moralo plačati celotni končni znesek plačljivega davka. Podjetje, ki je upravičeno do tega davžnega dobropisa, je torej postavljeno v ugodnejši v finančni položaj, kot ga imajo drugi davžni zavezanci.

127 V nasprotju s trditvami Confebaska je torej Komisija pravilno presodila, da so davžni

dobropisi povzročili izgubo davčnih prihodkov.

128 Trditev Confebaska, da naj bi Komisija obrazložitev oprla na splošno davčno stopnjo, ni z ničemer podprta. Iz izpodbijanih odločb nasprotno izhaja, da se Komisija sklicuje na običajno obdavčitev, ki izhaja iz zadevnega davčnega sistema (točka 56 Odločbe 2002/820; točka 64 odločb 2003/27 in 2002/894).

129 Poleg tega dejstvo, da davčno pravo držav članic vsebuje številne primere oprostitev, ne spreminja narave ukrepov glede pravil o državnih pomočeh.

130 Nazadnje, glede trditve, da naj bi se z obravnavanimi davčnimi dobropisi želele spodbujati naložbe, zato da bi se na dolgi rok ustvarili prihodki, je treba spomniti, da cilj, ki ga uresničuje ukrep, temu ne omogoča, da se izogne opredelitvi kot državna pomoč v smislu člena 87(1) ES (sodba Sodišča z dne 29. februarja 1996 v zadevi Belgija proti Komisiji, C-56/93, Recueil, str. I-723, točka 79, ter zgoraj v točki 22 navedena sodba Diputación Foral de Guipúzcoa in drugi proti Komisiji, točka 63). Ta trditev naj bi bila poleg tega nezdržljiva z odobritvijo znižanja davkov (zgoraj v točki 43 navedena sodba Ramondín, točka 62, in zgoraj v točki 22 navedena sodba Diputación Foral de Guipúzcoa in drugi proti Komisiji, točka 64).

131 Prvo trditev tega tožbenega razloga v zvezi s tem, da se davčni prihodki niso znižali, je treba zavrniti kot neutemeljeno.

2. Druga trditev v zvezi s tem, da se konkurenca ni izkrivljala, da ni bilo uinka na trgovino v Skupnosti in da odločbe niso bile obrazložene

a) Trditve strank

132 Prvič, Confebask trdi, da obrazložitev izpodbijanih odločb – v delu, ki se nanaša na vpliv na trgovino in na izkrivljanje konkurence – z vidika člena 235 ES ni zadostna, ter se med drugim sklicuje na sodbo Italija in Sardegn Lines proti Komisiji, točka 113 zgoraj (točka 66). Teža posledic, izhajajočih iz izpodbijanih odločb, naj bi zahtevala še posebej strogo obrazložitev. Po mnenju Confebaska Komisija napačno ugotavlja, da davčni dobropisi povzročajo izkrivljanje trgovine, ker njihovi upravičenci lahko sodelujejo v trgovini znotraj Skupnosti, ne da bi glede tega morali posredovati kakršne koli natančne podatke. Predstavila naj bi le splošne podatke o izvozu in o odvisnosti gospodarstva baskovske dežele od zunanjih trgov, ne da bi predstavila raziskavo trga v gospodarskem sektorju, ki naj bi bil v manj ugodnem položaju.

133 Drugič, Confebask v vsakem primeru prereka utemeljenost presoje Komisije glede vpliva na trgovino. Trdi, da tudi če skupna davčna obremenitev, odvisno od primera, lahko vpliva na strategijo podjetij, to ne velja pri preprostih začasnih spodbudah, ki ne pomenijo bistvenega elementa v konkurenčnosti podjetij. Bilo bi torej neustrezno meniti, da so podjetja ali sektorji, ki imajo koristi od davčnih olajšav, bolj konkurenčni. Še več, davčne spodbude, ki so jih sprejeli baskovski organi, naj bi imele le majhen uinek. Te raziskave naj bi poleg tega dokazovale, da naj bi bila davčna obremenitev v španski deželi Baskiji večja kot v preostalem delu Kraljevine Španije. Zato naj kritizirani davčni dobropisi sami po sebi ne bi mogli vplivati na trgovino znotraj Skupnosti. Poleg tega naj bi davčna obremenitev ne bila edini element, ki vpliva na poslovno prakso podjetij. Upoštevati bi bilo treba tudi elemente, kot so trgovinska zakonodaja, delovna zakonodaja in zakonodaja o socialni varnosti. Ti elementi naj bi imeli veliko večji uinek, kot je tisti, ki ga Komisija pripisuje obravnavanim davčnim dobropisom, in Komisija naj ne bi dokazala, kako naj bi se obravnavane določbe kakor koli razlikovale od davčnih zakonodaj držav članic.

134 Komisija prereka utemeljenost te trditve.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

135 V skladu s členom 87(1) ES so državne pomoči, ki „prizadenejo trgovino med državami članicami“ in ki „izkrivljajo ali bi lahko izkrivljale konkurenco“, nezdružljive s skupnim trgom.

136 V zvezi z dolžnostjo obrazložitve iz ustaljene sodne prakse izhaja, da mora biti obrazložitev prilagojena vrsti obravnavanega akta ter mora jasno in nedvoumno odražati razloge institucije, ki je akt izdala, tako da se lahko stranke seznani z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in da pristojno sodišče izvrši nadzor. Zahtevo po obrazložitvi je treba presojati glede na okoliščine posameznega primera, zlasti vsebino zadevnega akta, lastnosti podanih razlogov in interesa za pojasnilo, ki ga imajo lahko naslovniki ali druge osebe, ki jih ukrep neposredno in posamično zadeva (sodba Sodišča z dne 2. aprila 1998 v zadevi Komisija proti Sytravalu in Brink's France, C-367/95 P, Recueil, str. I-1719, točka 63, in zgoraj v točki 113 navedena sodba Italija in Sardegn Lines proti Komisiji, točka 65).

137 V tem primeru iz točke 57 Odločbe 2002/820 in točke 65 odločb 2003/27 in 2002/894 izhaja, da se je Komisija oprla na poročila, ki jih je objavil statistični urad baskovske vlade, in ugotovila, „da naj bi bilo baskovsko gospodarstvo navzven odprto gospodarstvo, z močno težnjo k izvozu proizvodov“ in da „iz teh značilnosti baskovskega gospodarstva izhaja, da naj bi podjetja, ki so bila upravičena do pomoči, opravljala gospodarske dejavnosti, ki so lahko predmet trgovine med državami članicami“. Na podlagi tega je sklenila, da naj bi v teh okoliščinah obravnavane pomoči okrepile položaj podjetij, ki so bila upravičena do njih, v primerjavi z drugimi, njim konkurenčnimi podjetji v trgovini znotraj Skupnosti, kar naj bi vplivalo tudi na to trgovino. Dodala je, da „se je donosnost podjetij, ki so bila upravičena do pomoči, izboljšala zaradi izboljšanja njihovega neto poslovnega izida (dobiček po davku)“ in da „[so] tako lahko konkurirala podjetjem, ki niso upravičena do 45-odstotnih davčnih dobropisov, bodisi zato, ker niso investirale, bodisi zato, ker njihove naložbe po uveljavitvi zadevnih 45-odstotnih davčnih dobropisov niso presegle meje 2,5 milijarde ESP“.

138 Iz te obrazložitve jasno in nedvoumno izhaja sklepanje Komisije glede učinkov davčnih dobropisov na trgovino in na konkurenco. Zainteresiranim omogoča, da se seznani z utemeljitvijo sprejetih ukrepov in Sodišču prve stopnje, da izvaja nadzor.

139 Izpodbijane odločbe se v tem pogledu razlikujejo od tistih, ki jih je Sodišče razveljavilo v sodbi Italija in Sardegn Lines proti Komisiji, točka 113 zgoraj, na katere se je skliceval Confebask. Kot je bilo namreč ugotovljeno v točki 67 te sodbe, se je Komisija zato, da je ugotovila izkrivljanje konkurence, zadovoljila s preprosto potrditvijo, da je bila pomoč selektivna in zagotovljena le ladijskemu sektorju na Sardiniji (Italija). Vendar, kot izhaja iz prej navedenega, to za izpodbijane odločbe ne velja.

140 Poleg tega Komisiji ni mogoče očitati, da ni predstavila raziskave o gospodarskem sektorju, ki naj bi bil kaznovan, saj naj bi bila obravnavana davčna pravila medsektorska, poleg tega pa naj španski organi ne bi izpolnili zahteve o posredovanju podatkov, navedene v odločbah o začetku formalnega postopka preiskave, na podlagi katerih so bile sprejete izpodbijane odločbe.

141 Zato je, upoštevajoč okoliščine tega primera, treba šteti, da izpodbijane odločbe vsebujejo dovolj razlogov, na podlagi katerih Komisija lahko šteje, da so obravnavani ukrepi izkrivljali ali bi lahko izkrivljali konkurenco in vplivali na trgovino znotraj Skupnosti. Izpodbijane odločbe v zvezi s tem torej izpolnjujejo zahteve iz člena 253 ES.

142 Glede utemeljenosti presoje Komisije je treba spomniti, da je, kadar finančna pomoč države ali pomoč v obliki državnih sredstev okrepi položaj enega podjetja v razmerju do drugih

konkuren?nih podjetij v trgovini znotraj Skupnosti, treba šteti, da pomo? vpliva na ta podjetja, ?eprav podjetja, ki so upravi?ena do pomo?i, ne sodelujejo v izvozu (glej sodbo Sodiš?a z dne 17. junija 1999 v zadevi Belgija proti Komisiji, C?75/97, Recueil, str. I?3671, to?ka 47, in sodbo Sodiš?a prve stopnje z dne 23. novembra 2006 v zadevi Ter Lembeek proti Komisiji, T?217/02, ZOdl., str. II?4483, to?ka 181 in navedena sodna praksa). Poleg tega Komisija ni dolžna ugotavljati dejanskega vpliva tega ukrepa na trgovino med državami ?lanicami niti dejanskega izkrivljanja konkurence, ampak mora le preu?iti, ali ta pomo? lahko vpliva na to trgovino in izkrivlja konkurenco (sodba Sodiš?a z dne 29. aprila 2004 v zadevi Italija proti Komisiji, C?372/97, Recueil, str. I?3679, to?ka 44).

143 Poleg tega Komisija v primeru sheme pomo?i lahko preu?i le splošne zna?ilnosti obravnavane sheme in ni dolžna obravnavati vsakega posameznega primera uporabe (sodba Sodiš?a z dne 15. decembra 2005 v zadevi Italija proti Komisiji, C?66/02, ZOdl., str. I?10901, to?ka 91; glej v tem smislu zgoraj v to?ki 22 navedeno sodbo Diputación Foral de Guipúzcoa in drugi proti Komisiji, to?ka 68). V primeru, kakršen je predložen, ko obravnavane dav?ne ureditve niso bile priglašene, ni nujno, da obrazložitev Komisije vsebuje ažurirano presojo u?inkov ureditev na konkurenco in vpliv na trgovino med državami ?lanicami (sodba z dne 17. junija 1999 v zadevi Belgija proti Komisiji, to?ka 142 zgoraj, to?ka 48).

144 Glede pogoja o vplivu na trgovino v obravnavani zadevi iz zna?ilnosti baskovskega gospodarstva – kot je Komisija poudarila v izpodbijanih odlo?bah (to?ka 57 Odlo?be 2002/820; to?ka 65 odlo?b 2003/27 in 2002/894) – izhaja, da podjetja, ki so upravi?ena do pomo?i, opravljajo dejavnosti, ki so lahko predmet trgovine med državami ?lanicami.

145 V teh okoliš?inah lahko obravnavane dav?ne olajšave vplivajo na trgovino med državami ?lanicami.

146 Glede pogoja v zvezi z izkrivljanjem konkurence je treba navesti, da dav?ni dobropisi s tem, da znižujejo breme podjetij, ki so upravi?ena do njih, izboljšujejo konkuren?ni položaj teh upravi?enih podjetij v primerjavi s konkuren?nimi podjetji, ki niso upravi?ena do teh olajšav. Zato je konkurenca izkrivljena oziroma obstaja vsaj verjetnost takega izkrivljanja.

147 Posledi?no je Komisija v tem primeru pravilno ugotovila, da so obravnavani dav?ni dobropisi lahko vplivali na trgovino med državami ?lanicami in izkrivljali ali bi lahko izkrivljali konkurenco.

148 Te ugotovitve ni mogo?e izpodbiti z dejstvom, da so te dav?ne olajšave za?asne, da naj bi bil njihov u?inek majhen in nedolo?ljiv ali da niso edini element, ki ga je treba upoštevati. Sodna praksa namre? zahteva le, da naj bi bili izkrivljanje konkurence ali možnost izkrivljanja ter vpliv na trgovino znotraj Skupnosti pomembni ali bistveni (sodba Sodiš?a prve stopnje z dne 29. septembra 2000 v zadevi CETM proti Komisiji, T?55/99, Recueil, str. II?3207, to?ka 94).

149 Ker na ravni Skupnosti opredelitev državne pomo?i ni harmonizirana, tudi trditev, ki izhaja iz razlik med dav?nimi zakonodajami držav ?lanic, pri tej opredelitvi ni upoštevna.

150 Iz tega sledi, da je treba tudi drugo trditev tega tožbenega razloga v zvezi z izkrivljanjem konkurence in vplivom na trgovino znotraj Skupnosti ter nezadostno obrazložitvijo izpodbijanih odlo?b v zvezi s tem zavrniti kot neutemeljeno.

3. Tretja trditev v zvezi s splošnim zna?ajem dav?nih ukrepov

a) Trditve strank

151 Confebask prereka presojo Komisije, da naj bi obravnavane dolo?be podeljevale selektivno

prednost. Poudarja, da gre za splošne davžne zakonodaje, ki veljajo za vsa podjetja, ki so upravičena do njih. Enako naj tudi sporne Normas Forales ne bi vsebovale nobene regionalne posebnosti, saj naj bi se uporabljale za vsa podjetja s sedežem na območju zgodovinskih ozemelj Arabe, Biskaje in Gipuzkoe, njihov namen pa naj bi bil le podpiranje pomembnih naložb. V zvezi s tem Confebask meni, da je bila Komisija nedosledna, ker je v izpodbijanih odločbah izpustila element v zvezi z regionalnimi posebnostmi ukrepa, ki ga je navedla v odločbah o začetku formalnega postopka preiskave.

152 Confebask trdi, da merilo najmanjšega zneska naložbe, ki ga je v tem primeru uporabila Komisija, ne ustreza merilom, uporabljenih v preteklosti, in ni omenjeno v obvestilu iz leta 1998 o davžnih olajšavah za podjetja (glej točko 7 zgoraj), v skladu s katerim se davžnih ukrepov ne sme opredeliti kot državne pomoči le zato, ker se bolj nanašajo na določena podjetja in sektorje kot na druge (obvestilo iz leta 1998 o davžnih olajšavah za podjetja, točka 14).

153 Confebask se prav tako sklicuje na *XXVIII. poročilo o politiki konkurence* (točka 207), ki ga je izdala Komisija, v skladu s katerim je med davžnimi ukrepi „primer, v katerem so upravičenci določena podjetja ali določene panoge [...] treba razlikovati od primera, v katerem imajo obravnavani ukrepi medsektorske učinke, njihov namen pa je podpirati celotno gospodarstvo[;] v tem drugem položaju ukrep ne pomeni državne pomoči v smislu člena 87(1) ES, ampak pomeni splošni ukrep“.

154 Confebask dodaja, da davžne ureditve pogosto vsebujejo kvantitativna merila in da bi uporaba takega merila za ugotavljanje selektivnosti davžnih ukrepov praktično vse davžne določbe držav članic podredila preučitvi glede državnih pomoči. Po njegovem mnenju naj bi nadzor presegal okvire tega, kar določa Pogodba.

155 Poleg tega Confebask trdi, da so obravnavani ukrepi splošni, saj naj Diputaciones Forales ne bi imele nobene diskrecijske pravice. Po njegovem mnenju naj bi bili davžni dobropisi dodeljeni samodejno, organi pa naj bi le preverjali, ali davžni zavezanci izpolnjujejo pogoje za to, da so upravičeni do njih. Dodaja, da španski pravni red prepoveduje diskrecijsko pravico državne uprave. Poleg tega Confebask trdi, da obravnavane določbe s tem, da določajo, da organi z odločbo, s katero so določeni roki in omejitve davžnih dobropisov, določajo znesek naložbe, ustvarjajo „mehanizem za upravljanje“, ki omogoča preverjanje, ali so zahtevani pogoji izpolnjeni, ne da bi Diputaciones podeljeval diskrecijsko pravico.

156 Nazadnje, Confebask ugotavlja, da splošno pravilo ustvarja državno pomoč le, če „oblikuje zakonodajni okvir, ki omogoča, da se [jo] dodeli brez naknadnih formalnosti; to pomeni, da ne obstaja nikakršna diskrecijska pravica“. Nasprotno, če bi se lahko sklepalo, kot meni Komisija, da so bile sporne Normas Forales le splošni pooblastitveni ukrepi, jih ne bi bilo mogoče opredeliti kot državne pomoči. Izpodbijane odločbe naj bi v vsakem primeru „brez vsebine“.

157 Komisija, ki jo podpira Comunidad autónoma de La Rioja, izpodbija to trditev.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

158 Spomniti je treba, da posebnost državnega ukrepa, to je njegova selektivnost, pomeni eno od značilnosti pojma državne pomoči v smislu člena 87(1) ES. Zato je treba preučiti, ali obravnavani ukrep pomeni olajšave, ki koristijo izključno določenim podjetjem ali določenim področjem dejavnosti (zgoraj v točki 148 navedena sodba CETM proti Komisiji, točka 39; glej v tem smislu tudi sodbo z dne 17. junija 1999 v zadevi Belgija proti Komisiji, točka 142 zgoraj, točka 26).

159 V tem primeru je Komisija v izpodbijanih odločbah selektivnost zadevnih določb utemeljila z

najmanjšim zneskom naložbe (2,5 milijarde ESP), ki uporabnost davčnih dobropisov omejuje le na podjetja, ki lahko izvršijo te naložbe, in, podredno, z diskrecijsko pravico davčnih organov (točki 60 in 61 Odločbe 2002/820; točki 68 in 69 odločb 2003/27 in 2002/894; glej točko 28 zgoraj).

160 Najprej je treba ugotoviti, da naj se Confebask pri ugotovitvi selektivnosti zadevnih ukrepov ne bi mogel sklicevati na nedoslednost izpodbijanih odločb na podlagi dejstva, da naj bi Komisija zanemarila regionalne posebnosti zadevnih ukrepov, ki naj bi bile zatrjevane v odločbah o formalnem začetku preiskave. Te odločbe namreč niso temeljile na regionalnih posebnostih obravnavanih ureditev zato je ta trditev posledica napačne razlage teh odločb (glej točko 22 zgoraj in zgoraj v točki 22 navedeno sodbo Diputación Foral de Guipúzcoa in drugi proti Komisiji, točke 19, 20 in 56).

161 Poleg tega iz izpodbijanih odločb izhaja (točka 60 Odločbe 2002/820; točka 68 odločb 2003/27 in 2002/894), da so le podjetja, ki so izvedla naložbe, ki so presegle prag 2,5 milijarde ESP, in to po 1. januarju 1995 (Odločba 2002/820) ter po 1. januarju 1997 (odločbi 2003/27 in 2002/894), lahko upravičenci zadevnih 45-odstotnih davčnih dobropisov. Vsa druga podjetja, tudi če vlagajo, vendar ne presegajo zgoraj navedenega praga, ne morejo imeti koristi od zadevnih olajšav.

162 Ugotoviti je treba, da so baskovski organi s tem, da so uporabo davčnih dobropisov omejili na naložbe v osnovna sredstva, ki presegajo 2,5 milijarde ESP, sporne davčne olajšave pridržali podjetjem, ki imajo dovolj finančnih sredstev. Komisija je torej lahko pravilno ugotovila, da so se davčni dobropisi, določeni v zadevnih Normas Forales, lahko selektivno uporabili za „določena podjetja“ v smislu člena 87(1) ES (zgoraj v točki 43 navedeni sodbi Demesa, točka 157, in Ramondín, točka 39).

163 Poleg tega na podlagi dejstva, da davčne ureditve pogosto vsebujejo količinska merila, ni mogoče sklepati, da naj bi se obravnavane določbe v tem primeru, s tem da uvajajo davčne olajšave, ki dajejo prednost podjetjem, ki imajo dovolj finančnih sredstev, izognile uporabi člena 87(1) ES (glej v tem smislu zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Ramondín, točka 40).

164 Na podlagi trditev v zvezi z obvestilom iz leta 1998 o davčnih ugodnostih za podjetja ni mogoče sklepati na splošni značaj obravnavanih ukrepov. To obvestilo namreč določa, da splošni ukrepi ne pomenijo državnih pomoči, čeprav imajo določena podjetja ali določena področja več koristi kot druga. Vendar v tem primeru obravnavani ukrepi niso splošni, ker, kot je bilo prej ugotovljeno (glej točko 162 zgoraj), so od njih lahko imela koristi le določena podjetja.

165 Poleg tega obravnavane ureditve v tem primeru, čeprav imajo medsektorski značaj, olajšave pridržujejo določenim podjetjem, za katera veljajo baskovske davčne ureditve. Zato torej ni mogoče šteti, da dajejo prednost celotnemu gospodarstvu, kot ga prikaže Komisija v svojem XXVIII. poročilu o politiki konkurence, na katero se sklicuje Confebask (glej točko 153 zgoraj), in se zaradi tega ne morejo izogniti opredelitvi kot selektivni ukrepi.

166 Iz prej navedenega sledi, da obravnavani davčni dobropisi pomenijo selektivno prednost, dodeljeno določenim podjetjem, v smislu člena 87(1) ES.

167 Taka ugotovitev sama po sebi zadošča za dokazilo, da obravnavani davčni dobropisi izpolnjujejo pogoj posebnosti, ki pomeni eno izmed značilnosti pojma državna pomoč. Poleg tega je treba preučiti tudi, ali selektivnost obravnavanih ukrepov prav tako izhaja iz diskrecijske pravice državnih organov pri izvajanju teh ukrepov ali ne (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 15. julija 2004 v zadevi Španija proti Komisiji, C-501/00, ZOdL., str. I-6717, točki 120 in 121, in zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Demesa, točka 160) in zlasti ali je merilo diskrecijske pravice državnih organov v tem primeru podredno uporabila Komisija (točka 61 Odločbe 2002/820; točka 69 odločb

2003/27 in 2002/894).

168 V vsakem primeru je glede vprašanja, ali imajo Diputaciones Forales v tem primeru diskrecijsko pravico, treba spomniti, da je Sodišče prve stopnje v sodbah Demesa, točka 43 zgoraj (točke od 150 do 154) in Ramondin (točka 43 zgoraj (točke od 32 do 35) že zavrnilo trditve Confebaska v zvezi s 45-odstotnimi davčnimi dobropisi, določenimi s šesto dodatno določbo k Normi Foral št. 22/1994 de Álava. Sodišče prve stopnje je tako menilo, da te določbe organom podeljujejo diskrecijsko pravico, ki jim glede na značilnosti naložbenih projektov, podvrženih njihovi presoji, med drugim omogoča, da spremenijo znesek ali pogoje za dodelitev obravnavanih davčnih olajšav.

169 S spremembami šeste dodatne določbe k Normi Foral št. 22/1994 de Álava, ki je bila obravnavana v sodbah Demesa in Ramondin, točka 43 zgoraj, in sicer za leti 1998 in 1999 (glej točko 13 zgoraj), je vnesen pojem „naložbenega procesa“, kamor se lahko uvrsti naložbe, ki „imajo, ker so izvedene v fazi priprave projekta, ki je osnova naložb, nujno in neposredno zvezo s tem procesom“. Vendar je treba ugotoviti, da ti pojmi niso opredeljeni tako, da bi organi v zvezi s tem imeli diskrecijsko pravico.

170 Glede davčnih dobropisov, uporabnih na zgodovinskih ozemljih Biskaje in Gipuzkoe, iz zadevnih določb izhaja (glej točko 15 zgoraj), da so Diputaciones Forales imele diskrecijsko pravico, še zlasti glede zneska, do katerega se 45-odstotni davčni dobropis lahko uporablja, glede trajanja naložbenega procesa in glede obsega pojma naložbe, upravičene do davčnega dobropisa. Poleg tega – kot je ugotovila Komisija, ne da bi bila njena ugotovitev prerekana (točka 69 odločb 2003/27 in 2002/894) – pojma „naložbeni proces“ in „faza priprave naložbe“ nista opredeljena tako, da bi Komisija lahko pravilno sklenila, da so regionalni organi glede tega imeli diskrecijsko pravico.

171 Nazadnje, kot je v pisanjih poudarila Komisija, za zavrnitev opredelitve splošnega ukrepa ni treba preužiti, ali je ravnanje organov arbitrarno. Zadošča ugotoviti, kot je bilo to storjeno v tem primeru, da navedeni organi imajo diskrecijsko pravico (zgoraj v točki 43 navedena sodba Demesa, točka 154).

172 Trditev, da je obravnavane ukrepe, če je organom priznana diskrecijska pravica, treba šteti za preprosta pooblastila in jih zato ni treba prijaviti, je treba prav tako zavrniti. Sporne določbe namreč natančno določajo pogoje za dodelitev davčnih dobropisov in zato jih je Komisija torej pravilno štela za sheme pomoči, ki jih je treba prijaviti.

173 Iz prej navedenega izhaja, da obravnavani ukrepi pomenijo selektivne ukrepe.

4. Četrta trditev v zvezi z upravičenostjo davčnih ukrepov z njihovo splošno naravo in sistematiko davčnega sistema

a) Trditve strank

174 Confebask trdi, da zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe samostojno odločajo o svojih davčnih ureditvah glede na gospodarsko politiko, ki so jo sprejeli demokratično izvoljeni organi, ki jih predstavljajo. Obravnavane davčne določbe naj bi torej pomenile instrument gospodarske politike in gospodarske organizacije, ki izhaja iz politične in gospodarske izbire države, ki ne more biti predmet nadzora na ravni Skupnosti.

175 Confebask poleg tega poudarja, da imajo sporne davžne določbe objektivni in horizontalni značaj ter koristni učinek na zaposlovanje in investiranje, kar je v skladu z naravo in sistematično obravnavanih davžnih ureditev.

176 Nazadnje, uvajanje davžnih olajšav glede na določene najmanjše zneske investiranja naj bi izpolnjevalo cilj obravnavanih določb. Ta cilj naj bi bil prejemanje prihodkov od dejavnosti podjetij, pri čemer naj bi se poskrbelo za promocijo njihovega napredka s ciljem, da se ohrani njihova sposobnost plačila davka. Iz tega vidika naj bi bilo logično, da sporni davžni ukrepi majhnih naložb ne izenačujejo z velikimi naložbami.

177 Komisija, ki jo podpira Comunidad autónoma de La Rioja, to trditev prereka kot neutemeljeno.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

178 Najprej je treba navesti, da dejstvo, da so zgodovinska ozemlja imela davžno avtonomijo, ki jim jo priznava in varuje španska ustava, teh ne oprošča tega, da morajo spoštovati določbe Pogodbe, ki urejajo državne pomoči. V zvezi s tem se člen 87(1) ES, ki navaja pomoči, ki jih dodeljuje „država ali ki so podeljene s pomočjo državnih sredstev, ne glede na obliko“, nanaša na vse finančne pomoči, dodeljene s pomočjo javnih sredstev. Iz tega sledi, da ukrepi, ki jih sprejmejo notranje državne enote (decentralizirane, zvezne, regionalne in druge) držav članic, ne glede na njihov pravni položaj in njihove naslovnike, enako kot ukrepi, ki jih sprejmejo zvezni ali centralni organi, spadajo na področje uporabe člena 87(1) ES, če so pogoji, določeni v tej določbi, izpolnjeni (sodba Sodišča z dne 14. oktobra 1987 v zadevi Nemčija proti Komisiji, 248/84, Recueil, str. 4013, točka 17, in zgoraj v točki 43 navedena sodba Ramondín, točka 57).

179 Dalje, spomniti je treba, da upravičenje obravnavanih ukrepov z „naravo in sistematično sistema“ napotuje na koherentnost specifičnega davčnega ukrepa z notranjo logiko obravnavanega davčnega sistema (glej v tem smislu sodbo z dne 17. junija 1999 v zadevi Belgija proti Komisiji, točka 142 zgoraj, točka 39). Tako se specifični davčni ukrep, ki je upravičen z notranjo logiko davčnega sistema – kakršna je progresivnost davka, upravičena z redistributivno logiko takega davka – izogne uporabi člena 87(1) ES (zgoraj v točki 43 navedena sodba Demesa, točka 164).

180 V tem primeru Confebask trdi, da obravnavani davčni ukrepi temeljijo na objektivnih merilih in so horizontalni. Vendar, kot je bilo že ugotovljeno zgoraj (glej točke od 158 do 166 zgoraj), so obravnavani ukrepi selektivni in na podlagi teh trditev ni mogoče zaključiti, da pomenijo ukrepe, upravičljive z notranjo logiko zadevnega davčnega sistema.

181 Confebask dalje trdi, da naj bi uvedba najmanjšega zneska naložb ustrezala cilju obravnavanih določb, to je spodbujanju naložb na treh zgodovinskih ozemljih in ohranjanju sposobnosti podjetij, da plačujejo davek.

182 Vendar dejstvo, da so koristi pomoči pridržane za omejeno kategorijo podjetij, ne odraža splošne volje za spodbujanje naložb.

183 Še več, s tem ko je Confebask to storil, se je zadovoljil s sklicevanjem na splošne cilje gospodarske politike, ki so zunaj obravnavanega davčnega sistema.

184 Vendar cilj, ki ga uresničujejo obravnavani ukrepi, tem ne more omogočiti, da se izognejo opredelitvi državne pomoči v smislu člena 87(1) ES. Če bi se namreč sledilo tej hipotezi, bi državnim organom zadoščalo, da se sklicujejo na zakonitost ciljev, doseženo s sprejetjem ukrepa

pomoži, tako da bi se ta ukrep lahko štelo za splošni ukrep, ki se izogne uporabi člena 87(1) ES. Vendar ta določba ne razlikuje med posledicami in cilji državnih intervencij, ampak jih opredeljuje glede na njihove učinke (sodba Sodišča z dne 26. septembra 1996 v zadevi Francija proti Komisiji, C-241/94, Recueil, str. I-4551, točka 20, in zgoraj v točki 148 navedena sodba CETM proti Komisiji, točka 53).

185 Zato obravnavanih posebnih davčnih ukrepov ni mogoče upravičiti z naravo in sistemiko davčnega sistema, ki ga je upoštevala Komisija.

186 Zato je Komisija v izpodbijanih odločbah pravilno štela, da so davčni dobropisi v višini 45 odstotkov zneska naložb državna pomoč v smislu člena 87(1) ES.

5. Ugovor v zvezi z neuporabnostjo člena 87 ES za zadevne ukrepe

187 Confebask je v odgovoru z dne 3. februarja 2005 na vprašanja, ki jih je postavilo Sodišče prve stopnje v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01 (glej točko 47 zgoraj), navedel, da so tožbe stranke v zadevah, v katerih so bile izdane sodbe Sodišča z dne 11. novembra 2004 v združenih zadevah Demesa in Territorio Histórico de Álava proti Komisiji ter Ramondín in drugi proti Komisiji, točka 45 zgoraj, zatrjevale, da naj bi bil davčni ukrep, sprejet pred sprejetjem resolucije Sveta in predstavnikov držav članic na zasedanju Sveta z dne 1. decembra 1997 o kodeksu ravnanja na področju obdavčitve podjetij (UL 1998, C 2, str. 2) in po obvestilu iz leta 1998 o davčnih ugodnostih za podjetja, izključen iz nadzora državnih pomoči. Confebask navaja, da se pridružuje temu ugovoru, ki ga je Sodišče zavrnilo kot novega in zato nedopustnega.

188 Sodišče prve stopnje ugotavlja, da je tak ugovor, vložen v okviru odgovora na vprašanja Sodišča prve stopnje, treba razglasiti za nedopusten v smislu člena 48(2), prvi pododstavek Poslovnika. Pomeni namreč nov razlog, naveden v postopku, ne da bi temeljil na pravnih in dejanskih elementih, ki so se navedenih v postopku.

189 Res je, da je treba razlog, ki je ponovitev razloga, ki je bil – neposredno ali implicitno – predhodno naveden v tožbi, s katero se je začel postopek, šteti za dopusten (sodbi Sodišča z dne 19. maja 1983 v zadevi Verros proti Parlamentu, 306/81, Recueil, str. 1755, točka 9, in z dne 22. novembra 2001 v zadevi Nizozemska proti Svetu, C-301/97, Recueil, str. I-8853, točka 169).

190 Vendar je treba – tudi ob predpostavki, da bi se ugovor v zvezi z neuporabnostjo člena 87 ES za zadevne ukrepe, lahko štelo za ponovitev tožbenega razloga, temelječega na neobstoju državne pomoči v smislu člena 87 ES, preučenega v točkah od 120 do 186 zgoraj – ugotoviti, da ga je v vsakem primeru treba zavrniti kot nedopusten.

191 Opozoriti je namreč treba, da mora v skladu s členom 44(1)(c) Poslovnika Sodišča prve stopnje tožbeni zahtevek vsebovati zlasti predmet spora in povzetek zatrjevanih tožbenih razlogov. V skladu z ustaljeno sodno prakso morajo biti te navedbe dovolj jasne in natančne, da lahko tožena stranka pripravi obrambo in da lahko Sodišče prve stopnje o tožbi v takem primeru po potrebi presodi tudi brez dodatnih podatkov. Da bi se zagotovila pravna varnost in dobro delovanje sodnega organa, morajo biti zato, da bi bila tožba dopustna, bistveni dejanski in pravni elementi, na katerih temelji, najmanj povzeti, vendar morajo biti pregledno in razumljivo razvidni iz samega besedila tožbe (glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 27. februarja 1997 v zadevi FFSA in drugi proti Komisiji, T-106/95, Recueil, str. II-2229, točka 124; zgoraj v točki 95 navedeni sklep Asia Motor France in drugi proti Komisiji, točka 49, in sodbo Sodišča prve stopnje z dne 19. julija 2007 v zadevi FG Marine proti Komisiji, T-360/04, neobjavljena v ZOdl., točka 33 in navedena sodna praksa).

192 Vendar v tem primeru navedeni ugovor ni razložen. Confebask se namreč omejuje na to, da

se pridružuje trditvam, ki so jih glede tega pred Sodiščem predstavile tožeče stranke v zadevah, v katerih sta bili izdani sodbi Demesa in Ramondin, točka 45 zgoraj.

193 Zato je treba ugovor v zvezi z neuporabnostjo člena 87 ES za obravnavane ukrepe zavreči kot nedopusten.

194 Posledično je treba tožbeni razlog v zvezi z neobstojem državne pomoči zavrniti v celoti.

B – Tožbeni razlog v zvezi z domnevno združljivostjo Normas Forales s skupnim trgom (zadeve T-265/01, T-266/01 in T-270/01)

1. Trditve strank

195 Confebask najprej trdi, da Komisija v izpodbijanih odločbah meni, da so sporne določbe nezdružljive s skupnim trgom, ker ne upoštevajo izrecno določb Skupnosti, ki urejajo sektorske, regionalne in druge pomoči. Confebask iz tega izpeljuje, da morajo, zato da bi bile spoštovane določbe Skupnosti o sektorskih pomočeh, državna pravila, ki uravnavajo davčno breme, natančno določiti podjetja, za katera ne veljajo, saj so sicer nezdružljiva s skupnim trgom. Confebask zatrjuje, da davčno pravo ne more vsebovati takih navedb. Meni, da bi Komisija tudi ob neobstoju takih pravil v vsakem primeru morala konkretno razložiti, zakaj so pomoči nezdružljive s skupnim trgom.

196 Drugič, Confebask očita Komisiji, da je o nezdružljivosti Normas Forales s Smernicami iz leta 1998 (glej točko 8 zgoraj) odločila na podlagi striktno formalne in abstraktne preiskave, ne da bi opravila konkretno preiskavo, medtem ko naj te smernice ne bi imele obveznega pravnega učinka in se nezdružljivosti pomoči ne bi moglo utemeljiti brez poglobljene analize.

197 Komisija, ki jo podpira Comunidad autónoma de La Rioja, predlaga, naj se tožbeni razlog zavrne kot neutemeljen.

2. Presoja Sodišča prve stopnje

198 Opozoriti je treba, da ima Komisija na področju člena 87(3) ES široko diskrecijsko pravico (sodbi Sodišča z dne 21. marca 1990 v zadevi Belgija proti Komisiji, C-142/87, Recueil, str. I-959, točka 56, in z dne 11. julija 1996 v zadevi SFEI in drugi, C-39/94, Recueil, str. I-3547, točka 36; sodba Sodišča prve stopnje z dne 8. julija 2004 v zadevi Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, T-198/01, ZOdl., str. II-2717, točka 148). Nadzor sodišča Skupnosti se mora omejiti na presojo, ali so bila spoštovana pravila postopka in obveznost obrazložitve, ali so bila dejstva, na katera se opira izpodbijana odločba, točno ugotovljena, ali je bilo kršeno pooblastilo za odločanje po prostem preudarku pri presoji teh dejstev in so bila zlorabljen pooblastila. Sodišče Skupnosti ne sme nadomestiti presoje Komisije s svojo gospodarsko presojo (glej zgoraj navedeno sodbo Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, točka 148 in navedena sodna praksa).

199 Pri shemah pomoči se Komisija lahko omeji na obravnavo splošnih značilnosti obravnavane ureditve, ne da bi morala preučiti vsak posamezni primer uporabe (sodba z dne 15. decembra 2005 v zadevi Italija proti Komisiji, točka 143 zgoraj, točka 91; glej v tem smislu zgoraj v točki 22 navedeno sodbo Diputación Foral de Guipúzcoa in drugi proti Komisiji, točka 22 zgoraj, točka 68).

200 Poudariti je treba, da je Confebask v zvezi s kršitvijo člena 87(3) ES Komisiji očital predvsem, da ni zadostno obrazložila izpodbijanih odločb.

201 Iz izpodbijanih odločb izhaja (točke od 77 do 93 Odločbe 2002/820; točke od 84 do 99 odločb 2003/27 in 2002/894), da je Komisija združljivost obravnavanih shem pomoči presodila glede na izjeme, določene v členu 87(3) ES in glede na pravila Skupnosti, uporabna za regionalne

sisteme pomoči (točke 77, 78 in 86 Odločbe 2002/820; točke 84, 85 in 92 odločb 2003/27 in 2002/894, ki se sklicujejo na obvestilo Komisije o metodi uporabe člena 87(3)(a) in (c) za regionalne pomoči (UL 1998, C 212, str.2) in na Smernice iz leta 1998 (glej točko 8, zgoraj)), za pomoči za naložbe (točke 82, 89 in 92 Odločbe 2002/820 in točke 88, 95 in 98 odločb 2003/27 in 2002/894, ki se sklicujejo na Prvo resolucijo Sveta z dne 20. oktobra 1971, predstavnikov vlad držav članic na zasedanju Sveta o splošnih sistemih regionalnih pomoči (UL, C 111, str. 1), na obvestilo Komisije o sistemih regionalnih pomoči (UL 1979, C 31, str. 9) in na obvestilo Komisije o večsektorskem okviru regionalnih pomoči za večje naložbene projekte (UL 1998, C 107, str. 7)), za pomoči za mala in srednja podjetja (MSP) (točki 81 in 88 Odločbe 2002/820, točki 87 in 94 odločb 2003/27 in 2002/894, ki se sklicujejo na obvestilo Komisije o skupnostnem okviru pomoči za MSP (UL 1992, C 213, str. 2)) in za pomoči za podjetja v težavah (točka 93 Odločbe 2002/820 in točka 99 odločb 2003/27 in 2002/894, ki se sklicujeta na smernice Skupnosti o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah (UL 1994, C 368, str. 12), spremenjenimi s Smernicami iz leta 1998 (UL, C 288, str. 2)).

202 Komisija je najprej navedla, da bi davčni dobropisi lahko vsaj delno izpolnjevali pogoje, določene v Smernicah iz leta 1998, ker naj bi po eni strani imeli za osnovo stroške naložbe in ker naj bi po drugi strani znašali do 45 odstotkov naložbe (glej točko 77 Odločbe 2002/820 in točko 84 odločb 2003/27 in 2002/894). Nato je navedla, da zanje regionalne izjeme, določene v členu 87(3) ES, ne bi mogle veljati. Komisija je namreč navedla, da zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe niso bila upravičena do izjem, določenih v členu 87(3)(a) ES, ker so imela previsok bruto domači proizvod na prebivalca (glej točko 78 Odločbe 2002/820 in točko 85 odločb 2003/27 in 2002/894). Dodala je, da naj se davčnih dobropisov ne bi moglo več odobriti na podlagi člena 87(3)(c) ES, ker naj bi njihov obseg presegel višino, določeno v shemah regionalnih pomoči (točka 79 Odločbe 2002/820 in točka 86 odločb 2003/27 in 2002/894). Komisija je prav tako menila, da bi ti dobropisi lahko veljali za naložbe za zamenjavo in za stroške, povezane z „naložbenim procesom“ ali z „naložbami v fazi priprave“. Vendar je Komisija menila, da zaradi neobstoja natančne opredelitve teh pojmov ni mogoče izključiti, da bi predmet teh pomoči ob uporabi pravil Skupnosti v zvezi s tem lahko vključeval stroške naložbe (točka 82 Odločbe 2002/820 in točka 88 odločb 2003/27 in 2002/894). Navedla je, da obravnavani ukrepi niso bili omejeni na upravičena področja niti ni bila določena zgornja meja, zato naj se jih ne bi moglo šteti za združljive na podlagi regionalne izjeme, določene v členu 87(3)(c) ES (točka 84 Odločbe 2002/820 in točka 90 odločb 2003/27 in 2002/894).

203 V zvezi s tem, da naj ukrepi za podporo stroškom investiranja ne bi ustrezali opredelitvi Skupnosti, je Komisija menila, da spadajo v kategorijo pomoči za tekoče poslovanje, ki so navedeloma prepovedane in ki, v obravnavani zadevi, ne morejo biti upravičene do izjeme, določene v členu 87(3)(a) ES (točki 85 in 86 Odločbe 2002/820 ter točki 91 in 92 odločb 2003/27 in 2002/894).

204 Komisija je ugotovila, da za obravnavane ukrepe ni veljala izjema iz člena 87(3)(c) ES o pomočeh za pospeševanje razvoja določenih gospodarskih dejavnosti, saj ti niso bili skladni niti z uporabnimi določbami Skupnosti, ki se nanašajo na SMP (točka 88 Odločbe 2002/820 ter točka 94 odločb 2003/27 in 2002/894), niti s tistimi, ki se nanašajo na velika podjetja, saj obravnavane ureditve ne urejajo določenih dejavnosti (točki 89 in 90 Odločbe 2002/820 ter točki 95 in 96 odločb 2003/27 in 2002/894).

205 Ker sektorskih pravil glede tega ni, je Komisija navedla, da s 45-odstotnimi davčnimi dobropisi niso bila spoštovana sektorska pravila (točka 91 Odločbe 2002/820 ter točka 97 odločb 2003/27 in 2002/894).

206 Komisija je nazadnje ugotovila, da za obravnavane ureditve niso mogle veljati niti druge

izjeme, določene v členu 87(2) in (3) ES (točka 94 Odločbe 2002/820 in točka 100 odločb 2003/27 in 2002/894). Zato je sklenila, da so bile obravnavane sheme pomoči nezdružljive s skupnim trgom.

207 Dodala je, da izpodbijane odločbe, ki se nanašajo na sheme pomoči, ne izključujejo možnosti, da bi se posamezne pomoči na podlagi njihovih značilnosti v celoti ali delno lahko štelo za združljive s skupnim trgom (točka 98 Odločbe 2002/820, točka 105 Odločbe 2003/27 in točka 107 Odločbe 2002/894).

208 Iz prej navedenega izhaja, da naj – upoštevajoč naravo obravnavanih ukrepov shem pomoči in dejstvo, da španski organi kljub zahtevam Komisije v zvezi s tem niso posredovali podatkov o upravičencih obravnavanih shem – analize Komisije ne bi bilo mogoče šteti za abstraktno.

209 Poleg tega Confebask ni predstavil nobenih dokazov, ki bi kakor koli podprli trditve o domnevno napačni analizi Komisije glede združljivosti obravnavanih ukrepov s skupnim trgom. Confebask zlasti ne navaja nobenih trditve, ki bi kazale, da naj bi uporaba Smernic iz leta 1998 kakor koli vplivala na zakonitost izpodbijanih odločb.

210 Iz tega sledi, da razlog, s katerim je bila prerekana nezdružljivost obravnavanih davčnih dobropisov s skupnim trgom, ni utemeljen.

C – Tožbeni razlog v zvezi z zlorabo pooblastil (zadeve T-265/01, T-266/01 in T-270/01)

1. Trditve strank

211 Confebask v pisnih vlogah večkrat ponavlja, da je Komisija zlorabila pooblastila, ker naj bi svojo pristojnosti na podlagi člena 87 ES uporabila za harmonizacijo davčnih sistemov držav članic. Confebask trdi, da se, ker poskusi harmonizacije Komisije niso bili uspešni, izpodbijane odločbe uvrščajo v okvir Komisijinega globalnega procesa harmonizacije neposrednih obdavčitev podjetij s pomočjo državnih pomoči, namesto da bi se uporabljal način, ki ga v zvezi s tem določa člen 96 ES.

212 Komisija, ki jo podpira Comunidad autónoma de La Rioja, predlaga zavrnitev tega tožbenega razloga.

2. Presoja Sodišča prve stopnje

213 Spomniti je treba, da so pri odločbi pooblastila zlorabljena le, če je iz objektivnih, upoštevanih in ujemajočih se kazalcev razvidno, da je bila sprejeta za doseg ekskluzivnega ali vsaj odločilnega cilja ali za drugačne cilje, kot so bili predvideni (glej sodbo Sodišča z dne 22. novembra 2001 v zadevi Nizozemska proti Svetu, C-110/97, Recueil, str. I-8763, točka 137 in navedena sodna praksa, in zgoraj v točki 45 navedeno sodbo Ramondín in drugi proti Komisiji, točka 44).

214 Vendar Confebask v tem primeru ni predložil nobenih prepričljivih pokazateljev, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da je Komisija z izdajo izpodbijanih odločb v resnici želela doseči uskladitev davkov.

215 Poleg tega Confebask ni dokazal niti, da naj bi z izpodbijanimi določbami na ravni Skupnosti nastala kakršna koli dejanska uskladitev davkov (glej v tem smislu zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Ramondín, točka 85).

216 V teh okoliščinah je treba tožbeni razlog v zvezi z zlorabo pooblastil zavrniti kot

neutemeljen.

D – *Tožbeni razlog, ki se nanaša na to, da so zadevne pomoži obstoječe (zadeve T-265/01, T-266/01 in T-270/01)*

1. Trditve strank

217 Confebask trdi, da bi bilo treba obravnavane Normas Forales, zato da bi se lahko predpostavljalo, da pomenijo državno pomoč, opredeliti kot obstoječe pomoži, obveznost vračila pa bi bilo posledično treba razveljaviti.

218 Prvič, v zadevi T-265/01, Confebask trdi, da je zgodovinsko ozemlje Arabe z namenom, da bi spodbudil naložbe, v letih 1981, 1983 in 1984, pred pristopom Kraljevine Španije k skupnostim, uvedel davčne dobropise, ki so bili „v bistvu enaki“ kot šesta dodatna določba k Normi Foral št. 22/1994 de Álava. Confebask navaja tudi davčni dobropis v višini 15 odstotkov naložbe, uveden leta 1981, za katerega so veljali pogoji ohranitve zaposlitve v dveh letih, povišanja zaposlitve osebja in povečanja naložb, katerega odstotek se je v letu 1984 povišal na 20 odstotkov; 50-odstotne davčne dobropise, uvedene v letu 1983, ki so sledili poplavam leta 1983, ki so prizadele nepremičnine; davčne dobropise v višini 50 odstotkov naložb, izvedenih v letih 1984 in 1985, za katere so veljali določeni pogoji, zlasti samofinanciranje do višine vsaj 25 odstotkov. Po mnenju Confebaska je to torej obstoječa pomoč v skladu s členom 1(b)(i) Uredbe št. 659/1999.

219 Drugič, Confebask v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01 navaja, da zadevne Normas Forales spadajo v okvir določb, sprejetih po pristopu Kraljevine Španije k skupnostim in katerim Komisija ni ugovarjala.

220 Confebask v zvezi s tem v zadevi T-270/01 navaja, da je zgodovinsko ozemlje Gipuzkoe 22. aprila 1986 in 27. aprila 1987 izdalo Normas Forales št. 4/1986 in 14/1987, ki so vsebovale znižanje davka v višini 50 odstotkov naložb, ki je po njegovem mnenju enako tistemu, ki je sporen v izpodbijanih odločbah.

221 Confebask v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01 prav tako trdi, da so si davčni dobropisi, ki so bili leta 1988 uvedeni na treh zgodovinskih ozemljih, ter v tem primeru obravnavane davčne ureditve zelo podobni. Po mnenju Confebaska naj bi Komisija te davčne dobropise iz leta 1988 odobrila z Odločbo 93/337/EGS z dne 10. maja 1993 v zvezi z načrtom davčnih pomoži za naložbe v Baskiji (UL L 134, str. 25). Confebask se poleg tega sklicuje tudi na dopis Komisije z dne 3. februarja 1995, v skladu s katerim naj bi Komisija ugotovila, da je bila nezdržljivost davčnih dobropisov iz leta 1988 v zvezi s svobodo ustanavljanja odpravljena.

222 Confebask dodaja, da sodna praksa zahteva bistvene spremembe ukrepa, da bi se ga lahko opredelilo kot novo pomoč. Ker člen 1(1)(c) Uredbe št. 659/1999 omenja „spremembe“ in omejuje tudi pojem obstoječe pomoči, se ga na škodo pravic organov in obravnavanih podjetij ne sme razlagati tako, da se krši sodna praksa.

223 Tretjič, Confebask navaja, da so izpodbijane odločbe rezultat spremenjenega odnosa Komisije do davčnih olajšav, saj Komisija prej ni nikoli navajala, še zlasti ne v svoji odločbi 93/337 o davčnih dobropisih iz leta 1988, da je določen ukrep lahko „poseben“ le zato, ker je njegovo področje uporabe časovno ali količinsko omejeno. Upoštevajoč spremembe v doktrini, bi bilo treba zadevne Normas Forales obravnavati kot obstoječe pomoži v smislu člena 1(b)(v) Uredbe št. 659/1999.

224 Confebask to spremembo Komisijinega ravnanja utemeljuje tudi z dejstvom, da je član Komisije, zadolžen za vprašanja konkurence, 17. maja 1997 delegaciji Comunidad autónoma de

La Rioja glede ureditev oprostitev plačila davka za podjetja, ki so jih leta 1993 uvedla zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe, navedel, da njihova presoja ne spada v pristojnost „Evropske unije“. Po mnenju Confebaska ta izjava namreč kaže, da je Komisija te ureditve oprostitev iz leta 1993 prvotno obravnavala kot splošne davčne ukrepe in ne kot državne pomoči. Nazadnje, ta sprememba naj bi v odnosu Komisije temeljila na obvestilu iz leta 1998 o davčnih pomočeh podjetjem. V zvezi s tem naj bi iz Poročila Komisije C(2004)434 z dne 9. februarja 2004 o njegovem izvajanju izhajalo, da naj cilj tega obvestila ne bi bil samo pojasniti uporabo pravil o državnih pomočeh, ampak naj bi bil cilj tudi njihova okrepitev.

225 Confebask glede na tak razvoj meni, da bi bilo obravnavane Normas Forales treba obravnavati kot obstoječe pomoči v skladu s členom 1(b)(v) Uredbe št. 659/1999.

226 Nazadnje, Confebask poudarja, da naj bi bil cilj obravnavanih davčnih ukrepov „spodbujanje naložb, ki jih ne bi bilo mogoče izvesti, če taka pobuda ne bi obstajala“. Iz tega izpeljuje, da bi vračilo obravnavanih zneskov peljalo v umik teh naložb. Poleg tega naj bi te obveznosti podjetja postavljale v težak položaj.

227 Komisija, ki jo podpira Comunidad autónoma de La Rioja, predlaga zavrnitev tega tožbenega razloga kot neutemeljenega.

2. Presoja Sodišča prve stopnje

228 Pogodba ES glede na to, ali so pomoči obstoječe ali nove, uvaja različne postopke. Medtem ko morajo biti nove pomoči v skladu s členom 88(3) ES predhodno prijavljene Komisiji in se jih ne sme začeti izvajati, dokler ni izdana končna odločba v postopku, se obstoječe pomoči v skladu s členom 88(1) ES običajno lahko izvajajo, dokler Komisija ne ugotovi njihove nezdružljivosti (zgoraj v točki 125 navedena sodba Banco Exterior de España, točka 22, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 15. junija 2000 v združenih zadevah Alzetta in drugi proti Komisiji, T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, od T-600/97 do T-607/97, T-1/98, od T-3/98 do T-6/98 in T-23/98, Recueil, str. II-2319, točka 148). Obstoječe pomoči so torej lahko, odvisno od primera, le predmet odločbe o nezdružljivosti, ki ima učinke za naprej (zgoraj navedena sodba Alzetta in drugi proti Komisiji, točka 147).

229 Člen 1(b)(i) Uredbe št. 659/1999, ki je začela veljati 16. aprila 1999 in je bila torej uporabna ob sprejetju izpodbijanih odločb, določa, da je kot obstoječa pomoč treba razumeti „vsa pomoč, ki je obstajala pred začetkom veljavnosti Pogodbe v zadevnih državah članicah, to je sheme pomoči in individualno pomoč, ki se je začela izvajati pred začetkom veljavnosti Pogodbe in se še vedno uporablja“.

230 Glede, najprej, določb, upoštevanih v zadevi T-265/01, ni sporno, da jih je zgodovinsko ozemlje Arabe sprejelo med letoma 1994 in 1999, kar je v obdobju, ko je bila Kraljevina Španija že država članica.

231 Vendar se v nasprotju s tem, kar trdi Confebask, teh določb, sprejetih med letoma 1994 in 1999, ne sme šteti za „v bistvu enake“ kot določbe iz let 1981, 1983 in 1984, s katerimi so bili uvedeni davčni dobropisi, ki jih navaja (glej točko 218 zgoraj).

232 Iz dokazov iz spisa in še zlasti iz točke 72 Odločbe 2002/820 ter tožbe Confebaska namreč izhaja, da so bili pogoji uporabe in posledično krog upravičencev do davčnih dobropisov spremenjeni in da so bili prav tako spremenjeni osnova in odstotek davčnih dobropisov. Poleg tega naj bi bila uporaba določb Normas Forales, s katerimi so bili uvedeni davčni dobropisi, časovno omejena. Torej se je spremenilo tudi trajanje pomoči.

233 Takšne spremembe pa so v smislu uporabne sodne prakse bistvene (glej v tem smislu sodbi Sodišča prve stopnje z dne 30. januarja 2002 v zadevi Keller in Keller Meccanica proti Komisiji, T?35/99, Recueil, str. II?261, to?ka 62, in z dne 30. aprila 2002 v združenih zadevah Government of Gibraltar proti Komisiji, T?195/01 in T?207/01, Recueil, str. II?2309, to?ka 111, ter zgoraj v to?ki 43 navedeno sodbo Demesa, to?ka 175).

234 Določb, uporabnih za zgodovinsko ozemlje Arabe, torej ni mogoče opredeliti kot obstoječe pomoči v smislu ?lena 1(b)(i) Uredbe št. 659/1999.

235 Drugi?, Confebask trdi, da so obravnavane Normas Forales nadaljevanje odobrenih Normas Forales.

236 ?len 1(b)(ii) Uredbe št. 659/1999 določa, da obstoječa pomoč sestavlja „odobrena pomoč, to je sheme pomoči in individualna pomoč, ki sta jo odobrila Komisija ali Svet“.

237 Prvi?, Confebask v zadevi T-270/01 v zvezi s tem navaja, da je zgodovinsko ozemlje Gipuzkoe 22. aprila 1986 in 27. aprila 1987 sprejel Normas Forales št. 4/1986 in 14/1987, ki so vsebovale ukrepe, podobne tistim, ki so bili sporni v izpodbijanih odločbah.

238 Vendar v zvezi s tem zadošča ugotoviti, da Confebask nikakor ne dokazuje, da naj bi Komisija te določbe iz let 1986 in 1987 odobrila. Poleg tega in v vsakem primeru naj bi bile te določbe, s katerimi so bile uvedene davčne olajšave, omejena na leti 1986 in 1987. Zato tudi, če je Norma Forales št. 7/1997 de Guipúzcoa vsebovala podobne določbe, ne more še naprej ostati nova pomoč (glej v tem smislu zgoraj v to?ki 43 navedeno sodbo Demesa, to?ka 175).

239 Drugi?, v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01 je Confebask navajal, da naj bi bili obravnavani davčni dobropisi na treh zgodovinskih ozemljih in davčni dobropisi iz leta 1998, ki naj bi jih domnevno odobrila Komisija v odločbi 93/337, „zelo podobni“ (glej to?ko 221 zgoraj).

240 Vendar Sodišče prve stopnje po eni strani navaja, da naj bi se davčni dobropisi iz leta 1998 od upoštevanih davčnih dobropisov v tem primeru bistveno razlikovali glede na odstotek davčnega dobropisa, praga upravičene naložbe in njenega trajanja.

241 Po drugi strani trditve Confebaska temeljijo na napačnem razumevanju Odločbe 93/337 in dopisa Komisije z dne 3. februarja 1995. V tej odločbi je namreč Komisija obravnavane pomoči opredelila kot nezdružljive s skupnim trgovom ne samo zato, ker naj bi bile v nasprotju s ?lenom 43 ES, ampak tudi zato, ker niso upoštevale različnih vrst pomoči, zlasti regionalnih pomoči, sektorskih pomoči, pomoči za MSP in skupnega zneska pomoči (to?ka V Odločbe 93/337). Glede dopisa z dne 3. februarja 1995 je treba ugotoviti, da Komisija v njem ugotavlja le, da sporna davčna ureditev ne krši več ?lena 43 ES, ne da bi kakor koli presojala vprašanje, ali sporni sistem upošteva različne vrste pomoči, navedenih v odločbi 93/337 (glej v tem smislu zgoraj v to?ki 45 navedeno sodbo Demesa in Territorio Histórico de Álava proti Komisiji, to?ki 48 in 49, in zgoraj v to?ki 43 navedeno sodbo Demesa, to?ka 237).

242 Da bi se torej lahko domnevalo, da so obravnavani davčni dobropisi enaki kot davčni dobropisi iz leta 1988, zanje ni mogoče šteti, da jih je odobrila Komisija.

243 Tretji?, Confebask trdi, da bi se, upoštevajoč spremembo doktrine Komisije glede meril selektivnosti, obravnavane davčne ureditve morale obravnavati kot obstoječe pomoči v smislu ?lena 1(b)(v) Uredbe št. 659/1999.

244 V skladu s ?lenom 1(b)(v) Uredbe št. 659/1999 obstoječa pomoč pomeni „pomoč, za katero se šteje, da je veljavna, ker je mogoče ugotoviti, da takrat, ko se je začela izvajati, ni bila pomoč,

pozneje pa je postala pomoč zaradi razvoja skupnega trga in je država članica ni spremenila“.

245 Pojem „razvoj skupnega trga“ se lahko razume kot sprememba gospodarskega in pravnega konteksta v sektorju, na katerega se nanaša zadevni ukrep (zgoraj v točki 108 navedena sodba Belgija in Forum 187 proti Komisiji, točka 71). Taka sprememba lahko nastane še posebej pri liberalizaciji trga, ki je bil prvotno zaprt za konkurenco (sodba Sodišča prve stopnje z dne 4. aprila 2001 v zadevi Regione autónoma Friuli-Venezia Giulia proti Komisiji, T-288/97, Recueil, str. II-1169, točka 89).

246 V tem primeru pomeni trditev Confebaska sklicevanje na spremembe presoje Komisije.

247 Vendar je treba ugotoviti, da na podlagi dokazov, ki jih je navedel Confebask, ni mogoče sklepati, da naj bi se z merili selektivnosti, ki jih je uporabila Komisija pri presoji davčnih ukrepov z vidika člena 87(1) ES, priznala sprememba, nastala po sprejetju spornih davčnih ukrepov.

248 Dejstvo, da je Komisija v Odločbi 93/337, na katero se sklicuje Confebask, selektivnost davčnih dobropisov iz leta 1988 utemeljila na podlagi uporabe določenih meril, namreč ne pomeni, da Komisija selektivnosti teh meril ne bi mogla utemeljiti na podlagi drugih meril (glej v tem smislu zgoraj v točki 22 navedeno sodbo Diputación Foral de Guipúzcoa in drugi proti Komisiji, točka 99). To torej ne pomeni, da Komisija, zato ker je na podlagi teh meril lahko ugotovila obstoj ukrepa „ki daje prednost posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga“ v smislu člena 87(1) ES, za ugotovitev selektivnosti obravnavanih davčnih dobropisov v tem primeru ne bi mogla uporabiti drugih meril.

249 Enako v obvestilu iz leta 1998 o davčnih olajšavah za podjetja Komisija, ki se v glavnem opira na sodno prakso Sodišča in Sodišča prve stopnje, daje pojasnila o uporabi člena 87 ES in 88 ES za davčne ukrepe, ne da bi navedla spremembo meril presoje, ki se nanašajo na davčne ukrepe v zvezi s členoma 87 ES in 88 ES (zgoraj v točki 22 navedena sodba Diputación Foral de Guipúzcoa in drugi proti Komisiji, točka 79, in zgoraj v točki 76 navedena sodba Diputación Foral de Álava in drugi proti Komisiji, točka 83). Poročilo C(2004) 434 o izvajanju tega obvestila potrjuje cilj preglednosti in boljše uporabe pravil o državnih pomočeh za davčne ukrepe, da bi se s tem, da se izrecno navede, da se sprememba praks Komisije glede teh zadev ne bo objavljala, zmanjšalo izkrivljanje konkurence. Nazadnje, besedilo vprašanja španskega senatorja, naslovljenega na špansko vlado, v katerem je ta spomnil na predlog, ki naj bi ga predstavnik Komisije, zadolžen za vprašanja konkurence, domnevno dal na srečanju z dne 17. marca 1997, naj bi ne potrjeval spremembe presoje Komisije glede meril selektivnosti.

250 Po drugi strani tudi ob predpostavki, da je Confebask dokazal spremembo pristopa Komisije glede meril selektivnosti, to dejstvo ne bi dokazovalo obstoja „razvoja skupnega trga“ v smislu člena 1(b)(v) Uredbe št. 659/1999. Pojem „razvoj skupnega trga“ namreč ne predvideva možnosti, da bi Komisija spremenila presojo le na temelju strožje uporabe pravil Pogodbe, ki se nanašajo na državne pomoči (zgoraj v točki 108 navedena sodba Belgija in Forum 187 proti Komisiji, točka 71).

251 Zato pogoj, ki se povezuje z „razvojem skupnega trga“ v smislu člena 1(b)(v) Uredbe št. 659/1999, ni izpolnjen in trditev v zvezi z obstoječimi spornimi davčnimi ukrepi je torej treba zavrniti.

252 Nazadnje, ni se mogoče sklicevati na težave, ki bi izhajale iz obveznosti vračila, saj opredelitev obstoječe pomoči ali nove pomoči ni odvisna od obstoja takih težav.

253 Glede na vse prej navedeno je treba ugotoviti, da obravnavani davžni dobropisi pomenijo nove pomoži, ki bi jih bilo treba prijaviti Komisiji v skladu s 7lenom 88(3) ES in katerih se ne bi smelo zažeti izvajati, dokler Komisija o obravnavanih ukrepih ne bi izdala konžne odložbe.

E – Tožbeni razlog v zvezi s kršitvijo postopka, kršitvijo nažel pravne varnosti, dobrega upravljanja, varstva legitimnih prižakovanj v pravo in enakega obravnavanja (zadeve od Tž227/01 do Tž229/01, Tž265/01, Tž266/01 in Tž270/01)

254 Confebask v okviru svojih tožb v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01 najprej navaja postopkovni ožitek, s katerim želi izpodbijati zavrnitev Komisije, da bi v formalnem postopku preiskave upoštevala njegova stališža. Drugiž, tožžež stranke in intervenientke, ki jih podpirajo, v zadevah od T-227/01 do T-229/01, T-265/01, T-266/01 in T-270/01 prerekajo vražilo obravnavanih pomoži, ker naj bi tako vražilo kršilo naželi pravne varnosti in dobrega upravljanja, naželo varstva legitimnih prižakovanj ter naželo enakega obravnavanja.

1. Ugovor v zvezi s kršitvijo postopka

a) Trditve strank

255 Confebask ožita Komisiji, da je izložila dodatne trditve, ki jih je navedel v dokumentu z dne 29. decembra 2000, in sicer zaradi prepozne predložitve. Vendar naj bi rok za predložitve stališž ne bil prekluziven. S tem, da je zavrnila upoštevanje te trditve, naj bi se Komisija oddaljila od prožnosti, ki je znažilna za njeno obižajno prakso, in kršila naželo legitimnih prižakovanj. Poleg tega naj bi jo naželo dobrega upravljanja zavezovalo, da skrbno in nepristransko presoja vse upoštevne dokaze v posameznem primeru.

256 Confebask prav tako trdi, da bi se njegove dodatne trditve lahko upoštevalo, ker je Komisija izpodbijane odložbe sprejela šele sedem mesecev kasneje, to je 11. julija 2001. Še vež, njegove trditve so temeljile na novih dejstvih, to je na sprejetju Odložbe Komisije 2001/168/ESPJ z dne 31. oktobra 2000 o španskih zakonih glede davka na dobižek pravnih oseb (UL 2001, L 60, str. 57).

257 Nazadnje, Confebask navaja, da vztraja pri zadevnih trditvah, da bi Sodišž prve stopnje lahko presodilo o njih.

258 Komisija prereka utemeljenost tega ugovora.

b) Presoja Sodišža prve stopnje

259 7len 6(1) Uredbe št. 659/1999 doloža:

„Odložba o zažetku formalnega postopka preiskave [...] od zadevne države 7lanice in drugih zainteresiranih strank zahteva, da pošljejo pripombe v predpisanem roku, ki navadno ni daljši od enega meseca. V ustrezno upraviženih primerih lahko Komisija predpisano obdobje podaljša.“

260 V obravnavani zadevi je Confebask stališža posredoval Komisiji 4. januarja in 13. aprila 2000, to je v roku enega meseca po tem, ko so bile v Uradnem listu objavljene odložbe o zažetku formalnega postopka preiskave (glej tožko 22 zgoraj). Nasprotno pa dodatnih stališž Confebaska, predloženih 29. decembra 2000 in registriranih 3. januarja 2001, Komisija ni upoštevala, ker naj bi jih prejela po izteku roka in ker naj Confebask ne bi nikoli vložil prošnje za podaljšanje roka na podlagi 7lena 6(1) Uredbe št. 659/1999 (tožka 50 Odložbe 2002/820; tožka 46 odložb 2003/27 in 2002/894).

261 Confebask se v bistvu sklicuje na obižajno prakso Komisije, ki naj bi po njegovem mnenju

pri njem ustvarila pravno utemeljeno prižakovanje tega, da bodo njegova stališja upoštevana, tudi če bodo vložena po izteku roka.

262 Sodišče prve stopnje spominja, da se ima v skladu z ustaljeno sodno prakso pravico sklicevati na načelo varstva legitimnih prižakovanj vsak posameznik, pri katerem je uprava Skupnosti vzbudila utemeljena prižakovanja. Poleg tega se na kršitev tega načela ne more sklicevati nihče, ki mu uprava ni dala natančnih zagotovil (glej zgoraj v točki 108 navedeno sodbo Belgija in Forum 187 proti Komisiji, točka 147 in navedena sodna praksa).

263 Confebask v tem primeru nikakor ni dokazal, da naj bi mu Komisija z natančnimi zagotovili jamčila, da bodo dodatna stališja, tudi če bodo vložena prepozno, upoštevana tudi ob neobstoju prošnje za podaljšanje roka. Confebask, ki se sklicuje na prakso Komisije, ni podprl nobene od svojih trditev v zvezi s tem.

264 Trditev v zvezi s kršitvijo načela legitimnih prižakovanj je v zvezi s tem torej treba zavrniti.

265 Poleg tega Confebask trdi, da je zavrnitev upoštevanja njegovih dodatnih stališj v nasprotju z načelom dobrega upravljanja.

266 Sodna praksa določa, da so med jamstvi, ki jih v upravnih postopkih dodeljuje pravni red Skupnosti, zlasti načelo dobrega upravljanja, s katerim je povezana dolžnost pristojne institucije, da skrbno in neodvisno presodi vse upoštevne dokaze v posameznem primeru (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 21. novembra 1991 v zadevi Technische Universität München, C-269/90, Recueil, str. I-5469, točka 14, in zgoraj v točki 136 navedeno sodbo Komisija proti Sytravalu in Brink's France, točka 62).

267 Iz člena 6(1) Uredbe št. 659/1999 (glej točko 259 zgoraj) izhaja, da imajo zainteresirane stranke v okviru formalnega postopka preiskave možnost, da Komisiji predložijo stališja, ta pa nato, glede na navedena stališja, izda odločbo, s katero ugotovi, da ne gre za pomoč ali da gre za pomoč, ki je združljiva ali nezdružljiva s skupnim trgom. Ta določba v okviru postopka nadzora državnih pomoči pomeni tudi prevod načela, ki jih potrjuje sodna praksa, navedena v točki 266, zgoraj.

268 Ni sporno, da člen 6(1) Uredbe št. 659/1999 določa, da je ta stališja treba predložiti v določenem roku, za katerega je v tem primeru ugotovljeno, da glede dodatnih stališj, ki jih je Confebask posredoval 29. decembra 2000, ni bil spoštovan. Ugotoviti je treba, da navedena določba ne določa možnosti zainteresirane stranke, da na svojo pobudo in po izteku roka, določenega v ta namen, Komisiji predloži nova stališja.

269 V zvezi s tem je treba spomniti, da v okviru postopka nadzora nad državnimi pomočmi zainteresirane stranke ne morejo prižakovati kontradiktorne razprave s Komisijo, kakršna poteka z državo članico, odgovorno za dodeljevanje pomoči, in se ne morejo sklicevati na tako široke pravice, kot je pravica do obrambe kot taka (sodba Sodišča z dne 24. septembra 2002 v združenih zadevah Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, C-74/00 P in C-75/00 P, Recueil, str. I-7869, točka 83, in zgoraj v točki 198 navedena sodba Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, točki 192 in 193). Splošna pravna načela, kot je načelo dobrega upravljanja in na katerega se sklicuje Confebask, sodišču Skupnosti ne dovoljujejo razširitve procesnih pravic, ki so zainteresiranim strankam podeljene s Pogodbo in sekundarnim pravom v okviru postopka nadzora državnih pomoči (zgoraj v točki 198 navedena sodba Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, točka 194).

270 V teh okoliščinah trditev Confebaska, da naj bi Odločba 2001/168 pomenila novo in upoštevno okoliščino, ki bi upravičevala predložitev njegovih dodatnih stališj, ni upoštevna, ker ne

more omajati sodne prakse, navedene v točki 269 zgoraj.

271 V vsakem primeru pa Confebask nikakor ni dokazal upoštevnosti Odločbe 2001/168 za to zadevo. Iz te odločbe izhaja, da se je preužene davžne odbitke štelo za nezdružljive s skupnim trgov, vendar se je Komisija, upoštevajoč okolišine tega primera, odpovedala vražilu obravnavanih pomoži, pri čemer se je oprla na načelo varstva legitimnih pričakovanj. Vendar, kot je poudarila Komisija, je to legitimno pričakovanje po eni strani izhajalo iz obstoja predhodne odločbe, s katero je bilo za drugo, podobno ureditev, odločeno, da ne pomeni državne pomoži, in po drugi strani iz odgovora Komisije same v položaju, ki se razlikuje od položaja v tem primeru.

272 Zato Confebask ni dokazal, da naj bi Komisija s tem, da ni upoštevala njegovih dodatnih stališ v tem primeru, kršila načelo dobrega upravljanja.

273 Glede na prej navedeno je treba ugovor v zvezi z obstojem kršitve postopka zavrniti.

2. Ugovor v zvezi s kršitvijo načel pravne varnosti in dobrega upravljanja, načela varstva legitimnih pričakovanj in načela enakega obravnavanja

a) Trditve strank

274 Tožene stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01, T-265/01, T-266/01 in T-270/01 ter intervenientke, ki jih podpirajo, prerekajo obveznost vražila, ki jo nalagajo izpodbijane odločbe, pri čemer se sklicujejo na načelo varstva legitimnih pričakovanj.

275 Navajajo, da pravno utemeljeno pričakovanje nacionalnih organov in gospodarskih subjektov lahko izhaja iz neobstoja kakršnega koli odziva Komisije na ukrepe, o katerih je bila obveščena, in iz dvoumnega položaja, ki je tako nastal v več letih.

276 Confebask prav tako v bistvu navaja, da bi moralo biti pravno utemeljeno pričakovanje subjektov v zakonitost splošnih pravil, ki uvajajo davžne olajšave, lažje priznано kot pri individualnih pomožeh.

277 Zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe ter Comunidad autónoma del País Vasco trdijo, da se sodne prakse, v skladu s katero varstvo legitimnih pričakovanj predpostavlja predhodno obvestilo, določeno v členu 88 ES, ki obstaja za individualne pomoži, ne sme prenesti na sheme pomoži.

278 V tem okviru tožene stranke in intervenientke, ki jih podpirajo, menijo, da je ravnanje Komisije prepričalo gospodarske subjekte, da sporni davžni ukrepi s stališča prava Skupnosti niso bili sporni.

279 Prvič, sklicujejo se na Odločbo 93/337 o davžnih dobropisih iz leta 1988.

280 Po mnenju Confebaska naj bi Komisija s tem, da glede na pravila o državnih pomožeh v svoji odločbi 93/337 ni grajala davžnih dobropisov iz leta 1988, pri gospodarskih subjektih ustvarila pravno utemeljeno pričakovanje. Komisija naj bi v tej odločbi ugotovila le, da kršijo pravila o svobodi ustanavljanja. Po odpravi te nezdružljivosti naj bi Komisija ugotovila, da je Kraljevina Španija s tem izpolnila obveznosti iz dopisa z dne 3. februarja 1995. Vendar naj bi bile obravnavane Normas Forales zelo podobne davžnim dobropisom iz leta 1988. Confebask priznava, da je bil ta tožbeni razlog zavrnjen v sodbah Demesa in Territorio Histórico de Álava proti Komisiji, točka 45 zgoraj, vendar navaja, da to v tem primeru ne preprečuje razveljavitve obveznosti vražila že dodeljenih pomoži. Confebask namreč navaja, da so se tožene stranke v zadevi, v kateri je bila izdana sodba Demesa, točka 43 zgoraj, sklicevale na načelo varstva legitimnih pričakovanj, ne samo da bi nasprotovale vražilu, ampak da bi tudi izpodbijale

opredelitev davčnega dobropisa, ki jim je bil odobren, za državno pomoč. Vendar naj bi bila merila, uporabna za opredelitev državne pomoči, drugačna od meril, uporabnih za vračilo. Tako naj ugotovitev, da je pomoč nezdržljiva s skupnim trgom, ne bi pomenila nujno tudi njenega vračila.

281 Zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe ter Comunidad autónoma del País Vasco navajajo, da Komisija svoje odločbe 93/337 ni utemeljila na najmanjšem znesku naložb, zahtevanem za dodelitev davčnih dobropisov iz leta 1988. Komisija naj bi se oprla na obstoj regionalnega merila za izbor in na izključitev določenih dejavnosti. Po mnenju Cámaras Oficiales de Comercio e Industria naj bi Komisija uporabila le to zadnje merilo. Vsekakor iz obeh predstavljenih primerov v nasprotju z Odločbo 93/337 izhaja, da naj omejitev zneska upravičenih naložb ne bi bila merilo za izbor. Še več, ta odločba naj ne bi zahtevala vračila pomoči. Zato naj bi Komisija s tem, da je izpodbijane akte utemeljila z obstojem pogoja dodelitve obravnavanih davčnih olajšav, povezanega z najmanjšim zneskom naložbe, kršila pravno utemeljeno legitimno pričakovanje, ki so ga imele tožene stranke in intervenientke, ki so podpirale tožene stranke. Komisija naj bi zamen odgovarjala, da ji ni treba izrpati vseh možnih meril izbora, saj naj bi bilo tako ravnanje v nasprotju z dobrim upravljanjem.

282 Drugi, tožene stranke in intervenientke, ki jih podpirajo, se v zadevah od T-227/01 do T-229/01 sklicujejo na ureditve izjem iz leta 1993 in na odnos Komisije do njih. Po njihovem mnenju naj bi sistemi izjem iz leta 1993 določali zlasti 25-odstotne davčne dobropise, za katere so veljali določeni pogoji, med katerimi je bil najmanjši znesek naložbe 80 milijonov ESP, ki je primerljiv s pogoji za obravnavane davčne dobropise v tem primeru. Vendar je Komisija, ki je bila od pritožbe z dne 14. marca 1994, registrirane 28. aprila 1994, seznanjena s sistemi iz leta 1993, te razglasila za nezdržljive s skupnim trgom v odločbah 2003/28/ES z dne 20. decembra 2001 o shemi državnih pomoči, ki jo je Španija leta 1993 izvajala v korist nekaterih novoustanovljenih podjetij v provinci Araba (Španija) (UL 2003, L 17, str. 20), 2003/86/ES z dne 20. decembra 2001 o shemi državnih pomoči, ki jo je Španija leta 1993 izvajala v korist nekaterih novoustanovljenih podjetij v provinci Biskaja (Španija) (UL 2003, L 77, str. 1) in 2003/192/ES z dne 20. decembra 2001 o shemi državnih pomoči, ki jo je Španija leta 1993 izvajala v korist nekaterih novoustanovljenih podjetij v provinci Gipuzkoa (Španija) (UL 2003, L 77, str. 1), ki so bile predmet tožbe v zadevah od T-86/02 do T-88/02.

283 Cámaras Oficiales de Comercio e Industria se prav tako sklicujejo na ravnanje Komisije po vložitvi pritožbe z dne 14. marca 1994, ki se je nanašala na sisteme izjem iz leta 1993. Trdijo, da naj bi to ravnanje pri njih ustvarilo pravno utemeljeno pričakovanje glede zakonitosti spornih davčnih dobropisov.

284 Tretji, zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe ter Comunidad autónoma del País Vasco navajajo, da odločbe, ki jih je Komisija sprejela v zadevah, v katerih sta bili izdani sodbi Demesa in Ramondin, točka 43 zgoraj, niso mogle vplivati na pravno utemeljeno pričakovanje gospodarskih subjektov v zadevnih Normas Forales. Te odločbe naj bi se namreč nanašale le na individualno dodelitev davčnega dobropisa dvema podjetjema, ki sta bili poleg tega upravičeni tudi do drugih pomoči.

285 Četrti, Cámaras Oficiales de Comercio e Industria, intervenientke v zadevah od T-227/01 do T-229/01, se sklicujejo na trajanje postopka predhodne preužitve v tem primeru. Navajajo, da so bile odločbe o začetku formalnega postopka preiskave objavljene šele 4. decembra 1999 in 11. marca 2000, ko je Komisija priznala, da je bilo vprašanje zadevnih davčnih dobropisov izpostavljeno na srečanju 17. marca 1997 med članom Komisije, zadolženim za vprašanja konkurence, in delegacijo Comunidad autónoma de La Rioja. V zvezi s tem zatrjujejo zamudo, nastalo med začetkom formalnega postopka preiskave, in Komisijino kršitev dolžnosti skrbnega

ravnanja in dobrega upravljanja ter kršitev na?ela pravne varnosti.

286 Peti?, po mnenju tože?ih strank v zadevah od T-227/01 do T-229/01 odlo?be o za?etku formalnega postopka preiskave ne navajajo niti dolžnosti za?asnega odloga spornih dav?nih dolo?b niti obstoja morebitne obveznosti vra?ila, ko naj bi kon?ne odlo?be potrjevale obstoj državnih pomo?i.

287 Šesti?, Confebask se sklicuje na neupravi?eno dolgo trajanje postopka, tože?e stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 pa poudarjajo, da trajanje formalnega postopka preiskave, v tem primeru 23 mesecev, pomeni izjemno okoliš?ino v smislu sodne prakse, ki izhaja iz sodbe Sodiš?a z dne 24. novembra 1987 v zadevi RSV proti Komisiji (223/85, Recueil, str. 4617), ki lahko prepre?i vra?ilo pomo?i.

288 Sedmi?, Cámaras Oficiales de Comercio e Industria navajajo, da je Komisija v zelo podobnih zadevah po uradni dolžnosti upoštevala bistvene elemente pravno utemeljenega pri?akovanja in se odpovedala zahtevi po vra?ilu nezakonitih pomo?i. Med drugim navajajo odlo?be Komisije o centrih za usklajevanje (Odlo?bo Komisije 2003/81/ES z dne 22. avgusta 2002 o sistemih državnih pomo?i, ki jih je Kraljevina Španija uporabila za „centre za usklajevanje v Biskaju“ (UL 2003, L 31, str. 26); Odlo?bo Komisije 2003/512/ES z dne 5. septembra 2002 o sistemih pomo?i, ki jih je Nem?ija izvajala v korist nadzornih centrov in centrov za usklajevanje (UL 2003, L 177, str. 17); Odlo?bo Komisije 2003/438/ES z dne 16. oktobra 2002 o sistemu državnih pomo?i C 50/2001 (ex NN 47/2000) – Finan?ne družbe – ki jo je izvajal Luksemburg (UL 2003, L 153, str. 40), in odlo?bo Komisije 2004/76/ES z dne 13. maja 2003 o shemi državne pomo?i, ki jo je izvajala Francija za poveljstva in logisti?ne centre (UL 2004, L 23, str. 1)). Prav tako se sklicujejo na Odlo?bo 2001/168. Taka praksa odlo?anja naj bi prav tako razkrivala o?itno kršitev na?ela enakega obravnavanja.

289 Nazadnje tože?e stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 navajajo, da naj bi bila dolžnost vra?ila omejena z naložbami, izvedenimi po objavi za?etka formalnega postopka preiskave v Uradnem listu.

290 Komisija, ki jo podpira Comunidad autónoma de La Rioja, predlaga zavrnitev tega o?itka.

b) Presoja Sodiš?a prve stopnje

Ugovor v zvezi s kršitvijo na?el pravne varnosti in dobrega upravljanja zaradi trajanja postopka predhodne preu?itve

291 Cámaras Oficiales de Comercio e Industria, intervenientke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 trdijo, da je trajanje postopka predhodne preu?itve v nasprotju z na?elom pravne varnosti in dobrega upravljanja (glej to?ko 285 zgoraj).

292 V zvezi z dopustnostjo tega ugovora je treba opozoriti, da je v skladu s ?lenom 40, ?etrtri odstavek, Statuta Sodiš?a, ki se za Sodiš?e prve stopnje uporablja na podlagi ?lena 53 navedenega statuta, predmet predlogov vloge za intervencijo lahko samo podpora predlogov ene od strank. Poleg tega ?len 116(3) Poslovnika dolo?a, da mora intervenient sprejeti postopek v stanju, v katerem je, ko vanj vstopi. Te dolo?be torej ne nasprotujejo temu, da lahko intervenient navaja druga?ne trditve kot stranka, ki jo podpira, vendar ?e te ne spremenijo okvira spora in ?e je intervencija ves ?as namenjena podpori predlogom te stranke (sodba Sodiš?a prve stopnje z dne 13. aprila 2005 v zadevi Verein für Konsumenteninformation proti Komisiji, T?2/03, ZOdl., str. II?1121, to?ka 52).

293 Torej mora Sodiš?e prve stopnje pri odlo?anju o dopustnosti tožbenih razlogov, ki jih navaja

intervenient, preveriti, ali se navezujejo na predmet spora, kot so ga opredelile glavne stranke.

294 V tem primeru tožeče stranke v zvezi z ugovorom o kršitvi načela varstva legitimnih pričakovanj grajajo trajanje postopka (glej točko 287 zgoraj). Za ugovor, ki ga navajajo intervenientke, se prav se razlikuje od ugovorov tožečih strank, je torej treba šteti, da se nanaša na predmet spora, kot so ga določile tožeče stranke, in ne spreminja okvira tega spora. Zato je dopusten.

295 Glede vsebine se Cámaras Oficiales de Comercio e Industria sklicujejo na zamudo, nastalo pri začetku formalnega postopka preiskave.

296 Sodišče prve stopnje opozarja, da od takrat, ko je bila Komisija obveščena o obravnavanih davčnih določbah, in do 16. aprila 1999, datuma začetka veljavnosti Uredbe št. 659/1999, zanjo niso veljali posebni roki. Vseeno pa bi morala paziti, da zaradi spoštovanja temeljne zahteve pravne varnosti neomejeno ne odlašaja izvajanja pooblastil (zgoraj v točki 269 navedena sodba Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, točka 140, in sodba Sodišča z dne 23. februarja 2006 v združenih zadevah Atzeni in drugi, C-346/03 in C-529/03, ZOdl., str. I-1875, točka 61).

297 Ker je Komisija izključno pristojna za presojo združljivosti državne pomoči s skupnim trgovom, je v interesu dobre uporabe temeljnih pravil Pogodbe v zvezi z državnimi pomočmi dolžna skrbno in nepristransko preužiti prijavo o pomoči, ki ni združljiva s skupnim trgovom. Iz tega sledi, da Komisija ne sme neomejeno podaljševati predhodne preužitve državnih ukrepov, ki so predmet prijave. Ali je bilo trajanje predhodne preužitve prijave razumno, je treba presojati glede na posebne okoliščine vsake zadeve in predvsem glede na njen kontekst, različne faze postopka, ki jim mora slediti Komisija, in zapletenost zadeve (sodba Sodišča prve stopnje z dne 10. maja 2006 v zadevi Air One proti Komisiji, T-395/04, ZOdl., str. II-1343, točka 61).

298 V tem primeru iz izpodbijanih odločb izhaja, da je bila Komisija na podlagi podatkov, zbranih v postopkih, začetih zoper državne pomoči v korist družb Demesa in Ramondin, ki so bile predmet tožb 11. junija 1996 in 2. oktobra 1997, obveščena o davčnih dobropisih, ki jih uvaja obravnavana davčna zakonodaja.

299 Poleg tega iz izpodbijanih odločb izhaja, da je Komisija z dopisi z dne 17. avgusta 1999 obvestila Kraljevino Španijo o začetku formalnega postopka preiskave zoper tri obravnavane sheme.

300 Med trenutkom, ko je bila Komisija obveščena o obravnavanih shemah pomoči, in začetkom formalnega postopka preiskave je torej preteklo približno 38 mesecev (od junija 1996 do avgusta 1999).

301 Vendar je treba, prvič, navesti, da so obravnavani davčni ukrepi, ki so bili v zvezi z davčnimi dobropisi za pokrajino Araba podaljšani do 31. decembra 1999, od Komisije zahtevali poglobljeno preužitev španske zakonodaje ter kompleksnih dejanskih in pravnih vprašanj.

302 Drugič, v zvezi z okvirom, v katerega se uvrščajo ti davčni dobropisi, je treba navesti, da je Komisija do začetka formalnega postopka preiskave, 17. avgusta 1999, med drugim preužila pritožbe, vložene zoper davčne olajšave, dodeljene družbama Demesa in Ramondin, na podlagi katerih je 16. decembra 1997 izdala odločbo o začetku formalnega postopka preiskave za družbo Demesa in 30. aprila 1999 za družbo Ramondin. Nato je sprejela odločbi 1999/718 (Demesa) in 2000/75 (Ramondin).

303 Tudi če bi bile to individualne pomoči, še vedno ostaja dejstvo, da so bili obravnavani davčni dobropisi v teh zadevah dodeljeni na podlagi šeste dodatne določbe k Normi Foral št.

22/1994 de Álava, ki je v tem primeru veljala za zgodovinsko ozemlje Arabe (zadevi T?227/01 in T?265/01), in da torej ni sporno, da so te določbe podobne določbam, upoštevanim za zgodovinska ozemlja Biskaje in Gipuzkoe (zadeve T?228/01, T?229/01, T?266/01 in T?270/01).

304 Tretji?, ugotoviti je treba, da je treba trajanje postopka vsaj delno pripisati španskim organom.

305 Iz dokazov v spisu namre? izhaja, da Komisija do 2. junija 1999 ni imela podatkov, potrebnih za za?etek formalnega postopka preiskave. Tako je Komisija v zvezi z dav?nim dobropisom, uporabnim za zgodovinsko ozemlje Arabe, podatke prejela šele na podlagi obeh tožb, ki sta se nanašali na državne pomo?i, dodeljene v korist podjetij Demesa in Ramondin. Dalje, razen sre?anja med Comunidad autónoma de La Rioja in službami Komisije 17. marca 1997, na katerega se sklicujejo stranke, se izpodbijane odlo?be sklicujejo na neformalne podatke, ki jih je Komisija prejela v zvezi z dav?nimi dobropisi, uporabljeni na zgodovinski ozemlji Biskaje in Gipuzkoe (glej to?ko 17 zgoraj).

306 Komisija je torej 15. marca 1999 na španske organe naslovila zahtevo za dodatne podatke v zvezi s temi neprijavljenimi shemami. Ti so dvakrat zaprosili za podaljšanje roka za odgovor. Odgovor so posredovali šele 2. junija 1999.

307 Komisija – upoštevajo? okvir in tukaj navedene okoliš?ine – s tem, ko je 17. avgusta 1999 za?ela formalni postopek preiskave, s svojim ravnanjem ni kršila splošnega na?ela pravne varnosti.

308 Nazadnje, v zvezi s trditvami o Komisijini kršitvi na?ela dobrega upravljanja je treba ugotoviti, da so v bistvu tesno povezane s trditvijo o kršitvi na?ela pravne varnosti zaradi trajanja postopka predhodne preu?itve in jih je treba zato glede na prej navedeno zavrniti.

309 Zato je treba ugovor v zvezi s kršitvijo na?el pravne varnosti in dobrega upravljanja zavrniti.

Ugovor v zvezi s kršitvijo na?ela varstva legitimnih pri?akovanj

310 Najprej je treba opozoriti, da se je na pravno utemeljeno pri?akovanje glede zakonitosti pomo?i mogo?e sklicevati le, ?e je bila ta pomo? odobrena ob spoštovanju postopka, ki ga določa ?len 88 ES (sodba Sodiš?a z dne 20. septembra 1990 v zadevi Komisija proti Nem?iji, C?5/89, Recueil, str. I?3437, to?ka 14, in zgoraj v to?ki 94 navedena sodba Regione autónoma della Sardegna proti Komisiji, to?ka 64).

311 Skrben regionalni organ in gospodarski subjekt morata namre? običajno imeti možnost, da se prepri?ata, ali je bil ta postopek spoštovan (zgoraj v to?ki 310 navedena sodba Komisija proti Nem?iji, to?ka 14, in sodba Sodiš?a z dne 14. januarja 1997 v zadevi Španija proti Komisiji, C?169/95, Recueil, str. I?135, to?ka 51; zgoraj v to?ki 43 navedena sodba Demesa, to?ka 236).

312 Ker torej ?len 88 ES ne razlikuje med tem, ali so to sheme pomo?i ali individualne pomo?i, se ta na?ela, v nasprotju s trditvami Confebaska, lahko uporabijo tudi za sheme pomo?i (to?ka 276 zgoraj).

313 V obravnavani zadevi ni sporno, da so bili dav?ni dobropisi, navedeni v izpodbijanih odlo?bah, dodeljeni brez predhodne prijave, s ?imer je bil kršen ?len 88(3) ES.

314 Vendar sodna praksa za prejemnike pomo?i, ki so – kot velja za sheme, obravnavane v tem primeru – nezakonite zato, ker niso bile prijavljene, ne izklju?uje, da se zato, da bi se izognili njihovem vra?ilu, sklicujejo na izjemne okoliš?ine, ki bi lahko utemeljile njihovo pravno utemeljeno pri?akovanje, da so te pomo?i zakonite (sodba Sodiš?a z dne 10. junija 1993 v zadevi

Komisija proti Gr²iji, C²183/91, Recueil, str. I²3131, to²ka 18; glej v tem smislu zgoraj v to²ki 45 navedeno sodbo Demesa in Territorio Histórico de Álava proti Komisiji, to²ka 51; glej v tem smislu sodbo Sodiš²a prve stopnje z dne 15. septembra 1998 v združenih zadevah BFM in EFIM proti Komisiji, T²126/96 in T²127/96, Recueil, str. II²3437, to²ki 69 in 70; zgoraj v to²ki 148 navedena sodba CETM proti Komisiji, to²ka 122, in zgoraj v to²ki 245 navedena sodba Regione autónoma Friuli-Venezia Giulia proti Komisiji, to²ka 107).

315 Ob predpostavki, da imajo tože²e stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 – ki niso gospodarski subjekti, ampak teritorialne enote, ki so avtorice obravnavanih shem pomo²i – pravico sklicevati se na pravno utemeljeno pri²akovanje (glej v tem smislu zgoraj v to²ki 94 navedeno sodbo Regione autónoma della Sardegna proti Komisiji, to²ka 66), je treba torej z vidika enega od teh na²el preu²iti, ali navedene trditve kažejo na izjemne okoliš²ine, ki bi lahko utemeljile pravno utemeljeno pri²akovanje zakonitosti obravnavanih pomo²i.

316 Tože²e stranke in intervenientke, ki jih podpirajo, trdijo, da ravnanje Komisije pomeni izjemno okoliš²ino, ki bi lahko utemeljila njihovo pravno utemeljeno pri²akovanje zakonitosti obravnavanih shem, zaradi, prvi², njene odlo²be 93/337 o dav²nihi dobropisih iz leta 1988; drugi², zaradi njenega odnosa do shem iz leta 1993; tretji², zaradi nerazumno dolgega trajanja postopka in, ²etrti², zaradi neobstoja dolo²enih navedb v njeni odlo²bi o za²etku formalnega postopka preiskave.

– Trditev v zvezi z odlo²bo 93/337

317 Confebask navaja, da so dav²ni dobropisi iz leta 1993 zelo podobni obravnavanim dav²nim dobropisom v tem primeru ter da Komisija prvih ni opredelila kot pomo²i, ki so nezdružljive s skupnim trgom, kar naj bi povzro²ilo pravno utemeljeno pri²akovanje glede spornih dav²nihi dobropisov. Sklicuje se na Odlo²bo 93/337 in na dopis Komisije z dne 3. februarja 1995, s katero naj bi ta ugotovila, da so španski organi ravnali v skladu s ²lenom 1(2) Odlo²be 93/337, s katero jim je bilo naloženo, da spremenijo dav²no ureditev, da bi odpravili izkrivljanje v smislu ²lena 43 ES.

318 V zvezi z Odlo²bo 93/337 Sodiš²e prve stopnje ugotavlja, da jo je Confebask, kot je bilo že ugotovljeno zgoraj, napa²no razumel (glej to²ko 241 zgoraj). V tej odlo²bi naj bi Komisija obravnavane pomo²i opredelila kot nezdružljive s skupnim trgom ne samo zato, ker naj bi bile v nasprotju s ²lenom 43 ES, ampak tudi zato, ker naj ne bi spoštovale razli²nihi vrst pomo²i, še zlasti regionalnih pomo²i, sektorskih pomo²i, pomo²i MSP in skupnega zneska pomo²i (to²ka V Odlo²be 93/337).

319 V zvezi z dopisom z dne 3. februarja 1995 je bilo v to²ki 241 zgoraj že ugotovljeno, da Komisija v njem ugotavlja le, da sporni dav²ni sistem ne krši ²lena 43 ES, ne da bi kakor koli odgovorila na vprašanje, ali obravnavana ureditev upošteva razli²ne vrste pomo²i, navedene v Odlo²bi 93/337 (zgoraj v to²ki 45 navedena sodba Demesa in Territorio Histórico de Álava proti Komisiji, to²ka 48, ki potrjuje zgoraj v to²ki 43 navedeno sodbo Demesa, to²ka 237).

320 Poleg tega Confebask trdi, da rešitve iz sodbe Demesa in Territorio Histórico de Álava proti Komisiji, to²ka 45 zgoraj, ne prepre²ujejo razveljavitve obveznosti vra²ila, ²e bi se tože²e stranke v tej zadevi na na²elo varstva legitimnih pri²akovanj sklicevale ne samo zato, da bi ugovarjale vra²ilu, ampak tudi zato, da bi izpodbijale opredelitvi dav²nega dobropisa, ki jim je bil odobren, za državno pomo². Vendar je treba ugotoviti, da taka trditev ne more omajati ugotovitve, da Komisija dav²nihi dobropisov iz leta 1998 ni štela za združljive s pravili o državnih pomo²eh.

321 Zato se tudi ob predpostavki, da so sporni dav²ni dobropisi podobni dav²nim dobropisom iz leta 1988, Odlo²be 93/337 ne more šteti za izjemno okoliš²ino, ki bi lahko utemeljila pravno

utemeljeno prižakovanje glede zakonitosti obravnavanih davčnih dobropisov v tem primeru.

322 Zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe ter Comunidad autónoma del País Vasco navajajo, da Komisija v Odločbi 93/337 ni navedla nobenega ugovora glede dejstva, da naj bi bila uporaba davčnega dobropisa podrejena izvedbi naložbe v najmanjšem znesku. Zato naj bi Komisija s tem, da je v izpodbijanih odločbah navedla, da pogoj naložbe v najmanjšem znesku 2,5 milijarde ESP davčnemu dobropisu daje selektiven značaj in s tem spreminja njena merila za presojo izbora, kršila pravno utemeljeno prižakovanje, ki ga je ustvarila Odločba 93/337.

323 Sodišče prve stopnje ugotavlja, da so davčni ukrepi, določeni v Odločbi 93/337, drugačni od tistih, ki so določeni v izpodbijani odločbi. Odločba 3/93/337 se namreč nanaša na davčne olajšave, določene z Normas Forales št. 28/1988 de Álava, št. 8/1988 de Vizcaya in št. 6/1988 de Guipúzcoa.

324 Čeprav določbe iz leta 1988 dodeljujejo zlasti davčne dobropise v španski deželi Baskiji, dejstvo, da je Komisija v Odločbi 93/337 selektivnost davčnih dobropisov iz leta 1988 utemeljila na ugotovitvi, da se nanašajo le na določena podjetja in da ne veljajo za določene dejavnosti (točka III Odločbe 93/337), samo po sebi ne pomeni, da Komisija selektivnosti teh ukrepov ne bi mogla ugotoviti na podlagi drugih meril (zgoraj v točki 22 navedena sodba Diputación Foral de Guipúzcoa in drugi proti Komisiji, točka 99).

325 Trditev v zvezi s kršitvijo načela dobrega upravljanja, na katero se sklicujejo Cámaras Oficiales de Comercio e Industria, ne more ovreči te ugotovitve, saj za opredelitev selektivnosti obravnavanega ukrepa zadostuje že en sam dokaz (glej v tem smislu sodbo z dne 15. julija 2004 v zadevi Španija proti Komisiji, točka 167 zgoraj, točki 120 in 121). Komisiji v zvezi s tem ni treba nadaljevati z izšrpno študijo.

326 Iz tega sledi, da Odločba 93/337, ki je davčne dobropise iz leta 1988 štela za nezdružljive s skupnim trgom, ne more pomeniti izjemne okoliščine, ki bi lahko utemeljevala katero koli pravno utemeljeno prižakovanje glede zakonitosti obravnavanih davčnih dobropisov v tem primeru.

– Trditev v zvezi s shemami iz leta 1993 in odnos Komisije do njih

327 Tožene stranke in intervenientke, ki jih podpirajo v zadevah od T-227/01 do T-229/01, se sklicujejo na sheme iz leta 1993 in na dejstvo, da naj bi Komisijin odnos do teh shem ustvaril pravno utemeljeno prižakovanje glede zakonitosti zadevnih davčnih dobropisov. Po njihovem mnenju Normas Forales iz leta 1993 obenem določajo davčne oprostitve in 25-odstotne davčne dobropise.

328 Izjem od plačila davka od dobička pravnih oseb, določenih v členu 14 Normas Forales št. 18/1993, 5/1993 in 11/1993, ki so predmet tožb v združenih zadevah od T-30/01 do T-32/01 in od T-86/02 do T-88/02, ni mogoče šteti za podobne davčnim dobropisom, obravnavanim v tem primeru. Način obdavčitve in obseg olajšav sta namreč drugačna. Obravnavani davčni dobropisi, pripisljivi končnemu znesku davka, ki ga je treba plačati, v tem primeru znašajo do višine 45 odstotkov upravičenih naložb, medtem ko sheme iz leta 1993 v roku desetih let določajo izjemo od plačila davka od dobička pravnih oseb za novoustanovljena podjetja. Enako pogoji za uporabo niso enaki, ker obravnavane Normas Forales davčne dobropise pridržujejo za podjetja, ki izvajajo naložbe, ki presegajo 2,5 milijarde ESP, medtem ko so upravičenci do shem iz leta 1993 novoustanovljena podjetja, ki začnejo z dejavnostmi z minimalnim prostim kapitalom 20 milijonov ESP, ki v določenem roku izvedejo naložbe v višini 80 milijonov ESP in imajo najmanj deset zaposlenih. Obe davčni olajšavi se prav tako razlikujeta po obsegu. Davčni dobropisi so namreč, tudi če so uporabljeni v več davčnih obdobjih, povezani z določenim davčnim obdobjem. Nasprotno pa je sheme oprostitev iz leta 1993 mogoče uporabiti le za podjetja, ki so opravljala

dejavnosti med datumom začetka veljavnosti Normas Forales, s katerimi so bile določene, in 31. decembrom 1994.

329 Zato ne glede na ravnanje Komisije v zvezi z davčnimi oprostitvami iz leta 1993 iz njega ni mogoče izvajati nobene posledice v zvezi s spornimi davčnimi dobropisi.

330 Poleg tega, kot je navedlo Sodišče prve stopnje v sodbi o shemah oprostitev iz leta 1993, nobena dejstva ali okvir v zvezi z ravnanjem Komisije, ki jih navajajo tožene stranke in intervenientke, ki jih podpirajo, ne dokazujejo, da naj bi ta odnos Komisije pomenil izjemno okoliščino, ki bi lahko utemeljila njihovo pravno utemeljeno pričakovanje glede zakonitosti davčnih oprostitev, obravnavanih v teh zadevah (sodba Sodišča prve stopnje z dne 9. septembra 2009 v združenih zadevah Diputación Foral de Álava in drugi proti Komisiji, od T-30/01 do T-32/01 in od T-86/02 do T-88/02, še neobjavljena v ZOdl., točke od 278 do 317).

331 Odnos Komisije do sistemov oprostitev iz leta 1993 naj torej ne bi mogel pomeniti izjemne okoliščine, na kateri bi bilo lahko utemeljeno kakršno koli pravno utemeljeno pričakovanje glede zakonitosti davčnih dobropisov, obravnavanih v tem primeru.

332 Glede 25-odstotnih davčnih dobropisov, na katere se sklicujejo tožene stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01, je treba ugotoviti, da tudi ob predpostavki, da so podobni 45-odstotnim davčnim dobropisom, obravnavanim v tej zadevi, tožene stranke z nimer niso podprle trditve, da naj bi se postopek, ki ga vodi Komisija, in torej njen odnos do ukrepov oprostitev iz leta 1993, prav tako nanašal na 25-odstotne davčne dobropise.

333 Iz tega sledi, da trditve v zvezi s sistemi iz leta 1993 in z odnosom Komisije do njih ni mogoče sprejeti.

– Trditve v zvezi s trajanjem postopka

334 Confebask, tožena stranka v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01, se zaradi „neupravičeno dolgega trajanja postopka“ sklicuje na kršitev načela varstva legitimnih pričakovanj. Tožene stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 kršitev tega načela navajajo zaradi trajanja postopka predhodne preužitve.

335 Spomniti je treba, da v skladu s členom 13(2) Uredbe št. 659/1999 pri nezakoniti pomoči Komisije ne zavezuje rok, ki se uporablja pri prijavljenih pomočeh.

336 Razumno trajanje postopka nadzora na področju državnih pomoči, pa naj gre za fazo predhodne preužitve ali formalnega postopka preiskave, je treba presoјati glede na okoliščine vsake zadeve, zlasti pa glede na okvir, v katerega se umešča, različne faze postopka, ki jih opravi Komisija, ravnanje strank v postopku, zapletenost zadeve in pomembnost zadeve za zainteresirane stranke (sodba z dne 15. julija 2004 v zadevi Španija proti Komisiji, točka 167 zgoraj, točka 53; v zvezi s postopkom predhodnega preverjanja zgoraj v točki 115 navedena sodba Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid in Federación Catalana de Estaciones de Servicio proti Komisiji, točka 122; v zvezi s formalnim postopkom preiskave glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 27. novembra 2003 v zadevi Regione Siciliana proti Komisiji, T-190/00, Recueil, str. II-5015, točki 136 in 139).

337 V obravnavani zadevi je bila faza predhodne preužitve, ki je trajala 38 mesecev (glej točko 300 zgoraj), zaključena z začetkom formalnega postopka preiskave 17. avgusta 1999 (glej točko 22 zgoraj). Komisija je nato 11. junija 2001 sprejela izpodbijane odločbe. Formalni postopek preiskave je torej trajal 23 mesecev, celoten postopek pa je trajal 5 let in 1 mesec.

338 Iz preu?itve ugovora v zvezi s kršitvijo na?ela varstva legitimnih pri?akovanj (glej to?ke od 301 do 307 zgoraj) izhaja, da postopek predhodne preu?itve, upo?tevajo? okoli?ine tega primera, ni bil nerazumno podalj?an.

339 V zvezi s formalnim postopkom preiskave iz dokazov v spisu izhaja, da je Kraljevina ?panija po prejemu dopisa Komisije z dne 17. avgusta 1999, s katerim jo je ta obvestila o za?etku formalnega postopka preiskave, predstavila stali?a, ki jih je Komisija prejela 12. novembra 1999. ?panski organi so v stali?ih navedli, da ni treba odgovoriti na zahteve Komisije v zvezi z odlo?bami o dodelitvi zadevnih dav?nih dobropisov, ki jih je ta naslovila nanje v okviru formalnega postopka preiskave (to?ka 43 Odlo?be 2002/820; to?ka 39 odlo?b 2003/27 in 2002/894; glej to?ko 24 zgoraj).

340 Poleg tega so drugi subjekti stali?a podali marca in aprila 2000 v zvezi z Arabo in januarja 2000 v zvezi z Biskajo in Gipuzkoo. Komisija je te komentarje ?panskim organom posredovala marca 2000 v zvezi z dav?nimi dobropisi za Biskajo in Gipuzkoo ter maja 2000 v zvezi z dav?nimi dobropisi za Arabo. ?panski organi v odgovor na te komentarje niso posredovali nobenih stali??, ?eprav so zaprosili za podalj?anje roka, da bi to storili (to?ka 52 Odlo?be 2002/820; to?ka 60 odlo?b 2003/27 in 2002/894; glej to?ko 26 zgoraj).

341 Iz prej navedenega izhaja, da so ?panski organi s svojim ravnanjem vsaj delno pripomogli k podalj?anju postopka preizkusa.

342 Glede na okoli?ine in upo?tevajo? kontekst, zapletenost obravnavanih ukrepov in pomembnost zadeve, trajanja postopka predhodne preu?itve v celoti ne smemo ?teti za nerazumnega.

343 To?e?e stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 se sklicujejo na sodbo RSV proti Komisiji, to?ka 287 zgoraj, v skladu s katero lahko zamuda Komisije pri odlo?anju, da je pomo? nezakonita ter da jo mora dr?жава ?lanica ukiniti in zahtevati njeno vra?ilo, pri upravi?encih do take pomo?i v dolo?enih okoli?inah povzro?i pravno utemeljeno pri?akovanje, ki bi Komisiji lahko prepre?ilo, da od dr?жаве ?lanice zahteva, da nalo?i vra?ilo te pomo?i. V sodbi RSV proti Komisiji, to?ka 287 zgoraj, je Sodi?e prav tako menilo, da bi rok 26 mesecev, ki ga je potrebovala Komisija, da je izdala odlo?bo v tej zadevi, pri to?e?i stranki lahko povzro?il nastanek pravno utemeljenega pri?akovanja, ki bi instituciji lahko prepre?il, da od zadevnih nacionalnih organov zahteva, da nalo?ijo vra?ilo sporne pomo?i.

344 Vendar so bile okoli?ine v zadevi, v kateri je bila izdana ta sodba, izjemne in niso bile v ni?emer podobne okoli?inam tega primera. Obravnavana pomo? naj bi bila namre? prijavljena Komisiji, vendar po tem, ko je bila ?e izpla?ana upravi?encu. Bila je povezana z dodatnimi stro?ki v zvezi s projektom, za katerega je Komisija ?e odobrila pomo?. Nana?ala se je na sektor, ki je od leta 1977 od nacionalnih organov prejemal pomo?i, ki jih je odobrila Komisija. Preu?itev njene zdru?ljivosti s skupnim trgom ni zahtevala poglobljene preiskave. Sodi?e je na podlagi tega sklepalo, da bi to?e?a stranka v teh okoli?inah lahko upravi?eno mislila, da Komisija tej pomo?i ni ugovarjala (zgoraj v to?ki 287 navedena sodba RSV proti Komisiji, to?ke od 14 do 16).

345 Na podlagi teh elementov se navedeni primer bistveno razlikuje od tožbe v predloženem primeru. Obravnavani davčni dobropisi se namreč ne nanašajo na določen sektor oziroma, a *fortiori*, na določen sektor, upravičen do dodeljenih pomoči. Ti davčni dobropisi niso bili prijavljeni in ne spadajo v podaljšanje nobene sheme pomoči, ki bi jo predhodno odobrila Komisija. Nasprotno, so predmet odločb v zadevah, v katerih sta bili izdani sodbi Demesa in Ramondín, točka 43 zgoraj, in to pred začetkom formalnega postopka preiskave (glej točko 43 zgoraj), ki ne puščajo nobenega dvoma o tem, da je bila njihova združljivost s skupnim trgom sporna.

346 Zato so posebne okoliščine zadeve, v kateri je bila izdana sodba RSV proti Komisiji, točka 287 zgoraj, na katere je bilo prej opozorjeno, popolnoma različne od okoliščin tega primera. Tožene stranke in intervenientke, ki jih podpirajo, se torej v primeru te sodbe ne morejo sklicevati nanje.

347 Celotno trajanje postopka, upoštevajoč okoliščine tega primera, torej ni nerazumno in ne pomeni izjemne okoliščine, na podlagi katere bi lahko nastalo pravno utemeljeno prižakovanje zakonitosti teh pomoči.

– Trditev v zvezi z neobstojem navedbe dolžnosti odložitve uporabe spornih davčnih določb in tveganja obveznosti vračila v odločbah o začetku formalnega postopka preiskave

348 Tožene stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 uveljavljajo pravno utemeljeno prižakovanje zakonitosti spornih shem pomoči, ker bi naj v odločbah o začetku formalnega postopka preiskave ne bila navedena dolžnost odložitve uporabe spornih določb.

349 Vendar iz odločb o začetku formalnega postopka preiskave, ki so bile poleg tega predmet tožb, ki jih je Sodišče prve stopnje zavrnilo (zgoraj v točki 22 navedena sodba Diputación Foral de Guipúzcoa in drugi proti Komisiji), izhaja, da je Komisija menila, da obravnavani davčni dobropisi pomenijo novo pomoč in jih je zato treba šteti za nezakonite. Taka opredelitev kaže na to, da je bil odločilni uinek, ki v zvezi z novimi pomočmi izhaja iz člena 88(3), zadnji stavek, ES, kršen. Dejstvo, da v odločbah o začetku formalnega postopka preiskave ni bila izrecno navedena odložitev obravnavanih ukrepov, ne more pomeniti izjemne okoliščine, ki bi lahko utemeljila pravno utemeljeno prižakovanje glede zakonitosti obravnavanih ukrepov.

350 Tožene stranke se poleg tega sklicujejo na neobstoj navedbe tveganja obveznosti vračila prednosti, ki izhaja iz davčnih dobropisov v odločbah o začetku formalnega postopka preiskave.

351 Vendar Sodišče prve stopnje poudarja, da zahteve za predstavitev stališč, objavljene v Uradnem listu (glej točko 25 zgoraj), v povzetku odločb o začetku formalnega postopka preiskave navajajo, da se lahko v skladu s členom 14 Uredbe št. 659/1999 od upravičenca zahteva vrnitev nezakonite pomoči. Poleg tega iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je odprava nezakonite pomoči z vračilom logična posledica ugotovitve njene nezakonitosti (sodba z dne 21. marca 1990 v zadevi Belgija proti Komisiji, točka 198 zgoraj, točka 66, in sodba Sodišča z dne 15. decembra 2005 v zadevi Unicredito Italiano, C-148/04, ZOdl., str. I-11137, točka 113).

352 Zato naj neobstoj izrecne navedbe tveganja vračila ne bi pomenil izjemne okoliščine, ki bi lahko utemeljila pravno utemeljeno prižakovanje glede zakonitosti obravnavanih ukrepov.

353 Iz vsega prej navedenega izhaja, da tožene stranke in intervenientke, ki jih podpirajo, niso dokazale obstoja izjemnih okoliščin, ki bi lahko ovirale vračilo obravnavanih pomoči.

Ugovor kršitve načela enakega obravnavanja

354 Cámaras Oficiales de Comercio e Industria trdijo, da je Komisija v treh zelo podobnih

zadevah po uradni dolžnosti upoštevala elemente, ki so ustvarjali pravno utemeljeno prižakovanje, in opustila zahtevo za vražilo pomoži. Sklicujejo se na kršitev načela enakega obravnavanja.

355 Ugotoviti je treba, da ugovora o kršitvi načela enakega obravnavanja niso vložile tožee stranke niti ni povezan s predmetom spora, ki so ga te določile. V skladu s sodno prakso, navedeno v točki 292 zgoraj, ga je torej treba razglasiti za nedopusten.

356 Vendar tudi če bi bil dopusten, ta ugovor ne bi bil utemeljen.

357 Spoštovanje načela enakega obravnavanja določa, naj se primerljivi položaji ne obravnavajo različno in naj se različni položaji ne obravnavajo enako, razen če je tako obravnavanje objektivno upravičeno (glej sodbo Sodišča z dne 26. oktobra 2006 v zadevi Koninklijke Coöperatie Cosun, C-248/04, ZOdl., str. I-10211, točka 72 in navedena sodna praksa).

358 Vendar intervenientke ne dokazujejo, da naj bi bil položaj, ki se nanaša na sporne sheme pomoži, primerljiv s položaji, obravnavanimi v odločbah, na katere se sklicujejo in v katerih je Komisija menila, da ni treba naložiti vražila pomoži.

359 V teh odločbah je Komisija namreč izpostavila, da je bilo nevražilo upravičeno z okoliščinami, ki so povzročile nastanek pravno utemeljenega prižakovanja zakonitosti preučevanih shem, ki ga je upoštevala. Komisija je prav tako upoštevala dejstvo, da je bil neobstoje pomoži izrecno ugotovljen v drugih odločbah o ukrepih, podobnih shemam, preučeni v teh odločbah, kar je upravičevalo nevražilo (odločbe 2003/81, 2004/76, 2003/438 in 2003/512; glej točko 288 zgoraj). V nekaterih primerih je prav tako upoštevala dejstvo, da trajanja obravnavanega postopka v nobenem primeru ni bilo mogoče pripisati zadevni državi članici (Odločba 2001/168; točka 288 zgoraj), in dejstvo, da upravičenec pomoži ni prejel sporne koristi, zato tudi ni bilo mogoče zahtevati vražila (Odločba 2003/81; glej točko 288 zgoraj).

360 Vendar ni tako v izpodbijanih odločbah, v katerih je Komisija poudarila, da, nasprotno, pogoji za uveljavljanje varstva legitimnih prižakovanj niso bili izpolnjeni (točki 74 in 75 Odločbe 2002/820, točki 81 in 82 odločb 2003/27 in 2002/894), kar je potrdilo tudi Sodišče prve stopnje (glej točke od 310 do 353 zgoraj). Odločbe Komisije, na katere se sklicujejo intervenientke, se torej nanašajo na drugačne ukrepe in položaje, kot so ukrepi in položaji, obravnavani v tem primeru.

361 Ugovora v zvezi s tem, da naj bi izpodbijane odločbe s tem, da so naložile vražilo zadevnih pomoži, kršile načelo enakega obravnavanja, torej ni mogoče sprejeti.

362 Zato ga je treba zavreči kot nedopusten oziroma v vsakem primeru zavrniti kot neutemeljen.

363 Tožee stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 nazadnje trdijo, da bi zahteva povražila nezakonitih pomoži morala biti omejena z naložbami, izvedenimi po objavi odločb o začetku formalnega postopka preiskave v Uradnem listu.

364 Ker se ta trditev, podana v zvezi z načelom varstva legitimnih prižakovanj, nanaša na sorazmernost vražila, jo je treba preučiti v okviru preučevanja tožbenega razloga v zvezi s sorazmernostjo izpodbijanih odločb (glej točko 366 in naslednje v nadaljevanju).

365 Glede na zgoraj navedeno je tožbeni razlog v zvezi s kršitvijo postopka, kršitvijo načela pravne varnosti, dobrega upravljanja, varstva legitimnih prižakovanj in enakega obravnavanja treba zavrniti v celoti.

F – Tožbeni razlog v zvezi s kršitvijo načela sorazmernosti (zadeve od T-227/01 do T-229/01)

1. Trditve strank

366 Tožeče stranke v zadevah od T-227/01 do T-229/01 trdijo, da obveznost vračila ni sorazmerna. Menijo, da podjetjem, ki proizvajajo izključno za lokalni trg, in podjetjem, ki delujejo v sektorju, ki je zaprt za konkurenco, ne bi bilo treba vrniti pomoči. Izpodbijane odločbe bi tudi morale omejiti obveznost vračila, ki presega najvišjo mejo regionalnih pomoči, ki jih dovoljuje španska dežela Baskija.

367 Poleg tega trdijo, da bi obveznost vračila nezakonitih pomoči morala biti omejena z naložbami, izvedenimi po objavi odločbe o začetku formalnega postopka preiskave v Uradnem listu.

368 Poleg tega bi druge možnosti, ki so manj omejujejo kot vračilo pomoči, omogočale vzpostavitev prejšnjega stanja. Zato naj Komisija ne bi mogla zahtevati vračila pomoči, če država članica meni, da je ta možnost bolj omejujoča kot drug ukrep. Po mnenju tožečih strank se člen 14(1) Uredbe št. 659/1999, ki določa vračilo pomoči, ki so nezdržljive s skupnim trgom, nanaša na subvencije in ga ni mogoče samodejno prenesti na pomoči, sestavljene iz enega samega selektivnega davčnega pravila.

369 Nazadnje, da se državi članici omogoči, da izbere im primernejšo možnost, bi morala Komisija približno določiti najmanjši znesek naložbe, ki se v skladu z zadevnimi Normas Forales lahko izogne opredelitvi državne pomoči.

370 Člen 3 izpodbijanih odločb bi bilo zato treba razglasiti za ničen.

371 Komisija predlaga zavrnitev tega tožbenega razloga.

2. Presoja Sodišča prve stopnje

372 V skladu z ustaljeno sodno prakso je odprava nezakonite pomoči z vračilom logična posledica ugotovitve njene nezakonitosti. Posledično izterjave nezakonito dodeljene pomoči zaradi ponovne vzpostavitve prejšnjega položaja načeloma ni mogoče obravnavati kot ukrep, ki je nesorazmeren glede na cilje določb Pogodbe, ki urejajo državne pomoči (sodbi z dne 14. januarja 1997 v zadevi Španija proti Komisiji, točka 311 zgoraj, točka 47, in z dne 29. aprila 2004 v zadevi Italija proti Komisiji, C-298/00 P, točka 111 zgoraj, točka 75).

373 Prejemnik z vračilom izgubi olajšavo, ki je bil glede na svoje konkurente deležen na trgu, in znova se vzpostavi položaj pred dodelitvijo pomoči (sodba Sodišča z dne 4. aprila 1995 v zadevi Komisija proti Italiji, C-350/93, Recueil, str. I-699, točka 22). Iz te funkcije vračila prav tako izhaja, da Komisija s tem, da državi članici naloži, da zahteva vračilo nezakonitih pomoči, praviloma – razen v izjemnih okoliščinah – ne krši diskrecijske pravice, ki ji jo priznava sodna praksa, saj zgolj vzpostavlja prejšnje stanje (sodba z dne 17. junija 1999 v zadevi Belgija proti Komisiji, točka 142 zgoraj, točka 66, in sodba Sodišča z dne 7. marca 2002 v zadevi Italija proti Komisiji, C-310/99, Recueil, str. I-2289, točka 99).

374 Res je, da na?elo sorazmernosti zahteva, da akti institucij Skupnosti ne prestopijo meje tistega, kar je primerno in potrebno za uresni?itev ?elenega cilja, pri tem pa velja, da se je treba takrat, kadar je mogo?e izbrati med ve? ponujenimi primernimi ukrepi, zate?i k tistemu, ki je najmanj omejujo? (sodbi Sodiš?a z dne 17. maja 1984 v zadevi Denkavit Nederland, 15/83, Recueil, str. 2171, to?ka 25, in z dne 11. julija 1989 v zadevi Schröder HS Kraftfutter, 265/87, Recueil, str. 2237, to?ka 21).

375 Vendar vra?ila nezakonitih pomo?i, katerega namen je vzpostavitev prejšnjega položaja, praviloma ni mogo?e šteti za nesorazmeren ukrep glede na cilje dolo?b Pogodbe, ki urejajo državne pomo?i. Tak ukrep, tudi ?e se izvaja dolgo po dodelitvi sporne pomo?i, ne pomeni sankcije, ki je pravo Skupnosti ne predvideva (zgoraj v to?ki 148 navedena sodba CETM proti Komisiji, to?ka 164).

376 Glede na ta na?ela nobena od trditev, ki so jih navedle tože?e stranke v tem primeru, ne dokazuje, da je obveznost vra?ila nesorazmerna glede na cilje Pogodbe.

377 Najprej, ker so španski organi menili, da jim ni treba odgovoriti na zahteve Komisije, ki jih je ta naslovila v postopku za?etka formalnega postopka preiskave, ki se je nanašal na odlo?be o dodelitvi obravnavanih dav?nih dobropisov (glej to?ko 24 zgoraj), Komisiji ni mogo?e o?itati, da iz obveznosti vra?ila ni izklju?ila dolo?enih podjetij ali dolo?enih sektorjev.

378 Prav tako trditev tože?ih strank – da bi izpodbijane odlo?be morale obveznost vra?ila dav?nih dobropisov omejiti na tiste, ki so se nanašali na naložbe, izvedene po objavi odlo?b o za?etku formalnega postopka preiskave, to je po 4. decembru 1999 za Biskajo in Gipuzkoo in po 11. marcu 2000 za Arabo – ni upravi?ena, ker so obravnavane pomo?i nezakonite *ab initio* in ker v obravnavani zadevi ni bila ugotovljena nobena izjemna okoliš?ina, ki bi onemogo?ila vra?ilo (glej to?ko 353 zgoraj).

379 V zvezi s shemami medsektorskih pomo?i in zaradi neobstoja natan?nih podatkov, predstavljenih v upravnem postopku, se izpodbijanih odlo?b ne more šteti za nesorazmerne, ker niso omejile obveznosti vra?ila obravnavanih pomo?i. V zvezi s tem je treba navesti, da izpodbijane odlo?be, katerih izreke je treba, odvisno od primera, razlagati ob upoštevanju razlogov, ki so peljali do njihovega sprejetja (sodba Sodiš?a z dne 15. maja 1997 v zadevi TWD proti Komisiji, C?355/95 P, Recueil, str. I?2549, to?ka 21), izrecno navajajo „možnost, da se individualne pomo?i na podlagi njim lastnih zna?ilnosti delno ali v celoti šteje za združljive s skupnim trgov, bodisi v okviru kasnejše odlo?be Komisije ali z uporabo pravil o izjemah“.

380 Poleg tega, v nasprotju s tem, kar trdijo tože?e stranke, ?len 14 Uredbe št. 659/1999 ne razlikuje med tem, ali je obravnavani ukrep pomo?i subvencija ali dav?na ugodnost, in sodna praksa uporablja enaka na?ela, vklju?no s tistimi, ki urejajo vra?ilo dav?nih olajšav (zgoraj v to?ki 351 navedena sodba Unicredito Italiano, to?ka 113). Vra?ilo nezakonitih pomo?i s povra?ilom obravnavanih vsot torej v tem primeru pomeni najbolj primerno sredstvo za izravnavo u?inkov izkrivljanja konkurence, ki jo povzro?ajo sporni dav?ni dobropisi, in za vzpostavitev prejšnjega konkuren?nega položaja.

381 Nazadnje, Komisiji v okviru izpodbijanih odlo?b ni bilo treba dolo?iti najmanjšega zneska naložbe, ki bi se v obravnavani zadevi izognil opredelitvi za državno pomo?. To vprašanje spada med drugim v okvir pomanjkljivosti dialoga med španskimi organi in Komisijo v okviru prijave zadevnih shem, ki bi se morala zgoditi pred njihovim izvajanjem.

382 Zato je treba tožbeni razlog v zvezi s kršitvijo na?ela sorazmernosti zavrniti kot neutemeljen.

383 Posledično je treba ugotoviti, da se tožba zavrne v celoti.

Stroški

384 V skladu s členom 87(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni.

I – Zadeve od T-227/01 do T-229/01

385 Ker tožeče stranke, to je zgodovinska ozemlja Arabe, Biskaje in Gipuzkoe ter Comunidad autónoma del País Vasco, v tožbah od T-227/01 do T-2297/01 niso uspele, poleg svojih stroškov nosijo tudi stroške Komisije in stroške Comunidad autónoma de La Rioja, v skladu s predlogi zadnjih dveh.

386 Confebask in Cámaras Oficiales de Comercio e Industria, intervenienta, nosita svoje stroške.

II – Zadeve T-265/01, T-266/01 in T-270/01

387 Ker Confebask ni uspel v zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01, se mu naloži, da razen svojih stroškov nosi tudi stroške Komisije in stroške Comunidad autónoma de La Rioja, v skladu s predlogi zadnjih dveh.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE PRVE STOPNJE (peti razširjeni senat)

razsodilo:

1) **Zadeve od T-227/01 do T-229/01, T-265/01, T-266/01 in T-270/01 so združene za namene sodbe.**

2) **Tožbe se zavrnejo.**

3) **V zadevah od T-227/01 do T-229/01:**

– **Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava, Territorio Histórico de Vizcaya – Diputación Foral de Vizcaya, Territorio Histórico de Guipúzcoa – Diputación Foral de Guipúzcoa in Comunidad autónoma del País Vasco ? Gobierno Vasco nosijo svoje stroške in stroške, ki sta jih priglasili Komisija in Comunidad autónoma de La Rioja;**

– **Confederación Empresarial Vasca (Confebask), Cámara Oficial de Comercio e Industria de Álava, Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Vizcaya in Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Guipúzcoa nosijo svoje stroške.**

4) **V zadevah T-265/01, T-266/01 in T-270/01 Confebask nosi svoje stroške in stroške, ki sta jih priglasili Komisija in Comunidad autónoma de La Rioja.**

Vilaras

Martins Ribeiro

Dehousse

Podpisi

Stvarno kazalo

Pravni okvir

I – Skupnostna ureditev

II – Nacionalna ureditev

A – Dav?ni dobropisi, ki jih uvaja dav?na zakonodaja zgodovinske pokrajine Arabe

B – Dav?ni dobropisi, ki jih uvaja dav?na zakonodaja zgodovinskih ozemelj Biskaje in Gipuzkoe

Dejansko stanje sporov

Izpodbijane odlo?be

Postopek

Predlogi strank

I – V zadevah od T?227/01 do T?229/01

II – V zadevah T?265/01, T?266/01 in T?270/01

Pravo

I – Dopustnost tožb

A – Dopustnost tožb v zadevah od T?227/01 do T?229/01

1. Dopustnost ni?nostnih tožb v zadevah od T-227/01 do T-229/01

a) Trditve strank

b) Presoja Sodiš?a prve stopnje

2. Dopustnost intervencije Confebaska v zadevah od T-227/01 do T-229/01

a) Procesno upravi?enje Confebaska za intervencijo

b) Dopustnost intervencijske vloge Confebaska

Trditve strank

Presoja Sodiš?a prve stopnje

B – Dopustnost Confebaska za vložitev nižnostne tožbe v zadevah T-265/01, T?266/01 in T-270/01

1. Trditve strank
2. Presoja Sodiš?a prve stopnje

II – Utemeljenost tožbe

A – Tožbeni razlog v zvezi z neobstojem državne pomo?i v smislu ?lena 87 ES (zadeve T?265/01, T?266/01 in T?270/01)

1. Prva navedba v zvezi z s tem, da se davžni prihodki niso zmanjšali

- a) Trditve strank
- b) Presoja Sodiš?a prve stopnje

2. Druga trditev v zvezi s tem, da se konkurenca ni izkrivljala, da ni bilo užinka na trgovino v Skupnosti in da odložbe niso bile obrazložene

- a) Trditve strank
- b) Presoja Sodiš?a prve stopnje

3. Tretja trditev v zvezi s splošnim znažajem davžnih ukrepov

- a) Trditve strank
- b) Presoja Sodiš?a prve stopnje

4. ?etrta trditev v zvezi z upraviženostjo davžnih ukrepov z njihovo splošno naravo in sistematiko davžnega sistema

- a) Trditve strank
- b) Presoja Sodiš?a prve stopnje

5. Ugovor v zvezi z neuporabnostjo ?lena 87 ES za zadevne ukrepe

B – Tožbeni razlog v zvezi z domnevno združljivostjo Normas Forales s skupnim trgom (zadeve T?265/01, T?266/01 in T?270/01)

1. Trditve strank
2. Presoja Sodiš?a prve stopnje

C – Tožbeni razlog v zvezi z zlorabo pooblastil (zadeve T?265/01, T?266/01 in T?270/01)

1. Trditve strank
2. Presoja Sodiš?a prve stopnje

D – Tožbeni razlog, ki se nanaša na to, da so zadevne pomoči obstoječe (zadeve T?265/01, T?266/01 in T?270/01)

1. Trditve strank

2. Presoja Sodišča prve stopnje

E – Tožbeni razlog v zvezi s kršitvijo postopka, kršitvijo načel pravne varnosti, dobrega upravljanja, varstva legitimnih pričakovanj in enakega obravnavanja (zadeve od T?227/01 do T?229/01, T?265/01, T?266/01 in T?270/01)

1. Ugovor v zvezi s kršitvijo postopka

a) Trditve strank

b) Presoja Sodišča prve stopnje

2. Ugovor v zvezi s kršitvijo načel pravne varnosti in dobrega upravljanja, načela varstva legitimnih pričakovanj in načela enakega obravnavanja

a) Trditve strank

b) Presoja Sodišča prve stopnje

Ugovor v zvezi s kršitvijo načel pravne varnosti in dobrega upravljanja zaradi trajanja postopka predhodne preužitve

Ugovor v zvezi s kršitvijo načela varstva legitimnih pričakovanj

– Trditev v zvezi z odločbo 93/337

– Trditev v zvezi s shemami iz leta 1993 in odnos Komisije do njih

– Trditev v zvezi s trajanjem postopka

– Trditev v zvezi z neobstojem navedbe dolžnosti odložitve uporabe spornih davčnih določb in tveganja obveznosti vračila v odločbah o začetku formalnega postopka preiskave

Ugovor kršitve načela enakega obravnavanja

F – Tožbeni razlog v zvezi s kršitvijo načela sorazmernosti (zadeve od T?227/01 do T?229/01)

1. Trditve strank

2. Presoja Sodišča prve stopnje

Stroški

I – Zadeve od T?227/01 do T?229/01

II – Zadeve T?265/01, T?266/01 in T?270/01

* Jezik postopka: španščina.